

عومەر باله کی

حیزی دیموکراتی کوردستان و
پرسی قانون

کوردستان، ۲۰۱۶

کتیبخانه‌ی دیجیتالی
www.rabari.org

■ نیوی کتیب: حیزبی دیموکراتی کوردستان و پرسى قانون

■ ناوی نوسەر: عومەر باله کی

■ چاپ: چاپی یه کهم

■ چاپخانه:

■ ژمارهی سپاردن:

■ سالی چاپ: ۲۰۱۶ - کوردستان

۷	پیشه کی به ریز عه بدوللا حه سه ن زاده
۱۱	پیشه کی نوسه ر
۱۵	حیزی دیموکراتی کوردستان و پرسى قانون
۱۹	کۆماری کوردستان و ئیداره ی وڵات
۶۹	کورتە باسیک له سه ر گه لاله ی کۆمپسیۆنی قه زابى و قانونى سزادانى گشتى سالى ۶۰-۶۱
۸۳	گه لاله ی کۆمپسیۆنی قه زابى و قانونى سزادانى گشتى
۱۱۷	حیزی دیموکرات و سپاردنی ده سه لاتى به ر یوه به رى به شووراکان
۱۲۵	گه لاله ی شووراکان
۱۳۲	سه رچاوه کان

ھەنگاویکی بەسوود
خوینەرە بەرپزە کان!
تیکۆشەرائی حیزبی دیموکراتی کوردستان!

ئەم کتیبە، یان نامیلکە یە ی بەر دەستان ھەولیکی سەرھەتایی، بەلام بەسوودی ھاوڕی تیکۆشەرمان کاک عومەر بالەکی یە بۆ ئاشناکردنی خوینەری خۆی دەگەل گیانی قانون دۆستی و باوەر بە دەسەلاتی قانون لەنیو حیزبی دیموکراتی کوردستان دا. نووسەر لەم نامیلکە یە دا بە ھەلدانەوی لاپەرەکانی رۆژنامە «کوردستان» ی سەردەمی کۆماری کوردستان زۆر بریاری ریبەرایەتی حیزبی دیموکرات و سەرۆکایەتی کۆمار و بەگشتی دامودەزگا سەلاحیەتدارەکانی ئەو سەردەمی دەسەلاتداری کورد لە خۆرھەلاتی کوردستانمان وەبیر دینیتەو، کە ھەموویان لەو برگە زەمانی یە دا حوکمی قانونیان ھەبوو.

جگە لەوانەش، نووسەر کە خاوەنی پرونامە ی لیسانس لە قانون دایە بە حوکمی ئۆگری خۆی بە قانون و قانون پەرورەری زۆرجاری دیکە بریارو

په‌سند‌کراوه‌کانی‌ حیزب و کۆماری‌ له‌ بواره‌ جوړاوجۆره‌کانی‌ ژبانی‌ سیاسی، کۆمه‌لایه‌تی، ئابووری، په‌روه‌ده‌یی و ته‌نانه‌ت ته‌شکیلاتی‌دا، هه‌ر به‌ پشکینینی‌ ژماره‌کانی‌ «کوردستان» وه‌بیر هاورپیکانی‌ هیناوه‌ته‌وه‌و به‌راستی له‌وباره‌یه‌وه‌ جیگه‌ی‌ سوپاسه‌.

کاک‌ عومه‌ر بۆ‌ نیشان‌دانی‌ ئه‌و‌ راستی‌یه‌ که‌ حیزبی‌ دیموکراتی‌ کوردستان له‌ قۆناغه‌کانی‌ دوا‌ی‌ کۆماریش‌ دا‌ هه‌ر‌ قانون‌په‌روه‌ر و قانون‌پاریز‌ بووه‌، چاویکی‌ به‌سه‌ر‌ بریارو‌ په‌سند‌کراوه‌کانی‌ حیزب‌ له‌ ده‌ورانی‌ دوا‌ی‌ سه‌رکه‌وتنی‌ راپه‌رینی‌ گه‌لانی‌ ئیرانی‌ش‌ دا‌ گیراوه‌ و به‌شیک‌ له‌وانیشی‌ که‌ هه‌رچه‌ند‌ له‌ ده‌زگایه‌کی‌ قانون‌دانه‌روه‌وه‌ ده‌رنه‌چوون، به‌لام‌ ناوی‌ قانونیان‌ لێ‌نراوه‌ و حوکمی‌ قانونیان‌ هه‌بووه‌ هیناوه‌ته‌وه‌. له‌وانه‌ قانونی‌ سزادانی‌ گشتی‌ و گه‌ل‌له‌ی‌ شوورا‌کان.

به‌ باوه‌ری‌ من‌ هه‌موو‌ ئه‌و‌کارانه‌ی‌ کاک‌ عومه‌ر ئۆگریی‌ ناوبراو‌ به‌ قانون و به‌وه‌ ده‌رسه‌ی‌ له‌ زانکۆ‌ خویندوو‌یه‌تی‌ نیشان‌ ده‌ده‌ن و ئه‌م‌ کاره‌شی‌ هه‌نگاو‌یک‌ی‌ به‌سووده‌ و له‌و‌ باره‌یه‌وه‌ به‌ش‌به‌حالی‌ خۆم‌ ده‌ست‌خۆشی‌ لێ‌ده‌که‌م و هه‌وله‌که‌ی‌ به‌بايه‌خه‌وه‌ هه‌ل‌ ده‌سه‌نگینم. به‌لام‌ هیوادارم‌ لێم‌ قه‌لس‌ نه‌بێ‌ ئه‌گه‌ر‌ بلیتم‌ ئه‌وه‌ به‌س‌ نیه‌و‌ کار‌ به‌وه‌نده‌ ته‌واو‌ نابێ‌. هه‌روه‌ک‌ بۆخۆ‌ی‌ لهم‌ نووسینه‌دا‌ هیناوه‌یه‌تی‌، له‌ سالانی‌ دوا‌ی‌ ده‌ست‌پیکردنه‌وه‌ی‌ خه‌باتی‌ ئاشکرای‌ حیزبی‌ دیموکراته‌وه‌ زۆر‌جار‌ ته‌نانه‌ت‌ پاش‌ نه‌مانی‌ ناوچه‌ رزگار‌کراوه‌کانیش‌ خه‌لکی‌ کوردستان‌ بۆ‌ چاری‌ گیروگرفت‌ و نا‌کۆکی‌یه‌کانیان‌ هاتوونه‌ لای‌ ده‌زگا‌کانی‌ حیزبی‌ دیموکراتی‌ کوردستان‌ و به‌ینی‌ خۆمان‌ بێ‌ ئیستاش‌ هه‌ر‌ دین.

جا بۆ ئەو هی لەو جۆره حاله تانه دا هەر بهر پر سه ی به سه لیه ی خۆی حوکم نه کاو بریار نه دا، هه ق وایه کاک عومه ر و هه موو ئەوانه ی وه ک ئەو قانونیان ته واو کردوه، پیکه وه یان به هه وللی تاکه که سه ی جۆره قانون یان رینوینی به کی قانونی دابنن که دوا ی په سند کرانی له لایه ن ربه ریی حیزبی دیموکراته وه، له بواره جۆراو جۆره کانی ژیان دا کاری پی بکری و بیته مه رجه عییک بۆ هه موو ئەو داموده زگا حیزبی یانه ی خه لک روویان تی ده که ن.

ئه وه هه ر قسه یه ک بوو بۆ دللی خۆم کردم. ئەگینا هه قی رینوینی و ریش سپیگه ری به خۆم ناده م و کاک عومه ر و هاو پیشه کانی بۆخۆیان باشتەر ده زانن ده بی چ بکه ن.

باشووری کوردستان- کۆیه

عه بدوللا حه سه ن زاده

۱۳۹۴/۱۰/۰۳

(۲۰۱۵/۱۲/۲۴)

پێشه کی !

قانون کۆمه‌لێک ده‌بێ و نابێ یه «باید و نباید» که شیوه‌ی ره‌فتاری مرۆف له ژبانی کۆمه‌لایه‌تی دا دیاری ده‌کا. ئه‌وه‌ی نه‌زم و ته‌رتیب له کۆمه‌لگا دا پێک دێنێ و ده‌بێته هۆی ئه‌منیه‌ت و ئاسایشی خه‌لک، قانونه.

بوونی قانون بۆ کۆمه‌لگا پێویسته به‌و مانایه که تا که کانی کۆمه‌لگا ده‌بێ سنووری ئازادی کردار و ره‌فتاری خۆیان له کۆمه‌لگا دا بزانی هه‌تا هه‌موو که‌س بتوانێ به شیوه‌ی دلخواز و شایسته له ژبانی خۆی له بواری «مادی و معنوی» دا به‌هره‌مند بێ. ئه‌گه‌ر ئه‌و سنوورانه که قانون دیاری کردون تێک بپه‌ڕووخین، به‌و مانایه قانون حاکم نه‌بێ کۆمه‌لگا ناتوانێ به ئامانجه کانی خۆی بگا، هه‌ر بۆیه قانون به یه کێک له کۆله که گرینگه کانی ژبانی هه‌ر کۆمه‌لگایه ک داده‌نرێ.

کوردستانیش وه‌ک هه‌موو کۆمه‌لگایه کی مروفايه تی له پێویستی به بوونی قانون به‌ ده‌ر نه‌بووه و نیه و نابێ، بۆیه گه‌لی کورد هه‌ر کاتیک هه‌لی

بۆ ره حسابی ههولی داوه قانون به مانای راسته قینهی وشه له کۆمه لگای خۆی دا پیاده بکا و خۆی له دهست بی سه ره به رییه له لایه ک و ئەو زولموزۆر که دهسه لاتدارانی زال به سه ر کوردستان دا به ناوی قانون به رییه یان برده له لایه کی دیکه، رزگار بکا. چونکه به پیی مانای قانون که له سه ره وه زۆر به زمانیکی ساده و ساکار باسمان کرد، ده بی نه زم و ته رتیب له کۆمه لگا دا دروست بی و به م جو ره تاک تاکی کۆمه ل له ژیانکی دلخواز و شایسته و ئەمنیه ت به هره مه ند بن. قانونی فه رمانه وایانی زال به سه ر کوردستان دا پتر له وهی له خزمه تی به خته وه ری و خۆش گوزه رانی بو کۆمه لگای کورده واری به گشتی و تاکی کورد به تایبه تی دا بی له خزمه تی چه سپاندنی ده سه لاتی سته مکارانه ی ئەوان دا بووه.

حیزبی دیموکراتی کوردستان له قوناغی جیاوازا دا به ده رکی ئەو راستی به له ده رفه تی به ده سه ته وه گرته ی به ریوبه رییه به شیک له خاک و کۆمه لگای کوردستان دا هه ولی داوه بۆ ریکخستنی نیاز و پیوه ندییه کۆمه لایه تی به کانی کۆمه لگای کوردستان بۆ هه ر بابه تیک بریارو راسپارده ی خۆی هه بی که له سه رده م و جیگای خۆی دا وه ک قانون کاریان پی کراوه.

حیزبی دیموکراتی کوردستان به هه ست کردن به ئەرکی میژووبی خۆی له وه ده سه ته هی نانی مافی زه وت کراوی گه لی کورد له روژه لاتی کوردستان دا ، چه ند مانگ دوا ی به ریوچوونی یه که م کۆنگره ی خۆی، کۆماری کوردستانی دامه زراند و له کۆبوونه وه یکی ۲۰ هه زار که سی دا (روژنامه ی کوردستان ژماره ۸) به خه لکی کوردستان راگه یاندو پشتیوانیی خه لکی کوردستانی بو دامه زراندنی کۆمار له و کۆبوونه وه جه ماوه ری یه وه رگرت و به دوا ی ئەوه دا هه یئه تی ده وله ت ریک خرا و که وتنه پر کردنه وه ی بۆشایی ده سه لاتی سیاسی و راگه یاندنی کۆمه لیک ریوشوین بۆ ریکخستنی ژیا نی روژانه ی خه لک وله و کاته وه هه تا ئیستا ئەم حیزبه هه ر کاتیک هه ل و ده رفه تی بۆ ره حسابی بیجگه له وه که له به رامبه ر په لاماری نه یار و دوژمنانی کوردا راوستاوه، هه ولیشی

داوه له ریگی دانان و پاراستنی قانونهوه نهزمی کۆمه لگا ریک بخا. خوینهری خوشهویست! ئەو نوسراوهیهی بەردهستان بە مەبهستی ناساندنی زیاتری حیزبی دیموکراته له بواری پاراستنی قانون و بهریوه بهریی ولات دا. بێ شک هەر کاریک له سه ره تادا دهستی پێ ده کری بێ که موکوری نابێ به تایهتی بۆ کهسی وه ک مەمانان که زۆترین کاتی ته مەمان به راپه راندنی ئەرکی پپروزی پيشمه رگایه تی تپه ر کردوه. دهش زانین که کاری له وشپوهیه پپووستیی به لیکۆلینه وهی وردی زانستی و سه رچاوه و ئارشوی ده وله مەند هه یه. به لام من وه ک سه ره تایه ک بۆ ئۆگرانی شاره زایی له میژووی حیزب که به شیکێ گرینگی میژووی رۆژه لاتی کوردستانه ویستوومه په نجه ره یه ک بکه موه وه هیواخوازم که سانی شاره زا و به توانا ئەو ئەر که گرینگه له سه رده می ئیستادا وه ئەستۆ بگرن و هه ول بدهن ئەم بابه ته ده وله مەند بکه ن. لیره پپووسته ئیشاره به و راستی به بکه م که من زیاتر ویستوومه لایه نه باشه کانی کاری حیزبی دیموکرات له بواری پاراستنی قانونه وه زه ق بکه موه وه که متر هه ول م داوه مادده و برگه قانونی به کان له قوناعی جیاوازی ژبانی حیزب دا هه ل سه نگینم و ره خنه و که موکوری به کان ده ست نیشان بکه م، ئەوه یان به شاره زایانی بواری دارشتنی برگه قانونی به کان ده سپیرم که به پپی زه مان ومه کان هه لی سه نگینن و نه زه ری خوینیانی له سه ر ده ربهرن.

به پپووستی ده زانم سپاسی ماموستا عبدا للاحه سن زاده بکه م له گه ل ئەوه دا کاری زۆر بوو کاتی بۆ خوینده نه وهی ئەو کتیبه ته رخان کردوه به رینوینی کانی یارمه تی دا زیاتر به که م و کورتیه کان دا بپمه وه وله هه مان کات دا به نووسینی ئەو پپشه کییه جوانه هه م کتیبه که ی ده وله مەند کردوه م ئەرکی زیاتری خستۆته سه ر شانی من وه اور بیانم بۆ درپژه دانی ئەو ئەر که پپروژه.

لیره دا جیی خوینه تی سپاسی هاوڕی یانی به شی چاپه مه نیی حیزب بکه م که هاوکارم بوون بۆ تایپ کردنی به شی به رچاوی دو کۆمینیته کان وهه ره ها سپاسی کادری له میژینه ی حیزب قاسمی سولتانی بکه م بۆ هاوکاری کردنی

له دیتنه وهی گه لاله ی شووراکان و گه لاله ی زه وهی وزارو دهست خوۆشی
له هاوری وهاوکارم کاک عه لی بوداگی بکه م بو پید اچوونه وهی ئەم دهقه
له بواری رینووس و ریزمانه وه.

له کوتایی دا هیوادارم توانیبیتم له و ئه ر که گه وره یه ی بزاقی ئازادینخوازانه ی
کورددا به ردیک له سه ر به ردیک دابنیم و داوا کاریشم له که م و کورتی یه کانم
ببوورن.

حیزبی دیموکراتی کوردستان و پرسی قانون

دهسپیک:

یه کتیک له پرسه گرینگه کانی ژیانى مرۆفایه تی ریکخستنی پتوهندی یه کان له نیوان تاکه کانی کۆمه لگا له لایه ک و له نیوان کۆمه لگایه ک له گه ل کۆمه لگایه کی دیکه له لایه کی دیکه وه یه، ریکخستنی ئەو پتوهندی یانهش پتویستی به کۆمه لیک قاعیده و قانون و پتبهندی تایبهت هه یه.

پت به پتی به ره و پتیشچوونی کۆمه لگای مرۆفایه تی قانون گه شه ی کردوه و دیاره مرۆف دواى پتوانی رینگایه کی پرهه و رازونشپو گه شتوتته ئەو راده یه له پتسکه وتن که بشپوی و پت سه ره وه به بی وه لا بنی و، گوپرایه لی قانون بی. ئەو دهسکه وت و ئەزموونه هه روا ئاسان و به خۆرایى وه دهست نه هاتوه. ئەگه ر له دالانى تهنگ و تاریکی میژوو بروانین و رۆچنه یه ک بدۆزینه وه بۆ روانین له رابردوو، ئەوی دهی بینین زیندان، ئەزهت و ئازار، کوشتار، تالان و برۆ و هه موو ئەو کوپره وه ری بانیه که مرۆف بۆ گه شتن به که سایه تی و پله و

پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی، به‌خته‌وه‌ری و ئازادیی خۆی پی‌یان دا تی‌په‌ریوه. مرۆف هه‌موو ئه‌و ئه‌زه‌یه‌ت و ئازار و قوربانیدان و ئاواره‌یی و ده‌ربه‌ده‌ری یانه‌ی له‌پیناوی دامه‌زراندنی حکوومه‌تی قانون و نه‌هیشتنی زولم و زۆر و دابین کردنی دادپه‌روه‌ری و یه‌کسانی دا قبوول کردوه.

ئه‌و کۆمه‌له‌ بنه‌مایه که ته‌وافوقی کۆمه‌لگای له‌سه‌ر بی له‌سه‌رده‌می ئه‌مرۆدا به‌ قانون ده‌ناسری و راده‌ی پیشکه‌وتویی هه‌ر کۆمه‌لگایه‌ک له‌ بواری شارستانه‌تی یه‌وه پیش هه‌موو شتیک به‌ راده‌ی پابه‌ندبوونی تاکه‌کان به‌و قانونانه‌ دیاری ده‌کری. له‌یه‌ک قسه‌دا به‌خته‌وه‌ری هه‌ر کۆمه‌لگایه‌ک به‌ستراوه‌ته‌وه به‌ نیزامی قانونیی ئه‌و کۆمه‌لگایه. واته‌ ئه‌وه که نیزامی قانونیی ولاتیك چه‌نده بواری ره‌خساندوه بوئه‌وه‌ی که سایه‌تی مرۆفه‌کان به‌ قانون پارێزراو بی و له‌به‌رامبه‌ردا تاکی ئه‌و کۆمه‌لگایه چه‌نده ئاماده‌یه له‌ چوارچێوی قانون دا هه‌لس و که‌وتی خۆی ریک‌بخا. ئه‌وه‌روونه که هه‌ر ئه‌ندازه راده‌ی پابه‌ندبوونی تاکه‌کانی کۆمه‌لگا به‌ قانون روو له‌ زیاد بوون بی، به‌و راده‌یه‌ش ئه‌و کۆمه‌لگایه به‌ره‌و ئارامی و ئه‌منیه‌ت و سه‌قامگیری هه‌نگاو ده‌نی و زۆریش سروشتی یه‌ که له‌ کۆمه‌لگایه‌کی ئارام و سه‌قامگیردا هه‌نگاوانان به‌ره‌و پیشکه‌وتن و گه‌شه‌کردنی ئابووری و سیاسی خیراتر ده‌بی.

کۆمه‌لگای کورده‌واریش له‌و قانونه‌ به‌ده‌ر نیه، به‌لام باش ده‌زانین که کورد هه‌تا ئیستاش ئه‌و ده‌ره‌تانه‌ی بو‌نه‌ره‌خساوه که خۆی حوکمی خۆی بکا. به‌خۆشی یه‌وه ئیستا هه‌ریمی کوردستان -عیراق ئه‌و قوناغه‌ی هه‌تا راده‌یه‌ک بریوه، به‌لام له‌ماوه‌ی نزیک به‌ سه‌د سالی رابردوودا هه‌ر کاتیک ده‌رفه‌تیک ره‌خسابی، یه‌که‌م شت که بی‌ری لی‌ کرابیته‌وه ریک‌خستنێ کۆمه‌لگا بووه که دیاره‌ ئه‌و بابه‌ته‌ زۆرتر له‌ لایه‌ن حیزبه‌کانه‌وه ره‌چاو کراوه و بریاری له‌سه‌ر دراوه، چونکه حیزبه‌کان ریه‌ری جوولانه‌و کانیان کردوه و ئه‌و ریه‌ری کردنه‌ش ته‌نیا له‌ به‌ره‌کانی شه‌ر له‌ گه‌ل دوژمن دا کورت نه‌بوته‌وه، به‌لکوو لایه‌نی دیکه‌ی

۱۷ حیزبی دیموکراتی کوردستان و پرسى قانونون

وه ک دروست کردنی فەرهنگی پیشکەوتوو و سەردەمی یانەو ریکخستنی کۆمەلگا لە بواری جۆراوجۆردا لە دەستووری کاریان دا بووه و ئەوانەیان وه ک ئەرک بۆ خۆیان دەست نیشان کردوه.

حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ماوهی ۷ دەیه تیکۆشانی خۆی دا رینگایه کی پر له هه ورازو نشیوی له مهیدانی خهبات دا تیپه ر بریوه و گه لیک شانازی له میژووی کورددا بۆ خۆی تۆمار کردوون. له چەند قۆناغی جیاوازی میژوویی دا به رپوه به ریی به شیک له ولاتی کهوتۆته سەر شان (سەردەمی کۆماری کوردستان، دواى پروخانی نیزامی پاشایه تی و هاتنه سەر کاری کۆماری ئیسلامی) و له هەر کام له و قۆناغانه دا ئەم حیزبه کۆمه لیک رپوشوین بۆ ریکخستنی کۆمه لگا دارشتوه و کۆمه لگای کوردستانی پێ ئیداره کردوون.

کۆماری کوردستان و ئیداره‌ی وڵات

کۆماری کوردستان له بواری جیا جیادا توژیینه وهه و لیکۆلینه وهی زۆری له سههر کراوه و به سهدان وتارو بابه تی له سههری نوسراون، به لام ئه وهی تا ئیستا ئاوری لی نه دراوه ته وه یان به که می باسی کراوه شیوهی به ریوه به ری ولات له کۆماری کوردستان دا به هۆی قانونه وه به، به واتایه کی دیکه حیزبی دیموکراتی کوردستان له سهرده می کۆماری کوردستان دا چۆنی توانیوه ناوچهی ژیر ده سه لاتی خو ی به ریوه به ری و به تایبه تی ده زگای دادوه ری چۆن توانیویه تی کیشه و گیروگرفتی خه لک چاره سه ر بکا.

له حالیک دا کۆماری کوردستان هه ل و ده رفه تی ئه وه ندی له به رده ست دا نه بووه که بتوانی به هه لبژاردنیکی گشتی له نیو خه لک دا ناوه ندیکی قانون دانان پیک بینی و له ریگای ئه و ناوه نده وه که پارلمانه، له بواری جیا وازدا کۆمه له قانونیک بو ئیداره و پیشخستنی کۆمه لگا په سه ند بکا و له ریگای ده زگای ئیجرا بی په وه له نیو کۆمه لگا دا به ریوه یان به ری، له کتیبی «کورد له سه دی نۆزده و بیست دا» نووسینی کریس کۆچیرادا هاتووه: پیشه واقازی مه حمه د گرینگی ئه و بریار و په سند کراوانه ی بۆریکخستنی کۆمه لگا له لایه ن کۆماری کوردستانه وه ده رچوون له وتووێژ له گه ل فرانس پریس دا له سی خا ل دا ده سه بندی ده کا.

۱- ئەگەر دەولهتی ناوهندی بیهۆی قانونی بهراستی دیموکراتی لههه موو ولات دا جێبه جی بکا ودان به و قانونانهی کوردستان دا بنی، واته خویندن به زمانی کوردی و ئوتونومیی داموده زگای به رێوه بردن و سوپای ناوچه به رسمی بناسی، کورده کان رازی دهبن، ئیمه به و چاره سه ره شاد ده بین و ئاماده یین سه ره له نوێ پێوهندیی خۆمان ده گه ل تاران ئاسایی بکه ینه وه.

۲- دهولهتی ناوهندی جاری ناتوانی ئەم قانونانه جێبه جی بکا .

۳- ئیمه ده مانه وێ هه تا زوو هه لێژاردنی ئەنجومه ن به رێوه بچیی، به و مه رجه که به ئازادی و به ده ره له گوشاری سوپای ئێران ئەنجام بدری.

د. قاسملوو له کتیی «چل سال خه بات له پێناوی ئازادی» دا به م شیوه یه باس له دا بین کردنی ئەمنیه ت له کۆماری کوردستان دا ده کا: «دا بین کردنی ئەمنیه ت و ئاسایشی خه لک سه ره که وتنیکی به رچاوی کۆماری کوردستان بوو، له کاتیک دا هه زاران که س چه کدار بوون، له ماوه ی یازده مانگ دا ته نیا یه ک که س کوژرا. دزی هه ر نه ما بوو، به رتیل خواردن که له زه مانی شادا دیارده یه کی زۆر بلاو بوو، له کۆماری کوردستان دا به تاوانیکی گه و ره ده زانرا». هه ره ها حامید گه وه هری له کتیی «کۆماری کوردستان» دا به م شیوه یه باسی قانون پاراستن له کۆماری کوردستان دا ده کا: «له کۆماری کوردستان دا، وه ک هه موو ده وله تانی سه ره به خو و کۆماری ئازه ربا یجان یاسا په ره و ده کرا، به لام به پێچه وانه ی ده وله تان و کۆماری ئازه ربا یجان هه، کۆماری کوردستان ده زگای یاسا دانه ری نه بوو، واته پارلمانی نه بوو، هه ره کی پیشتر بینیمان حیزبی دیموکراتی کوردستان خو ی حکومه تی راگه یاندو مه لا حوسینی مه جدیی کرد به به رپوه به ری ده زگای دادوه ریی کۆماری کوردستان».

جه‌عفر عه‌لی له کتیبی «ناسیونالیزم و ناسیونالیزمی کوردی» دا ده‌لێ: «پاش راگه‌یانندی کۆماری کوردستان، قازی محهمهد وه‌ک سه‌رکۆمار دیاری کراو، له ۱۱ ی فیه‌ریه‌ی ۱۹۴۶ یش دا بریاری پیکه‌ینانی داموده‌زگای حکومه‌ت درا، کابینه‌یه‌کی وه‌زیران که به‌هه‌یه‌ته‌ره‌ئیس‌ه‌ی میلی ده‌ناسرا، به‌سه‌رۆکایه‌تی حاجی باب‌ه‌شیخ پیکه‌ینرا. ئه‌و هه‌یه‌ته‌ره‌ئیس‌ه‌ میلی‌یه‌ ده‌وای سه‌رکۆمار به‌به‌رزترین ده‌زگاو ده‌سه‌لات دا‌ده‌نرا. حکومه‌تی کوردستان وه‌ک ده‌سه‌لاتیکی دیفاکتۆ به‌مه‌به‌ستی پرکردنه‌وه‌ی ئه‌و بۆشایی‌یه‌ له‌ کاروباری ئیداری ناوچه‌که‌دا دروست ببوو دامه‌زریندرا، له‌جیاتی به‌کاره‌ینانی زاراوه‌کانی وه‌زیرو وه‌زارت به‌گشتی ده‌برینه‌کانی «ئیداره» و «سه‌رۆکی ئیداره» به‌کار ده‌هینرا، بۆئه‌وه‌ی هه‌یج نا‌کۆکی‌یه‌ کیش له‌گه‌ڵ ده‌ستووری ئیرانی دا دروست نه‌بی. حیزبی دیموکراتی کوردستان خۆی به‌رپرسی قانون دانان بوو، نه‌ک کۆماری کوردستان». دوکتۆر مارف عومه‌ر گۆل له‌ کتیبی «کیشه‌ی که‌سایه‌تی یاسایی نیونه‌ته‌وه‌یی گه‌لی کورد» دا ده‌لێ: قازی محهمهد کرا به‌سه‌رکۆمار و ریه‌رانی دیکه‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان، وه‌کوو سه‌رۆکایه‌تی حکومه‌ت ئیش و کاریان به‌سه‌ر دا دابه‌ش کرا. ئه‌گه‌ر چی پارلمان پیک نه‌هینرابوو، به‌لام بریاره‌کان به‌ناوی سه‌رۆکی کۆماره‌وه‌ ده‌رده‌چوون. هه‌ر وه‌ها «نجف‌قلی پسیان» له‌ کتیبی «له‌ مه‌هابادی خۆیناوی‌یه‌ وه‌تا لیواره‌کانی ئاراس» دا له‌باره‌ی ده‌سه‌لاتداریی پیشه‌وا و به‌رپوه‌به‌ریی ولاته‌وه‌ ئاوا ده‌نووسی: «قازی محهمهد له‌ دهوره‌ی ده‌سه‌لاتداریی خۆی له‌ مه‌هاباددا ریکاری تایبه‌تی گرت به‌ر به‌وشیوه‌یه ئیزنی نه‌دا له‌ شاردا تالان و برۆ و کوشتن روو بدا. ئه‌وشیوه‌ کارکردن و به‌رپوه‌به‌ری‌یه‌ وای کرد که ئه‌منیه‌ت هه‌بی. له‌ ماوه‌ی دووسال ده‌سه‌لاتداریی قازی محهمهددا ته‌نیا یه‌ک که‌س کوژرا و دا‌بین کردنی ئه‌و ئه‌منیه‌ته‌ وای کردبوو که خه‌لک هۆگری‌یه‌کی تایبه‌تی‌یان به‌ قازی محهمهد هه‌بی.

«ئهحمه دقازی له کتیبی «خلاصه تاریخ کردستان» دا ده لئی: «کۆماری کوردستان شاد و سهرزیندوو بوو، وله ویدا به پیچه وانه ی ئازهر بایجان کرداری پۆلیسی به شیوه ی توندوتیژ نه بوو. خه لک له و په ږی ئازادی دا ده ژیان، گوئی یان له رادیۆکانی خاریجی ده گرت. توندوتیژی و قه تل و تیرۆری سیاسی نه بوو. «د. یاسین سه رده شتی» له و باره یه وه له لیکۆلینه وه یه کی میژووبی له جوولانه وه ی رزگاری خوازی نه ته وه یی گه لی کورد له کتیبی «کوردستانی ئیران» دا ئاوا باس له هه لومه رجی ئه وکات ده کا: «بۆ پرکردنه وه ی بۆشایی ئیداری و راپه راندن و به ږیوه بردنی کاروباری هه ریمه که کومیتهی ناوه ندیی، ح.د.ک، چه ند کۆبوونه وه یکی ساز دا و له ئاکامدا بریاری پیکه یینانی حکومتی کی دا له ژیر ناونیشانی «هیئت رئیسه ی میلی» به سه رۆکایه تی یی حاجی باباشیخ». «د. یاسین له دهریژه دا ده نووسی: «دوو له ژاندارم و ئه رته شی شاهنشاهی له ژیر سایه ی حکومتی کوردستان دا هاوولاتی یان به یه ک چاو سه یر ده کران و شتیک نه بوو به ناوی هاوولاتی په یه ک و په دوو، که مینه کان تیگرای ئه و ما فانه یان هه بوو که کورد هه یبوو و له سه ر جیاوازی بۆ چوون و دیدی سیاسی که س نه ده گیرا و تینوتاویان بۆ که س نه ده هینا. زیندانئیکی نه یینی یا خود ئاشکرا به ناوی زیندانی سیاسی نه بوو. ئه وه له کاتیکدا نه ک ته نیا له و ناوچانه ی ژیر ده سه لاتی حکومتی ئیران به لکوو له ناوچه کانی ژیر ده سه لاتی حکومتی ئازهر بایجان گرتن و کوشتن له سه ر جیاوازی بیرورای سیاسی زۆرئاسایی بوو.»

کۆماری کوردستان بیجگه له به ږیوه بردنی ناوچه کانی ژیر ده سه لاتی خۆی وه ک ده وه ل تیک هه ولی داوه پیوه ندیی دۆستانه وه هاوته راز له گه ل ده راوسیکانی خۆی پیک بینی و له ریگای قانونه وه وه به ستنی په یماننامه ی هاوکاری کیشه کان چاره سه ر بکا. ئه وه ی خواره وه ده قی ئه و په یماننامه یه که له رۆژنامه ی کوردستان ژماره ۴۵ له رۆژی ۱۸ ی بانه مه ری ۱۳۲۵ له لاپه ره ۳ د چاپ و بلاو بۆته وه وه ک خۆی ده نوسینه وه. رۆژی سی شه مه ۳

۲۵ کۆماری کوردستان و ئیداره‌ی ولات

بانه مه‌ری ۱۳۲۵ به‌ئاماده بوونی سه‌رانی هه‌ر دوو حکومه‌ت (کۆماری کوردستان-حکومه‌تی میلی‌ی ئازربایجان) له‌عماره‌تی میلی‌ی ئازربایجان له‌شاری ته‌وریزنه‌و ریکه‌وتننامه‌ییه‌ خواره‌وه ئیمزاکرا. پیماننامه‌ی نیوان کۆماری کوردستان و حکومه‌تی میلی‌ی ئازربایجان: «...بو‌قیام و محکم کردنی دۆستایه‌تی که له‌بینی آذربایجان و میلتی کوردستان دا بووه‌بو پایه‌داری و صمیمیت و دۆستایه‌تی زیاتر بوون له‌بینی ئه‌و دوو میلیله‌ته‌دائه‌و قرارانه‌ی خواره‌وه‌یان قبول کردوهر دووکیان له‌آینده‌ داله‌گه‌ل ژپانی خۆیان تطبیقی ده‌که‌ن

۱- له‌وجیگایانه‌ی پێویست بزانی هه‌ردوو حکومه‌تی میلی‌ی نوینه‌رده‌گۆزنه‌و.

۲- له‌ئازربایجاندا ئه‌وجیگایانه‌ی که‌دانیشه‌توانی کوردبن کاری ئیداری ده‌وله‌تی به‌کوردان ده‌بی... وه‌هه‌روها له‌کوردستانیش له‌وجیگایانه‌ی که‌به‌شی زۆری دانیشه‌توان ئازربایجانی بن له‌ته‌ره‌ف مامورانی حکومه‌تی میلی‌ی آذربایجان ایداره‌ده‌کری.

۳- بو‌حه‌ل بوونی موضوعی اقتصادی له‌بینی هه‌ردوک میله‌تان کومپسیونیکی تیکه‌لاوداده‌مزی وه‌قه‌راری ئه‌وکومپسیونه‌ی به‌کۆششی سه‌رانی ئه‌و دوو حکومه‌تی اجراه‌کری.

۴- له‌کاتی پی ویست داله‌بینی حکومه‌تی میلی‌ی آذربایجان و کوردستان هاوکاری پێشمه‌رگه‌بی ده‌کری و ده‌بی ئه‌وی لازم بی بو‌کۆمه‌کی یه‌کتري ئه‌نجام بدری.

۵- هه‌رکاتیک پێویست بی له‌گه‌ل حکومه‌تی تاران گو‌فتاری بکری ده‌بی به‌موافق نظری حکومه‌تی میلی‌ی آذربایجان و کوردستان بی.

۶- حکومه‌تی میلی‌ی آذربایجان بو‌ئه‌و کوردانه‌ی که‌له‌خاکی آذربایجاندا ده‌ژین تائه‌و ئه‌ندازه‌ی که‌بتوانی بو‌پێشکه‌وتنی زمان وته‌ره‌قی پیدانی فرهنگ‌ی وان هه‌ول ده‌دا، هه‌ر وه‌ها حکومه‌تی میلی‌ی

کوردیش بوئه و آزر بایجانیهی که له خاکی کوردستان دا ده ژین بو پیشکته و تنی زمان و ته ره قی پیدانی فرهنگی میلی وان ته و نه ندازهی بتوانی هه ول بدا.

۷- هر که س بو تیکدانی دۆستایه تی تاریخی نه ته وهی آزر بایجان و کورد وله بین بردنی برابیه تی وه دیموکراتی میلی یا له که دار کردنی یه که تی وان هه ول بدا هر دوو لابه یه ک ده ست ته و مر تکیبانه به جزای خۆیان ده گه یین.»

ئه و نمونانهی سه ره وه ده ره خه ری ئه و راستی یه ن که به پروه به رانی حیزبی دیموکراتی کوردستان که هه ر له و کانه دا به پروه به رانی کۆماری کوردستانیشن، ده ستیان له سه ر ده ست دانه ناوه و بو چر که یه کیش نه یان هه یشتوه کات به فیرو بچی؛ به و مانایه که له هه موو بواره کانی ژبان دا به پیی گرنگیی بابه ته که بر یاریان ده ر کردوه به رای گشتیی کۆمه لگایان را گه یاندوه. دوا ی را گه یاندنی بابه ته که، داموده زگای پیوه ندیدار له حکوومه تی کۆماری کوردستان دا هه ولیان داوه بر یاره که جیبه جی بکه ن، واته کۆمیته ی ناوه ندیی حیزبی دیموکراتی کوردستان له و پیوه ندی یه دا وه ک پارلمان کاری کردوه هه یئه تی وه زیران وه ک ده زگای ئیجراییی، قانونه کان و پروژوه گه لاله کانی جیبه جی کردوون.

بو سه لماندنی ئه و قسه یه ده توانین روژنامه ی «کوردستان» که له سه رده می کۆماری کوردستان دا چاپ و بلاو بوته وه وه ک نموونه به به لگه بیینه وه، چونکه له هه یچ لاپه ره یه کی روژنامه ی کوردستان دا نابینری ئه و بابه تانه ی پیوه ندی یان به هه موو کۆمه لگاوه هه یه بیجگه له ئیمزای کۆمیته ی ناوه ندی، ئیمزای دیکه یان له سه ر بی؛ ته نیا ئه و بابه تانه نه بی که تابه تن و ره هه ندیکی ژبانی کۆمه لگا له خو ده گرن که له ریگای سه رو کانی ئیداره کان یان وه زیره کانه وه ده ر چوون.

۲۷ کۆماری کوردستان و ئیداره‌ی ولات

له زۆربه‌ی سه‌رچاوه‌کانی به‌رده‌ست‌دا ناوی ئەندامانی کابینه‌ی کۆماری کوردستان به‌شیوه‌ی خواره‌وه‌نووسراوه، به‌لام ده‌بێ سه‌رنج بده‌ینه‌ئه‌و خاله‌که‌هه‌یه‌ته‌ی ده‌وله‌تی کوردستان هه‌روه‌کی له‌پێش‌دا باس کرا به‌ناوی هه‌ئیه‌ته‌یه‌سه‌ی میلی و وه‌زیره‌کانیش به‌ناوی سه‌رۆکی ده‌زگا و ئیداره‌کان کاریان ده‌کرد.

پیشه‌وا قازی مه‌حمه‌د	سه‌رکۆماری کوردستان
حاجی بابه‌شێخی سیاده‌ت	ره‌ئێسی هه‌یه‌ته‌ی
مه‌مه‌د حوسینی سه‌یفی قازی	میلی کوردستان
مه‌حمه‌د ئەمینی موعینی	وه‌زیری جه‌نگ
ئه‌حمه‌دی ئیلاهی	وه‌زیری نیوخۆ
که‌ریمی ئەحمه‌ده‌ین	وه‌زیری ئابووری
خه‌لیلی خوسره‌وی	وه‌زیری پۆست و تیلیگراف
حاجی مسته‌فای داودی	وه‌زیری کار
مه‌حموودی وه‌لی‌زاده	وه‌زیری بازرگانی
سه‌دیقی حه‌بده‌ری	وه‌زیری کشتوکال
سمایل ئا‌غای ئیلخانی‌زاده	وه‌زیری را‌گه‌یاندن
سه‌ید مه‌حمه‌دی ئەییووبیان	وه‌زیری ری‌گاو‌بان
مه‌لا حوسینی مه‌جدی	وه‌زیری له‌ش‌سا‌غی
منافی که‌ریمی	وه‌زیری داد
عه‌بدووره‌حمانی ئیلخانی‌زاده	وه‌زیری فه‌ره‌ه‌نگ
	وه‌زیری مو‌شاویر

بێ‌جگه‌ له‌و که‌سانه‌ی سه‌روه‌که‌ له‌ کابینه‌ی ده‌وله‌تی کۆماری کوردستان‌دا وه‌ک وه‌زیر کاریان کردوه‌ لانی که‌م دوو ئیداره‌ی دیکه‌ش هه‌بوون که‌ کاری پێوه‌ندیدار به‌ ئه‌رکی سه‌رشانی خۆیان راپه‌راندوه‌:

ئیداره‌ی دارایی کوردستان به سه‌رۆکایه‌تی ئه‌حمه‌دی عیلمی ئیداره‌ی گشتیی ئه‌وقاف به سه‌رۆکایه‌تی مه‌لا محهمه‌دی لاهیجانی

ئه‌وانه‌ی خواره‌وه‌ش کاروباری شاری مه‌هاباد وه‌ک پیتته‌ختی کۆماری
کوردستانیان راده‌په‌راند:

شاره‌داریی مه‌هاباد به سه‌رۆکایه‌ت ی غه‌نیی خوسره‌وی
شاره‌بانیی مه‌هاباد به سه‌رۆکایه‌تی سه‌ید پیره‌ی خزری
ئیداره‌ی باربه‌ری و گه‌یاندن به سه‌رۆکایه‌تی وه‌هابی قازی

پیناسه‌یه‌کی کورت:

برپاره‌کانی سه‌رده‌می کۆماری کوردستان زۆربه‌ی بواره‌کانی ژبانیان
گرتۆته‌وه‌و به واتایه‌کی دیکه‌ تابه‌تمه‌ندیی قانون له خۆ ده‌گرن چونکه له
سه‌رچاوه‌کانی قانون که‌لکیان وه‌رگرتوه‌و له هه‌ر بواره‌یکدا به زمانی ئه‌و
بواره‌و له به‌رژه‌وه‌ندیی کۆمه‌لگا قه‌رارو بریاریان داوه.

به پیتی ده‌قی قانونه‌کان له زۆربه‌ی نزیک به ته‌واوی قانونه‌کانی ولاتی جۆراوجۆردا ئه‌و خالاته‌ی خواره‌وه‌ده‌بن به سه‌رچاوه‌:

۱- پارلمان وه‌ک ناوه‌ندی قانون دانان

۲- قانونی بنه‌ره‌تی ئه‌و ولاته

۳- داب و نه‌ریت (عورف)

۴- ئایین

۵- ئه‌و هوکمانه‌ی پیشتر له لایه‌ن ده‌زگای دادوه‌ری یه‌وه له سه‌ر

مه‌سه‌له‌یه‌ک ده‌رچووین.

قانون کاتیک ده‌که‌ویته‌خانه‌ی جیبه‌جیکردنه‌وه که ئه‌و چه‌ند خاله‌ی

کۆماری کوردستان و ئیداره‌ی ولات ۲۹

خواره‌وه‌ی له‌خۆ گرتبن، واته ده‌قیکی قانونی ده‌بی ئه‌و تاییه‌تمه‌ندی یانه‌ی تیدا بن.

۱- روون و شه‌ففاف بی.

۲- له‌ لایه‌ن ده‌سه‌لاتی گشتیی پێوه‌نیدا، روه‌ دانرابی.

۳- له‌ ته‌واوی هه‌ریمی ژیر ده‌سه‌لاتی ده‌وله‌ت دا به‌رپوه‌ بیری.

۴- خیرایی هه‌بی له‌ دانان و په‌سه‌ندکردنی و هه‌رله‌ و حاله‌ دا

کارئاسانیی بو‌هه‌موارکردن تیدا هه‌بی.

۵- کاریگه‌ریی گرینگی له‌ سه‌رگه‌شه‌کردنی کومه‌لگا هه‌بی.

-پێجگه‌ له‌ وانه‌ ده‌سه‌لاتی سیاسی و حوکمرانیی ولات که مافی پی‌ده‌دری

قانون له‌سه‌ر کومه‌لگادا جیبه‌جی بکا، پێویسته‌ قانون دانهره‌ که گرینگی

به‌و سی‌خاله‌ی خواره‌وه‌ بدا.

۱- ده‌ست‌نیشان‌کردنی ئه‌و کردار و گوتارانه‌ی سزایان پێویسته‌ واته

به‌ روونی ده‌ست‌نیشان‌بکری که کام کردار یا گوتار تاوانه‌.

۲- دیتنه‌وه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ که تاوانه‌ که ده‌که‌ن و شیواوی له‌ کومه‌لگادا

دروست ده‌که‌ن، سزادانی ئه‌مانه‌ش ده‌بی به‌ پی‌ کومه‌لیک مه‌رج و

رێکاری قانونی به‌رپوه‌ بچی.

۳- دیاریکردنی سزاکان له‌ به‌رامبه‌ر تاوانه‌کان دا.

ئێستا به‌و پێشه‌کی‌یه‌ کورته‌ و ده‌ست‌نیشان‌کردنی خال و

تاییه‌تمه‌ندی‌یه‌کانی قانون چه‌ند نمونه‌یه‌ که له‌و بپارانه‌ که له‌ سه‌رده‌می

کۆماری کوردستان دا ده‌رچوون لێره‌دا باس ده‌که‌ین و شی‌یان ده‌که‌ینه‌وه‌ و

له‌ کۆتایی دا هه‌موو یان زۆریه‌ی زۆری ئه‌و بابه‌تانه‌ که پۆژانه‌ وه‌ک قانون

کومه‌لگای سه‌رده‌می کۆماری کوردستانیان پی‌ به‌رپوه‌ چوو و له‌ رۆژنامه‌ی

«کوردستان»ی سه‌رده‌می کۆماری کوردستان دا بلاو بوونه‌ته‌وه‌ وه‌ک خۆیان

دوو باره‌ ده‌نووسینه‌وه‌.

- گرنگی دان به زمانی کوردی

زمانی هیچ نه ته وه یه ک بی بوونی ده سه لاتی سیاسی ناتوانی وه ک پیویست له بواره کانی « قانون، سیاست، ئابووری، دیپلوماسی» دا گه شه بکا. هه ره نه ته وه یه ک ده سه لاتی سیاسی هه بوو، واته خوئی چاره نووسی خوئی دیاری کرد زمانه که شی گه شه ده کا. بهو مانایه ده سه لاتی سیاسی هه موو قه رارو بریارو قانونه کانی بهو زمانه ده رده کاو هه وڵ ده دا گه شه پیدانی زمانه که در یژه پی بدا.

نه وشیروان مسته فا له کتییی « کورد له گه مه ی سؤقیه ت دا» بهو شیوه یه باسی گرینگی دانی کۆماری کوردستان به زمانی کوردی ده کا: « حکومه تی کوردستان له کاروباری رۆژانه ی خویدا وازی له زمانی فارسی هیناو هه ره له سه ره تاوه هه نگاوی ئازایانه ی هاویشت بو دانانی بناغه ی ئه و زمانه پیویسته. کۆمینه ی مه رکه زی که به کرده وه ئه رکی دانانی قانون و، هه یئه تی ره ئیسه ی میلی و، وه زاره ته کانیش یا خود وه کوو خو یان ناویان بر دوون، ئیداره کان که ئه رکی به ر یوه بردنی کاروباری رۆژانه و جیبه جی کردنی بریاره کان ئه بی نی به کوردی کاره کانیا ن ئه نجام دا، له وه ش دا سه رکه وتوو بوون و به شینه یی خه ریک بوو زمانی کوردی ده بوو به زمانی ده وڵت و حوکمرانی.»

هه ره کی له سه ره وه باس کرا ده سه لاتی کۆماری کوردستان هه ستی به گرینگیی زمان کرده، هه ره بو یه هه وڵی داوه زمانی کوردی وه ک زمانی ره سمی له دام وده زگای به ر یوه به ری کۆماری کوردستان و به تایبه تی له قوتابخانه کان کاری پی بکری و ده رسی پی بخویندری. ئه وه تا به مجۆره وه له بریار یک دا گرینگیی ئه و بابه ته ده رده خا:

ئەو ئاگاداری یە چەندە بابەتی گرینگی سیاسی و قانونی لە خۆ دەگری.

۱- بە کوردی کردنی خۆیندن لە قوتابخانە کان و هەول دان بۆ

گەشە کردنی زمانی کوردی و بە رسمی کردنی ئەو زمانە.

۲- ئەرکدار کردنی دایک و باب لە بەرامبەر خۆیندەوار کردنی

مندالە کانیان دا .

۳- خولقاندنی هەلیکی باش بۆ مندالانی کەمداهات، چونکە لەو

ئاگاداری بەدا بە گشتی باس لە ناردنی مندالان بۆ قوتابخانە دەکا .

۴- کردنەوهی دەروازە یەکی نوێی بە رووی کچانی کورددا، چونکە

هەتائەو کات کچی کورد لە مافی خۆیندن و چوون بۆ قوتابخانە

بیبەش بوو.

۵- لە کوتایی دا ئەو ئاگاداری یە حوکمی برگە یەکی قانونی لە خۆ

دەگری، چونکە ئەمر دەکا بە ناردنی مندالان بۆ قوتابخانە و هەرلەو

حاله دا سزای ئەو کەسانە دەدا کە سەرپیچی ئەو ئەمرە دەکەن .

۶- ئەو ئەمرە لە لایەن لایەنی سەلاحیەت داری بەرپۆه بەریی ولاتەوه

دەرچوووە .

چونکە لە سەرەتادا دەلی بە ئەمری پێشەوا، کە پێشەوا سەرۆکی کۆماری

کوردستان بوووە لە ژێرەوه ئیمزای کۆمیتە ی مەزکزی حیزی دیموکراتی لە

سەرە کە خودی ئەو حیزبە پیکهینەری کۆماری کوردستانە .

[رۆژنامە ی کوردستان، ژمارە ۱۵ لاپەرە،]

شەممە ۲۷ ی رێبەندان ی ۱۳۲۴، ۱۶ ی فێوریە ۱۹۴۶]

ئاگاداری

رەدوو کەوتنی کچان و ژنان قەدەغە یە

لە سەر قەراردادی هە یئەتی میلی کوردستان هەر پیاویک بە زۆر ژنی بە

مێرد، گوێزرا بێتەوه یا نه گوێزرا بێتەوه را کیشی، دەبی بکوژری، ئەگەر کچیکیش

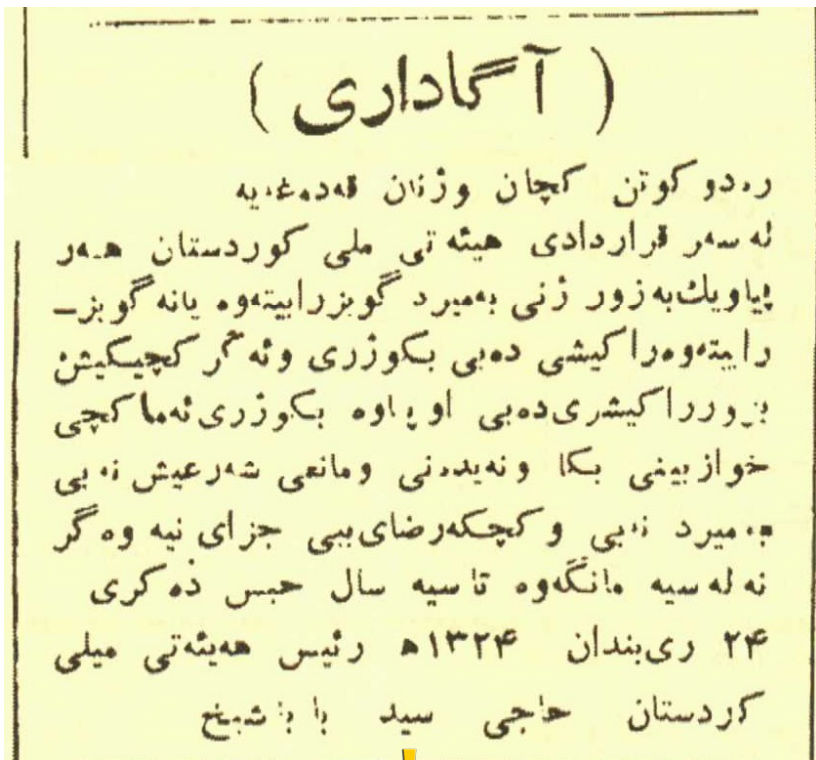
بسی وراکیشری ده‌بی ئه و پیاوه بکوژری، ئه‌مما کچ خوازینی بکا و نه‌یده‌نی و مانعی شه‌رعی نه‌بی، به‌میرد نه‌بی و کچه‌که ره‌زای بیی جه‌زای نییه وه‌گه‌رنه له‌سی مانگه‌وه هه‌تا سی سال حه‌بس ده‌کری.

۲۴ ی ریه‌ندان ۱۳۲۴

ره‌ئیس هه‌یه‌ت ره‌ئیس‌ه‌ی میلی کوردستان

حاجی سید بابا شیخ

له‌سه‌رده‌می کۆماری کوردستان دا ره‌نگه‌به‌فکرو بی‌ری که‌م که‌س دا هات‌بی که‌کچ بتوانی به‌دل‌خوازی خو‌ی می‌رد بکا و ته‌نانه‌ت کوریش که‌م دا

ههـبووه به دلى خوۆى ژن بىنى، چونكه ههـل و مهـرجى كوۆمهـ لايهـتى و ئابوورى وای به سهـر كوۆمهـ لگاـدا سهـ پاندبوو.

لهـو ئاگاـدارى يهـدا ئهـو چهـند خالهـ سهـرنج راـده كيشن:

۱- نيوهـ روۆكى ئهـو ئاگاـدارى يهـ واقيعى كوۆمهـ لگای ئهـو سهـردهـمهـ پيشان دهـداو ئهـوكات باو بوو كه كاتيک دوو بنهـمالهـ يان عهـشيرهـ پيـكهـوهـ شهـرو كيشهـيان دهـبوو، لاوازترين ئالقهـ لهـو گيرهـو كيشهـيهـدا ژنان بوون و زورجار يهـ كيک لهـ لايهـنهـ كانى شهـر، ژن يان كچى لايهـنهـ كهـى ديكهـى بهـ مهـبهـستى ئهـتـك و بىـ حورمهـتى پىـ كردن دهـرفاند كهـ پىـ دهـگوترا راكيشان و، لهـو ئاگاـدارى يهـدا زور بهـ توندى ئهـو كارهـ مهـهـكووم و قهـدهـغهـ كراوهـ و بوـ كهـسانىك كهـ سهـرپىچى لهـو برپارهـ بکهـن سزای كوشتن ديارى كراوهـ كهـ بالاترين سزايهـ لهـ نيو سزاكان دا.

۲- لهـ برگهـى دووهـمهـى ئهـو ئاگاـدارى يهـدا لايهـنيكى داب و نهـرپىتى نالهـبارى كوۆمهـ لايهـتى شكاوهـ و لهـ ريگای قانونهـوهـ رى بو كچ و كور خوۆش كراوهـ ئيزنيان پى دراوهـ ئهـ گهر خوۆيان خوازيارى ژيانى هاوبهـش بوون پىكى بينن، ئهـ گهر بهـ ههـلگرتنيش بى.

۳- دهـلى كچ ئهـ گهر مانيعى شهـرعى لهـ سهـر نهـبى واتهـ بهـ تهـمهـنى بلووغ گهـيشتبى و خوۆى رازى بى بهـو شهـرتهـ كورهـ خوازبىنى كردبى و بنهـمالهـى كچهـ نهـياندا بى؛ ئهـ گهر پيـكهـوهـ برۆن هيچ سزايهـ كى قانونى يان لهـ پى دا نيهـ. ئهـمهـ نيشانهـى ئهـوهـيهـ كهـ قانون دانهر لهـ كوۆمارى كوردستان دا دهـيهـوى داب و نهـرپىتى ههـلهـو نالهـبار بشكىنى و مافى ههـلبژاردنى هاوسهـرى ژيان دهـدا بهـ كچ و كورو ريگري لهـوهـ دهـ كا كهـ ئهـو مافهـيان لى زهوت بكرى.

لپرهـدا دوو شت سهـرنج راـده كيشن:

الف. دهـبينن ئهـو ئاگاـدارى يهـ ههـم مهـنعى كردنى كارپكى تىدايهـو ههـم سزای بو ئهـو كهـسانهـ ديارى كردوهـ كهـ سهـرپىچى لهـو قانونهـ دهـ كهـن.

ب. لهـ لايهـن دهـسهـلاتى بالاي كوۆمارى كوردستانهـوهـ دهـرچووهـ و لهـ روژنامهـى رهـسمى و لات دا بلاو بوتهـوهـ.

کۆنترۆلی بازارو بازارگانی

کۆمیتە‌ی مەرکەزی حیزبی دیموکراتی کوردستان له ریگای دامودەزگای کۆماری کوردستانه‌وه هه‌ول دەدا له‌ بوا‌ری جۆراوجۆری وه‌ک «دیاریکردنی نرخ‌ی که‌ل‌وپه‌ل» کۆنترۆلی ه‌اوردەو ه‌ه‌ناردە کردنی که‌ل‌وپه‌ل و دیاریکردنی نرخ‌ی گومرگ چ‌اوه‌دی‌ریی سه‌قامگیریی بازار بکا بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لک زانیان پی‌نه‌گاو قورساییی نه‌که‌وتیته‌ سه‌ر شانی فه‌قیر و ه‌ه‌ژار.

« پۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره‌ ٤٨، لاپه‌ره‌ی ٤ شه‌مه‌مه‌ »

٢٨‌ی بانه‌مه‌ری ١٣٢٥، ١٨‌ مه‌ی ١٩٤٦

ئاگاداری

به‌ گوێره‌ی ئه‌وه‌ی که‌ م‌الی گزی ح‌الی ح‌ازر له‌ مه‌نته‌قه‌ی کوردستان زۆره‌ له‌ به‌ره‌ ئه‌وه‌ له‌ سه‌ر قه‌راری کۆمیتە‌ی مەرکەزی موافقه‌تی سه‌رۆکی معظم جمه‌ور بۆ پ‌یشگیری له‌ زه‌ره‌رو خساره‌تی ئه‌وانه‌ی جنسی قطوره‌ یا زۆره‌ به‌ ته‌واوی میلیت ر‌اده‌گه‌یه‌ندریت له‌و بر‌واره‌وه‌ ه‌ه‌تا ه‌ه‌وه‌لی مانگی ٢٥/٩ ه‌یچ که‌س ح‌ه‌قی واردکردنی م‌الی گزی له‌ ه‌یچ ج‌یگایه‌کی نییه‌ و ب‌یتوو که‌سیک به‌رخه‌لافی ئه‌و ده‌ستوره‌ ره‌فتار بکات سه‌ه‌له‌ که‌ م‌اله‌ که‌ی له‌ لایه‌ن گومرگی دا ته‌وقیف ده‌ کری ب‌ه‌ ل‌کوو زۆر به‌ توندیش مجازات ده‌ کری. کۆمیتە‌ی مەرکەزی حیزبی دیموکراتی کوردستان

ه‌روه‌ک پ‌یشتەر باس‌م کرد کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی ح‌یزب ده‌یه‌وی بازار کۆنترۆل بکا و ئیزن نه‌دا قه‌یران له‌ بازاردا دروست ب‌ی. که‌ چ‌او له‌و ئاگادارییه‌ ده‌ که‌ین: ١- و‌بیر خه‌لک د‌یته‌وه‌ که‌ پارچه‌ (م‌الی گزی) له‌ بازاری کوردستان دا زۆره‌ بۆ ئه‌وه‌ی ک‌اسبکارو بازاری کورد زانیان پی‌ نه‌گا ده‌بی له‌ ه‌ینانی پارچه‌و قوماش پ‌یشگیری بکری.

٢- بر‌باره‌ که‌ ماوه‌ که‌ی دیاری کردوه‌ و ده‌لی له‌و ر‌یکه‌وته‌ ه‌ه‌تا ئه‌و ر‌یکه‌وته‌

هینانی پارچه قه ده غه یه و دوای ته و او بوونی ماوه که ده توانی پارچه (مالی گه زی) دیکه بهینریتته کوردستان، ئه ویش بو ئه و یه که یه کهم بازار تووشی که میی پارچه نه بی، دووهه م بازاری و بازرگانی کورد بتوانی له گه ل ده ره وه ی خوی ئالوویر بکا.

۳- بو ئه وه ی بریاره که سیفه تی قانونی وه بگری هم سه رچاوه ی بریارده که دیاره وه هم دیاره رووی له چ که سانیکه وه هه ره وه حاله دا له لایه نی پیوه نیدیاره وه ده رچوو ه ئه وه تا ده لی: « له سه ر موافقه تی سه روکی معظم جمهور » واته سه رکۆماری ولات که سه روکیه تی ده ولت ده کا ئه و بریاره ده رچوو ه وه ره بو یه حوکمی قانون وه ده گری و قابیلی ئیجرا یه هه تا ئه و کاته ی ده بی به پیی قانونه که ماوه که ی ته و او.

۴- ئه و بریاره هم مهنی تیدایه وه هم سه زاش بو ئه وانه دیاری کراوه که لیی لاده دن؛ بو به ریوه چوونی سه زاکه ش دوو ئۆرگانی ده ولته تی کردۆته مه سه ئوولی ئیجرا که ی هم ئیداره ی گومرگ که ده لی ماله که ی له لایه ن ئیداره ی گومرگه وه ده سته به سه ردا ده گیری و هم ده زگای دادوه ری که به چه بس یان غه رامه سه زای سه ریچیکار ده دا.

«پۆژنامه ی کوردستان، ژماره ۶، لاپه ره ی ۳، دووشه ممه ی ۱ ریه ندانی

(۲۱ ژانویه ی ۱۹۴۶ ی ز)

ئاگاداری

چونکه ده و مه و قعه دا به ئه مر و ده ستوری سه دهری حیزی دیموکراتی کوردستان ده ست به وه رگرتنی مالیاتی دوو ساله (۲۳) و (۲۴) له ته و او ی ئه شخاس کراوه و به رامبه ره به قانون هه موو که سه به شی خوی ده بی مالیات له ده رامه تی خوی به سه ندووقی بگه یه نه ی له دوای دوو سی جار ئاگاداری دیکه به ته و او ی ئاغا یانی مالک- تاجر- مه عامه له چی ره سمه ن راده گه یندری. که بو

۳۷ کۆماری کوردستان و ئیداره‌ی ولات

وهی بزاندیری تابعی رپی وشوینی دهستورات و پیشکتهوتنی میلی خۆتان له مه‌وقع ئیستفاده بفرمومن و بو په‌رداخی کردنی مالیاتی خۆتان پیشدهستی بکه‌ن مه‌خسوسه‌ن به‌ عه‌رزوو ده‌گاکه‌ بو تیگه‌پشتن له‌ وه‌زعییه‌تی مالیات و په‌رداخی کردنی ده‌توانی مراجعه به‌ ئیداره‌ی مالییه‌ له‌ ته‌نیشته‌ مزگه‌وتی شاده‌روپیشه‌ بفرمومن و ئه‌لبه‌ته‌ لی‌تان مه‌علوومه‌ که‌ رووخی میله‌ت مالیاته‌ و مادام وه‌زعییه‌تی مالی ته‌مین نه‌بی کاریک له‌ پیش ناچی و ئیداره‌ له‌ به‌ر ده‌ستوراتیکه‌ که‌ ده‌دریتی و به‌ عه‌رزوو ده‌گه‌ینی و ده‌ سووره‌تیک دا بوخۆش‌ت‌ان حازر نه‌بن مالیاتی ته‌واوی ئه‌شخاس له‌ ته‌ره‌ف کۆمیسسیونه‌وه‌ رو‌ده‌ندری و ئه‌وه‌ ختیش رای کۆمیسسیون به‌ هیچ کلۆجیک ئیعترازی لی ناگیری و ده‌بی به‌بی خۆگرتن په‌رداخی بفرمومن.

رئیس‌ی مالی شاری مه‌هاباد .

له‌ وئاگاداری به‌ دا به‌باشی بۆمان ده‌رده‌ که‌وی که‌ به‌ریوه‌به‌رانی کۆماری کوردستان به‌ ئاگا بوون له‌ و راستی به‌ که‌ یه‌ کی‌ک له‌ ریگا‌کانی بزوی ده‌وله‌ت بو به‌ریوه‌بردنی کاره‌کانی، وه‌رگرتنی مالیاته‌ و ده‌بی خه‌لک له‌ باری مالی به‌وه‌ خه‌رجه‌کانی ده‌وله‌ت دا‌بین بکه‌ن، که‌ لی‌رده‌ا به‌روونی ئاماژه‌ی پی کردوه‌و ده‌لی «لی‌تان مه‌علوومه‌ رووخی میله‌ت مالیاته‌ و مادام وه‌زعییه‌تی مالی تامین نه‌بی کاریک پیش ناچی». هه‌روه‌ها داوا ده‌کا مالیات‌ده‌ر خۆی ئاماده‌ بی و ئه‌گه‌ر ئاماده‌ نه‌بوو کۆمیسسیون بریاری خۆی له‌سه‌ر راده‌ی ئه‌و مالیاته‌ ده‌دا که‌ ده‌بی مالیات‌ده‌ر بیدا به‌ کۆماری کوردستان و بریاری کۆمیسسیون به‌ هیچ جو‌ر ئیعترازی لی ناگیری. لی‌ره‌ به‌ دواوه‌ هه‌ول دراوه‌ به‌شیکه‌ به‌رچاو له‌و فرمان و بریارانه‌ که‌ له‌ ژماره‌ جیاوازه‌کانی روژنامه‌ی کوردستانی سه‌رده‌می کۆماری کوردستان دا بلاو بوونه‌ته‌وه‌، وه‌ک خۆیان به‌ هیندی‌ک ده‌ستکاری له‌ شیوه‌ی نووسین دا بئینینه‌وه‌.

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ۹، لاپه‌ره‌ی ۴
شهممه ۱۳ شهممه ۱۳۲۴، (۲۱ فیه‌وره‌ی ۱۹۴۶ ز)

ئاگاداری

به ته‌واوی ئه‌هالی محترم مه‌هاباد راده‌گه‌یندری که نرخ‌ی گوشتی مه‌ر و بزنی سیه‌ی سئ‌ی تمه‌نه (۳۰ قران) و گوشتی ره‌شه‌ول‌اغ دوو تمه‌نه (۲۰ قران) مه‌علوم کراوه. تا ئاگاداری خه‌به‌ر ده‌وه‌م هه‌ر قه‌سابیک زیاتری بفرۆشیت فه‌وره‌ن به ئیداره‌ی شاره‌داری خه‌به‌ر بده‌ن تا به نیوی گران فروشی و تخلف له مقرراتی شاره‌داری تنبیه و جه‌ریمه ده‌کری.

سه‌رۆکی شاره‌داری مه‌هاباد- خسرۆی

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره‌ی ۱۱، لاپه‌ره‌ی ۳، چوارشهممه ۱۷ ریه‌ندانی
۱۳۲۴، (۱۶ فیه‌وره‌ی ۱۹۴۶ ز)

بو ئاگاداری

به ئه‌مری ریاسه‌تی به‌رزی جمهوری کوردستان ره‌چاو گیراوه کتیبخانه‌یه‌ک بو ئیستفاده‌ی هه‌موو به تایبه‌تی نوسه‌رانی رۆژنامه و گوڤاری کوردستان له ئیداره‌ی رۆژنامه‌دا دابمه‌زرینین. له‌به‌ر ئه‌وه به‌و که‌سانه که کتیبی قه‌رائه‌تخانه‌ی عیسی‌زاده و کتیبخانه‌ی فه‌ره‌نگیان له‌لایه راده‌گه‌یندریت که بی وچان هه‌ر کتیبیکی له‌لاهیه به ئیداره‌ی رۆژنامه‌ی کوردستانی ته‌سلیم بکاو ره‌سید وه‌رگری ده‌نا پاش ته‌حقیق کتیبه‌کانی لیوه‌رده‌گیری و به سزاش ده‌گا.

گۆرینی عینوانه‌کانی نیزامی

سوپای میلیلی له لایهن حیزبی دیموکراتی کوردستانه‌وه پیش راگه‌یاندنی کۆماری کوردستان دامه‌زرابوو و کۆمه‌لیک ئه‌لقاب و عینوان بۆ که‌سانیک که له ریزی سوپای میلیلی کوردستان دا خزمه‌تیان ده‌کرد، به‌کار ده‌بردان. به‌لام به‌رپرسیانی کۆمار له سه‌رووی هه‌مووانه‌وه پیشه‌واو هه‌روه‌ها ئه‌فسه‌رانی سوپای کوردستان خوازباری ئه‌وه بوون که به‌زمانی کوردی ئه‌و ئه‌لقاب و عینوانانه به‌کار بینن. وه‌ک ده‌بینین له ئاگاداریی خواره‌وه‌دا ناوه‌ کوردییه‌کان دیاری کراون و وشه‌ی پیشمه‌رگه‌ بۆیه‌ که‌م جار به‌ره‌سمی بۆ چه‌کداری سپای کوردستان به‌کار هاتوه‌.

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره‌ ۱۲، لاپه‌ره‌ی ۳، شه‌مه‌مه‌ ۲۰ی رێبه‌ندان ۱۳۲۴، (ی فیه‌ریه‌ی ۱۹۴۶ ز)
ژماره‌ ۳۷ی رۆژی ۲۴/۱۱/۱۵
ئیداره‌ی رۆژنامه‌ی میلیلی کوردستان
به‌رگه‌یه‌ک له ئه‌لقابی قه‌دیم که به‌تازه‌گی له دانیشتنی ئه‌فسه‌ران دا ته‌سوێب کراوه‌ له‌گه‌لی ده‌نێردرێت پێویسته‌ له‌ رۆژنامه‌یدا ده‌ستور به‌ چاب کردنی بفه‌رموون.

ئیه‌ستلاحاتی تازه

پیشمه‌رگه

لیزگه

قۆل

ده‌سته

چل

لک

ئیه‌ستلاحاتی قه‌دیم

۱ سه‌رباز

۲ جوخه

۳ گروه

۴ ده‌سته

۵ گوره‌هان

۶ گردان

زماره ٣٧ بروار ١٥-١١-٢٣

اداره‌ی روزنامه‌ی میلی کوردستان

په‌رگه‌یه‌ک له‌القابی قه‌دیم که‌به‌تازه‌گی له‌دانیشتوی نه‌مه‌راندا
تصوب کراوه له‌گه‌ل ده‌ نیز‌دریت پیوسته له‌روژنامه‌یدا دستور
به‌چاپ کردنی ده‌مه‌رون

اصطلاحات تازه

اصطلاحات قه‌دیم

پیش مه‌رگه	:	١- سه‌ر باز
لیزگه	:	٢- جوگه
قول	:	٣- گروه
ده‌سته	:	٤- ده‌سته
چل	:	٥- گوره‌هان
لك	:	٦- گردان
پول	:	٧- هه‌نگ
تیپ	:	٨- تیپ
لشکر	:	٩- لشکر
هیز	:	١٠- سپاه
قۆلی به‌ك	:	١١- وه‌کیل گروهی به‌ك
دو :	:	١٢- : : دو
سه :	:	١٣- : : سه
له‌نگه	:	

پۆل	٧ هه‌نگ
تیپ	٨ تیپ
لشکر	٩ لشکر
هیز	١٠ سپاه
قۆلی به‌ك	١١ وه‌کیل گروهی به‌ك
قۆلی دوو	١٢ وه‌کیل گروهی دوو

قۆلی سێ	١٣ وه کیل گروهی سێ
لیزگه	١٤ جوخه
سه‌ر لیزگه	١٥ سه‌ر جوخه
سه‌ر قۆلی ٣	١٦ گروهبان ٣
سه‌ر قۆلی ٢	١٧ گروهبان ٢
سه‌ر قۆلی ١	١٨ گروهبان ١
گه‌ل	١٩ واحد
سه‌رده‌سته‌ی ٢	٢٠ استوار ٢
سه‌رده‌سته‌ی ١	٢١ استوار ١
برا	٢٢ سه‌ر کار و ساید ره‌ره‌ جه‌ داران
زیاتر-فیدا-کارم	٢٣ زۆر باشه
سه‌ر کرده	٢٤ ئەفسه‌ر
ناوداریه‌ک	٢٥ ستوان یه‌ک
ناوداردوو	٢٦ ستوان دوو
ناودارسی	٢٧ ستوان سێ
سه‌ر به‌رز	٢٨ سه‌روان
سه‌ر لک	٢٩ سه‌رگورد
سه‌ر پۆلی دوو	٣٠ نایب سه‌ره‌نگ
سه‌ر پۆلی یه‌ک	٣١ سه‌ره‌نگ
سه‌روه‌ر	٣٢ سه‌رتیپ
سه‌ردار	٣٣ سه‌ر لشکر
سه‌ره‌یز	٣٤ سپه‌بد

سه‌رۆکی ستادی هیزی
مه‌رکه‌زی دیموکراتی کوردستان-مرادی

بوونی برگه‌یه کی قانونی له‌سه‌ر سزادانی به‌رتیل خۆر و به‌رتیل وه‌رگر له قانونی سزادانی گشتی زۆربه‌ی ولاتانی جیهاندا که وه‌ک تاوان پیناسه‌ی بۆ کراوه، نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه ئه‌و کرداره چه‌نده ده‌بیته هۆی په‌ره‌پیدانی گه‌نده‌لی له به‌رپوه‌بردنی ولات‌داو راسته‌وخۆ کاریگه‌ری له‌سه‌ر پیشیلکردنی مافی گشتی ده‌بی و گه‌لێک جار زیان به‌مافی تایبه‌تییش ده‌گه‌یه‌نی. به‌ده‌رکی ئه‌و راستی‌یه وه‌ه‌لومه‌رجی ئه‌وکات، کومیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزب به‌ده‌رکردنی مادده‌یه‌کی قانونی به‌رای گشتی راده‌گه‌یه‌نی که دان و وه‌رگرتنی به‌رتیل تاوانه‌و سزای چه‌پسی بۆ دیاری کردوه که نابێ له ١٠ سال که‌متر بی هه‌تا ئیعدام .

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ١٢ لاپه‌ره‌ی ٤، شه‌مه ٢٠ی رپبه‌ندانی ١٣٢٤،)
٩ی فیه‌ریه‌ی ١٩٤٦(ز)

ئاگاداری

به‌هۆی ئه‌و نوسراوه له‌سه‌ر قه‌راری کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان به‌ته‌واوی مه‌ئموڕینی حکومه‌تی کوردستان و میلیه‌ت راده‌گه‌یندیریت هه‌رک‌ه‌س له‌هه‌ر مه‌مه‌ریکه‌وه به‌هه‌ر نیویک له‌تمه‌نیک تا چه‌ند تمه‌ن بۆ هه‌لسوڕاندنی کاریکی (چ قانونی چ شه‌رعی و غه‌یره) به‌رتیل و رشوه‌بدات و یا وه‌رگرێ له‌پاش مه‌علوم بوون به‌خاینی میلیه‌ت و مه‌مله‌که‌ت ده‌ناسرێ قه‌راری موجازاتی ئه‌و که‌سانه‌ش له‌ده‌سال چه‌پسی هه‌تا کوشتن (ئیعدام) تسویب و موقه‌ره‌ر کراوه.

کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره‌ی ١٣، لاپه‌ره‌ی ٣، دووشه‌ممه‌ی ٢٢ی رێبه‌ندانی
١٣٢٤ (١١ی فێورییه‌ی ١٩٤٦ز)

ئاگاداری

له‌ دوای ئاگاداری ژماره‌ی ١٩/٢٤٦-١٠-٢٤ به‌ ئیتلاعی ته‌واوی مالکی ته‌تراف و توجا‌ر و که‌سه‌به‌ی شاری مه‌هاباد راده‌گه‌یندری له‌وه‌ به‌دوا هه‌ر که‌س وه‌ره‌قه‌ی مالیات به‌ر داها‌تی پێ ئیبلاغ بکری مه‌تابقی ته‌شخیزی کۆمیسێون مالیاتیک که‌ بۆی ته‌عین کراوه‌ به‌ فه‌وری ته‌حویلی سه‌ندوو‌قی مالیه‌ نه‌دا و ده‌و مه‌وزوعه‌دا خو‌گی‌ری بکا جه‌ریمه‌ی ته‌ئخیری بۆ ته‌عین ده‌کری؛ له‌به‌ر ئه‌وه‌ له‌ ئا‌غایان مۆعیدیان مالیاتی ره‌جا ده‌که‌م که‌ بۆ ته‌حویلی مالیات پێش ده‌ستی به‌فرموون که‌ ئیحتیاج به‌ جه‌ریمه‌ نه‌بێ.

ره‌ئێسی ئیداره‌ی مالیه‌ کوردستان مه‌هاباد - عیلمی

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره‌ی ١٤، لاپه‌ره‌ی ٤، چوارشه‌ممه‌ی ٢٤ی رێبه‌ندانی
١٣٢٤ (١٣ی فێورییه‌ی ١٩٤٦ز)

عینوانی نووسراوه‌ بۆ ریاسه‌ت جمه‌ور

به‌پێی ده‌ستوری ژماره‌ ١١٥٩/ریکه‌وتی ١٣٢٤/١١/٢٢ کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان، له‌ کاتیک دا میلیه‌ت بیهه‌وی ده‌ردی دلی خو‌یان یا ئی‌حساساتیک به‌ نووسین پێشکه‌شی ره‌ئیس جمه‌وری کوردستان بکه‌ن، عینوانی نووسراوه‌ ته‌نیا ده‌بێ: (ره‌ئێسی جمه‌ور) بێت.

کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان

رۆنانه‌ی کوردستان، ژماره‌ی ١٧ لاپه‌ره‌ی ٤، چوارشه‌مه‌ی ١١ پشه‌مه‌ی
١٣٢٤، (٢٠ی فیه‌ریه‌ی ١٩٤٦ ز)

ئینتساب

جه‌نابی ماموستا مه‌لا حسین مه‌جدی به سه‌رۆکی ئیداره‌ی عدلیه مه‌هاباد
ئینتساب کرا و حوکمی به ژماره‌ی ١٣٠٧ پرواری ٢٧-١١-١٣٢٤ بۆ ناردرا.

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٢٢، لاپه‌ره‌ی ٤، دووشه‌مه‌ی ١٣
پشه‌مه‌ی ١٣٢٤، (٤ی ماری ١٩٤٦ ز)

ئاگاداری

له سه‌ر قه‌راری کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی به ته‌واوی کوردستان راده‌گه‌یندریته
هه‌رمالیک که له خاریج (خاریج له کوردستان) وارید ده‌بی به جۆریکی که
کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی مه‌علوومی کردوه، ئیداره‌ی گومرگی کوردستان حقوقی
ده‌وله‌تی لی ده‌ستینی و هه‌ر مالیکی خاریجی نه‌گه‌ر لای بازه‌رگانان
مه‌وجوده پپووسته به فه‌وریه‌ت به ئیداره‌ی گومرگ خه‌به‌ر بده‌ن چونکه له
کاتیکدا نه‌گه‌ر مالی خاریجی بی مۆری گومرگی بییندری موباقی مقه‌راتی
گومرگی کوردستان مجازات ده‌کری.

کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان

پۆژنامهی کوردستان، ژمارهی ٢٦، لاپه‌ره‌ی ٤، دووشهممه‌ی ٢٧ پشه‌مه‌ی
١٣٢٤، (١٨ ماری ١٩٤٦ز)

ئاگاداری

به‌هۆی ئه‌و نووسراوه له قه‌راری کۆمیته‌ی مه‌رکزه‌ی حیزی دیموکراتی کوردستان به‌ته‌واوی قه‌پانداران و ده‌لاله‌کان راده‌گه‌یندریت له‌وه‌خته‌دا که ده‌ست به‌کرینی توتن ده‌کرێ ده‌لالان به‌پنجه‌وانه‌ی پیشوو ده‌بێ پووتی توتن تمه‌نیک ده‌لالی یانی ٥ قران له‌کریار و ٥ قران له‌خاوه‌ن توتن بستینن له‌وه‌زیاتر حه‌قیان نییه‌ و هه‌روه‌ها قه‌پانداره‌کانیش به‌غه‌یری تای دوو ریال نه‌بێ به‌هیچ ناویکی دیکه‌مه‌سه‌له‌ن به‌نیوی بارانه‌ و فروفیلی دیکه‌حقی ئه‌ستاندن به‌ه‌هایه‌کی دیکه‌یان نییه‌ و له‌کاتیک‌دا که‌سیک به‌وه‌قهرارانه‌ پرازی نه‌بێ حکومه‌تی کوردستان بۆخۆی به‌فه‌وری ئه‌وانه‌ داده‌مه‌زینیت.

کۆمیته‌ی مه‌رکزه‌ی حیزی دیموکراتی کوردستان

پۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره‌ی ٢٦، لاپه‌ره‌ی ٤، دووشهممه‌ی ٢٧ پشه‌مه‌ی
١٣٢٤، (١٨ ماری ١٩٤٦ز)

ئاگاداری

به‌بۆنه‌ی ئه‌وه که ئه‌سپابی بازه‌رگانی له‌مه‌نتیقه‌ی کوردستان دا زۆر مه‌وجوده‌ له‌و بپرواره‌دا به‌ته‌واوی بازه‌رگانی کوردستان راده‌گه‌یندریت تا ده‌ستووری دوایی هیچ که‌س حه‌قی وارد کردنی ئه‌و چهند شتانه‌ی خواره‌وه‌ی نییه‌.

- ١ مائی گه‌زی له‌قه‌بیلی خوری و لۆکه، وه‌ته‌نی و خاریجی و هه‌موو نه‌وعه.
- ٢ بلوریاتی چینی و هه‌موو نه‌وعه.

۳ کرمیت.

له کاتیک دا که سیک پیچه‌وانه‌ی ئه‌و ده‌ستورالعمله مالی وارید بکا ماله‌که‌ی بۆ جیگایه‌کی که لێی هیناوه ده‌گیردرێته‌وه‌و ۲۰ پوتیش به قازانجی ده‌وله‌تی کوردستان لێی ده‌ستیندریت زمنن ئه‌و حوکمه‌یه له ۲۴ ڕه‌شه‌مه‌ی ۱۳۲۴ و له ته‌واوی شاره‌کان دا ده‌بێ ئیجرا به جی بگه‌یندریت و گومرگی مه‌جلیسی پێی رابگاو له جیگایه‌ک که ئیداره‌ی گومرگی نه‌بیت پیویسته ئیداره‌ی مالییه ئه‌و ئه‌مره ئیجرا بکا.

کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ۲۷، لاپه‌ره‌ی ۴، دووشه‌ممه ۵ی خاکه‌لیوه‌ی ۱۳۲۵
(۲۵ ماری ۱۹۴۶)

ژماره ۲۰۲۰

«ده‌ئیجرای ده‌ستوری ژماره ۲۸ / ۲۸۳۸ - ۱۲ - ۲۴ کۆمیته‌ی به‌رزى مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان دا ئه‌وه بۆ ده‌فعه‌ی سێهه‌م به ته‌واوی آغایانی مالک دیهات راده‌گه‌یندری. که وه‌ کوو ده‌بیندری تائیس‌تا که‌مترین قه‌ده‌میک و کۆمه‌گی ده‌وله‌ت ده‌قسمةت په‌رداخ‌تی مالیات دا هه‌ل نه‌هیناوه‌و مالیاتیکی جزئی که له ته‌ره‌ف مالیه‌وه بۆ ئیوه ته‌عین کراوه، هه‌رچه‌ند ده‌بوو په‌رداخ‌تی ئه‌و مالیاته فه‌وری بی‌و به ته‌واویش ئاگادار کراون دیسان به سندوق ته‌حویل ناده‌ن و هه‌روا به ته‌فره‌و سه‌هه‌ل ئه‌نگاری راده‌بویرین و ده‌گه‌ل ئه‌وه‌ش که سه‌ندوو ق ئه‌ورۆ موحتاج به پووله‌و مخارجاتیکی زۆره. دووباره ده‌وله‌ت محض ئیرفاق ده‌گه‌ل ئیوه تا ۱۵ ی مانگی خاکه‌لیوه‌ سالی ۱۳۲۵ که پازده رۆژ له به‌هاری راده‌برئ مؤله‌ت بۆ ئیوه قائل بووه که له‌و موده‌ته‌دا ئیستفاده له وه‌خت بکه‌ن و مالیاتی خۆتان وه‌ کوو پیوراگه‌یوه به‌ سندوو ق ته‌حویل بده‌ن؛ هه‌رگاه له موده‌ی نیوبراو ته‌ج‌ا‌وز بکا لیتان مه‌علووم بی‌ که به وه‌سیله‌ی مه‌قاماتی هێزو شاره‌وانی ده‌گه‌ل ئیوه معامله ده‌ کرئ که به‌رله ئه‌وه

ئومید هوارین که کاریکی وانه کهن کار بگاته ئه و مه قامه ی .
ره ئیس ئیداره ی دارایی کوردستان - عیلمی

پۆژنامه ی کوردستان، ژماره ٢٨ لاپه ره ی ٤، چوار شه ممه ٧ ی خاکه لیه ی
(١٣٢٥، ١٧ مارسی ١٩٤٦)

«ئاگاداری

به دوا ی ئاگاداری ژماره ١٨٢٨ به رواری ٨-٢-٢٤ به ته وای ئه هاله ی
خۆشه و یست راده گه یندریت ئیداره ی گومه رگی مه هاباد به سه روکی
ئیبراهیم فه می له خانووبه ره ی ئیداره ی توتنی داندراوه و له و پۆرا به ره سمی
خه ریکی کارن. پتویسته که سانیکی کاری گومرگیان بیت به وه ی مراجعه
بفرموون.

کۆمیته ی مه رکه زی حیزبی دیموکراتی کوردستان

هه ربه دوا ی ئه و ئاگادارییه دا له هه مان ژماره ی پۆژنامه ی کوردستان دا
باسی دامه زاندنی ئیداره ی گومرگ له شاری نه غه ده و خانی (پیرانشار)
ده کا:

مودیری موخته ره می چاپخانه ی کوردستان
له لایه ن گومرگی کوردستان ئیداره ی گومرگ له شاری نه غه ده و خانی
به رقه رار کرا. سه روکی ئیداره ی گومرگی نه غه ده ئاغای میراخوری و سه روکی
ئیداره ی خانی ئیسماعیلی سألحیه. بۆ خه به ردان به عه رزه گا.
سه روکی ئیداره ی گومرگی مه هاباد، فه می

بو آگاداری

به امری ریاستی به‌رزنی جمهوری کوردستان ره جاو گیراوه کتیبخانه یه ک بو استفاده‌ی هه مو به تایه‌تی نوسه‌رانی روژنامه و گواری کوردستان له اداره‌ی روژنامه‌دا دابه‌رزینن له بهر نه وه بهو که سا نه‌ی که کتیبی قرنه‌تخای عیسی‌زاده و کتیبخانه‌ی فرهنگیان له لایه راده‌گه یه ندریت که بی و جان هه ر کتیبی گمی له لاهیه به اداره‌ی روژنامه‌ی کوردستانی تسایم بکا ورسید وه ر گری دناباش تحقیقی کتیبه‌کانی لیوه‌رده گیری و بسزاش ده‌گا

چند نمونه‌یک له ئاگاداریه‌کانی روژنامه‌ی کوردستان له سه‌رده‌می کوّماری کوردستان دا

آگاداری

به‌بونه‌ی نه وه که نه‌سپاری بازرگان‌ی له منطقه‌ی کوردستان دا زور موجوده له بهر وار هه وه به‌ته‌واوی بازرگان‌ی کوردستان راده که یندریت تاده‌ستوری دوائی هیچ کهس حه‌قی وارد کردنی نه‌وچه‌ندشانه‌ی خواره وه‌ی نسه .

- ١- مالی که‌زی له‌تیبی خوریو لو که‌و وطنی و خاریجه‌هه‌مو نه‌وعه .
- ٢- بلوریات چینوو هه‌و نه‌وعه
- ٣- کر میت . — وله کاتیکدا که‌سیک بیچه‌وانه‌ی نه‌وده‌ستور عمل مالی وارد بکات ماله که‌ی بو‌جگانی یکی که‌لی هیانوه ده‌گیر دریتوه ٢٥- پوتیش به‌قازانجی دوله‌تی کوردستانی له‌ده‌سندریت ضمنائنه‌وحو که‌یه‌له ٢٤ ره‌شسه‌می ١٢٢٤ وله‌ته‌واوی شاهه‌کاندا دی‌اجر و به‌جی بکه یندریتو گومر گی مجلسی پی‌را بکا وله جی‌گایه‌ک که‌ایداره‌ی گومر گی زبیت پیوسته‌ایداره‌ی مالییه‌ ژه‌نمره‌اجر ابکات کو‌میته‌ی مه‌ر که‌زی حزبی دیمو کرات کوردستان

آگاداری

برایانی خوشه‌ویست و نه‌خوبنده‌وار که‌تا ویستا له‌به‌ر نه‌بون و بان ظلم به‌وزه‌کان نه‌بان توانیو له‌نعمت‌زانست و هه‌ره‌نگ بهره‌ورین نه‌وانبا به‌ای مبارک پیشوای به‌زر و هه‌راری کو‌میتنی مه‌ر که‌زی حزب دیمو کراتی کوردستان له‌هه‌ولی سالی تازه ١ - ١ - ٢٥ چند پول له‌نه‌دره‌سه‌ی کوردستان شه‌وانه بو‌خوبنده‌واره‌کان کراوه‌ته‌وه به‌هوی نه‌و نوسراوه بیورا ده‌گه‌بندریت که‌ شه‌وانه مرتب حاضرین تاله‌مه‌یکی که‌مدازمانی دایکی خوو فیرین هه‌وادارم که‌له بونی نه‌و نهمه‌ته بیش دسه‌ستی بکهن و نه‌گه‌ر خودای نه‌خوامته به‌پیچه‌وانه‌ی نه‌وده‌ستوره رفتار بکرت فرهنگ مجبور ده‌ی که‌به‌وسیله‌ی شاره‌وانی نه‌خوبندوارن بو‌خوبندن جلت کات - د بکتنی هه‌ره‌نگ کوردستان - علی‌خسروی

(آگاداری)

به هوی ئه و نوسراوه له سه قهراری کومیتهی مه کزی حزبی دیمو کرات کوردستان به نه واوی مأموریتی حکومتی کوردستان و ملت راهه گه بنده بیت هه کس له هه ممه بیکره به هه بیوک تمه نیک تا چه ند تمه نه بو هه له سورانی کاربکی (چه قانونی شرعی و غیره) به ریتلوریشو مهادت و بناوه ریکری له پیش معلوم بون به خانی ملت و نطک و هه ناسر یو قهراری مجازاتی هه که سانش له دصیال جسی هه تا کوشه ن (اعدام) ته صوب و مقرز گراوه .
کومیتهی مه کزی حزبی دیمو کرات کوردستان

آگاداری

له سه قهراری کومیته مه کزی به واوی کوردستان راهه گه بندریت هه مالیکه گه له خا رچه (خارج کوردستان) وارد ده سی به جوریکه که کومیتهی مه کزی معلومی کردوه اداره گمرک کوردستان حوقی دولتی لی ده ستینی و هه مالیکه خارجه اگر له لای بازر گانان موجوده پیوسته به هه و ریت به اداره گمرک خیریدهن چونکو له کاتیکدا نه .
که ره مالی خارجه بدون موری گمرکی به بندری مطابق مه ترات گمرکی کوردستان مجازات ده کبری .
کومیتهی مه کزی حزبی دیمو کرات کوردستان

آگاداری

به هوی ئه و نوسراوه له سه قهراری کومیتهی مه کزی حزب دیمو کرات کوردستان به نه واوی قه پانداران و دلاله کان راهه گه بندریت له ووه خته دا که ده ست به کزی توتونی ده کزی ده لالان پچه و الهی پیشوده بی بو طی توتنی تمه نیک ده لالی یانی ه قران له کریار و ه قران صاحب توتون بستین له وه زیاتر حقیان نیه وه ره وه ها قه پانداره کایش به غیری تایی دور یال نه بی به هه یج نیویکی دیکه مثلاً به نیوی بارانه و فر و فیلی دیکه حقی نه ستاندنی هابکی دیکه بیان نییوله کاتیدا که سیک به وقه راره راضی نه بی حکومه تایی کوردستان به حوقی بفریت له وانه داده مزرینت .
کومیتهی مه کزی حزبی دیمو کرات کوردستان

آگاداری

برایانی خوشه ویت و په خو بنده وار که تا ویتا له به نه بون و یان ظلم به وزه کان نه ان توابو له نعمه ت زانست و هه ره ننگ بهره ورین له و ابنا به ای مبارک پیشوای به ز و قهراری کومیتهی مه کزی حزب دیمو کراتی کوردستان له هه ولی سالی تازه ۱ - ۱ - ۲۵ چه ند پول له نه دره سه ی کوردستان شه وانه بو خو بنده واره کان کرا و نه وه به هوی ئه و نوسراوه بیورا ده گه بندریت که شه وانه مرتب حاضرین تاله مده یکی که مازمانی دایکی خو ویرین هه وادارم که له بونی هه نعمته بیش ده ستی بکهن و نه گه ر خودای به خواسته به پیچه وانه هه وده ستوره رتار بکریت

آگاداری

به‌ته‌واوی ئه‌هالی خوشه‌ویست وده‌فته‌ره
 کانی تابعی‌مه‌ر که‌زی راده‌ که‌یندریت
 که‌له ژول‌مانگی‌خا که‌لیوه‌ بر‌واوی
 ۱۰۱-۲۵ ده‌فته‌ری ب‌ست و تل‌گراف‌شنو
 ب‌سه‌رو‌کی آ‌غای‌اس‌کن‌دری ر‌آ‌د‌ب‌س
 ب‌ر‌ق‌ر‌اره‌ ن‌از‌دن‌ی م‌را‌س‌ل‌ا‌ت‌ غ‌ی‌را‌ز (ب‌ی‌مه)
 ب‌وش‌اری ن‌ا‌و‌ب‌را‌و‌مان‌عی ن‌ی‌ه‌و‌ق‌ب‌ول‌ده‌ ک‌ر‌یت
 سه‌رو‌کی ب‌س‌ب‌و‌تل‌گ‌راف‌و‌ت‌ای‌ه‌ون
 ک‌ور‌د‌س‌تان ب‌ا‌با‌خ‌انی

آگاداری

له‌سه‌ امریبه ژماره ۱۴۷، ک‌م‌و‌م‌یت‌ه‌ی
 ب‌ه‌ر‌زی م‌ه‌ر‌ک‌ز‌ی ح‌ز‌ب د‌ی‌م‌و‌ک‌ر‌ا‌ت‌ی
 ک‌ور‌د‌س‌تان ب‌وا‌و‌ک‌س‌ان‌ه‌ی ک‌ه‌م‌ال‌ی‌ا‌ت‌یان
 د‌پ‌ی‌د‌ام‌انی ه‌ر‌گ‌اه‌ پ‌ولی ن‌ه‌غ‌د‌یان له‌د‌ست
 د‌ان‌بی ح‌وا‌له‌ر‌س‌م‌ی یا س‌پ‌ر‌ده‌ی گ‌ار‌خ‌انه
 ق‌ن‌د م‌ی‌ان‌د‌وا‌و ب‌د‌ه‌ن‌ا‌دار‌ه‌ د‌ار‌انی له‌ه‌الی
 م‌ال‌ی‌ات‌ ل‌ی‌ب‌ان ق‌ب‌ول‌د‌کا له‌بر‌ا‌وه‌ی ب‌ر‌س‌پ‌له
 او آ‌گ‌ا‌د‌اریه‌ ب‌ع‌م‌وم‌ آ‌غ‌ای‌ان م‌ال‌ک‌ین و
 ا‌ه‌الی ر‌اد‌گ‌ه‌ین‌دری ک‌ه‌ه‌ر‌ک‌س م‌ال‌ی‌اتی
 د‌پ‌ی‌د‌انی ب‌و‌ت‌ص‌ف‌یه‌ ح‌س‌ابی خ‌وی ب‌ا‌دار‌ه
 د‌ار‌انی م‌راج‌ه‌ ب‌فر‌م‌وی -
 ر‌ئ‌یس‌ ا‌دار‌ه‌ د‌ار‌انی م‌ه‌ب‌اد - ع‌لم‌ی

آگاداری

به‌ته‌واوی د‌ان‌ی‌ش‌ت‌وان‌ی ح‌وش‌ه‌ و‌ی‌ت‌ی ه‌ری
 م‌ه‌ب‌اد ر‌اده‌ گ‌ه‌ین‌دری آ‌غ‌ای‌ان ک‌ه‌له‌ ک‌ه‌ن‌اری
 خ‌ی‌اب‌ان م‌ل‌ک‌یان ه‌یه‌ و‌ه‌ن‌یوه‌ ت‌ه‌وا‌و یا‌ئ‌ن‌ک‌ه‌خ‌را-
 ب‌ه‌یه‌ د‌ه‌بی تا ۱۵ ر‌و‌ژ چ‌ا‌ک‌یان ب‌ک‌ه‌ن‌ه‌وه‌ و‌ه‌پ‌ی‌اده
 ر‌ه‌وی ب‌یش‌ م‌ل‌ک‌ی خ‌وی‌ان ک‌ه‌م‌ح‌ت‌اج‌ ب‌ه‌ت‌ع‌م‌یر‌ه
 ت‌ع‌م‌یر‌ی ب‌ک‌ه‌ن‌ و‌ه‌م‌ع‌ن‌اً د‌ه‌ب‌ی ن‌وع‌یک‌ی. و‌ای
 د‌ر‌س‌ت ب‌ک‌ه‌ن‌ ک‌ه‌م‌ن‌ظ‌ری خ‌ی‌اب‌ان ن‌اح‌ه‌ز ن‌ه‌ک‌ا
 له‌م‌س‌وره‌ ت‌یک‌دا تا‌آ‌خ‌ری ئ‌ه‌و م‌د‌ته‌ ت‌ع‌ین‌ ک‌را‌وه
 ص‌احب‌ م‌س‌ک‌ ا‌ق‌د‌ام‌ ب‌ه‌ت‌ع‌م‌یر‌ان ن‌ه‌ک‌ا ش‌ار‌د‌اری
 نا‌چ‌اره‌ بو‌خ‌وی د‌ر‌و‌س‌ت‌یان د‌ه‌ک‌ا و‌ه‌ه‌ر‌ ج‌س‌ند
 م‌خ‌ار‌ج‌نی ب‌بی له‌ص‌احب‌ م‌ل‌ک‌ی د‌س‌ت‌بن‌ی ت‌ه‌وه‌ -
 سه‌رو‌کی ش‌ار‌د‌اری م‌ه‌ب‌اد - خ‌س‌روی

آگاداری

به‌ه‌ون‌ه‌ی ئ‌ه‌و‌ا‌ع‌لام‌یه‌ ه‌یز‌ی ن‌ا‌و‌م‌ندی د‌ی‌م‌و‌ک‌ر‌ات
 ک‌ور‌د‌س‌تان له‌ا‌ش‌خ‌اص‌ دا‌و‌ط‌اب (ب‌یش‌م‌ه‌ر‌گ‌ه‌)
 ک‌ه‌ص‌احب‌ی اس‌ب‌ی ش‌ه‌خ‌ص‌ین و‌س‌ا‌ب‌ا‌ن‌و‌بان له‌ه‌یز‌دا
 ن‌وس‌را‌وه‌ و‌اد‌ د‌اش‌ت‌یان د‌را‌وه‌نی و‌یا‌اش‌خ‌اص‌ب‌کی
 خ‌ه‌ب‌ال و‌ن‌ظ‌ری‌ان ئ‌ه‌وه‌به‌د‌اخ‌ل ب‌ه‌خ‌د‌مه‌تی ب‌یش-
 م‌ه‌ر‌گ‌ه‌ی ب‌س‌ ب‌ی‌وش‌نه‌ ب‌ه‌ا‌ش‌ت‌ار و‌ب‌لا‌و‌ ک‌رد‌ن‌ه‌وی ئ‌ه‌و
 ا‌ع‌لام‌یه‌ خ‌وی‌ان ب‌ه‌ه‌یز‌ی ن‌ا‌و‌م‌ندی ک‌ور‌د‌س‌تان م‌ع‌رف‌ی
 و‌ن‌اس‌ین ت‌اص‌هل و‌ح‌ج‌ی و‌ان له‌ه‌یز‌دا ب‌د‌ری و‌ت‌ک‌لیف‌یان
 ک‌ه‌ت‌ا ب‌ه‌ر‌و‌م‌ش‌ت‌ر‌بو‌ون م‌عا‌وم‌ ک‌ری .
 سه‌رو‌کی س‌ت‌اد‌ه‌یز‌ی م‌ر‌ک‌ز‌ی د‌ی‌م‌و‌ک‌ر‌ا‌ت‌ی
 ک‌ور‌د‌س‌تان؛ ص‌لاح

آگاداری

به تهواری دانیشترانی حوشه وبستی هاری
مهاباد راده گه بندری آغایان که له که ناری
خیابان ملکیان هه به وه نیوه تهواری یا اینکه خرا -
به به ده بی تا ۱۵ روز چاکیان بکه نهوه وه پیداده
رهوی بیش ملکسی خوبان که محتاج به تعمیره
تعمیری بکهن وه ضمناً ده بسی نوعیکی. وای
درست بکهن که منظری خیابان ناسحز نه کا
له صوره تیکدا تا آخری نهوه مهده ته تین کراوه
صاحب ماسک اقدام به تعمیران نه کا شارداری
ناچاره بوخوی درستیان ده کا وه هر چند
مخاربتی بی له صاحب ملکسی دستینی تهوه -
سهروکی شارداری مهاباد - خسروی

آگاداری

له سهرو قهراری کیهتی مرکزی حزب -
دیموکرات کوردستان دولت کوردستان
نه نظر گرتوه توتونی درجه ۱ له قهراری
هر کیلوه دو تومان و توتونی درجه ۲ له قهراری
هر کیلوه ۱۴ قران بکری کاسینکی بفریدولت
کوردستان توتونی بفروشی خارج بکری صدی
نجای قیمتی توتونکی به نیوی حه وونی گمرگی
بفروشندهی وه رده گری له موقع خرید دا جیگی
هوئل دانی توتون معلوم ده کری -
سهروک اداره دوخانیه مهاباد - فناخی قاضی

آگهی

به دواهی آگاداری زماره ۵۳ - ۱۸ - ۱۰ - ۲۴
بو وه بتره یانوهی خه لکی شاری به تهواری
برایانی خوشبوست دوباره راده گه بندری هر
کهن له نیو شاری دا قهنگ یا ده انچه باوربت
بخصوص له شوی دا به بی قانون زندانی و جرمه
ده حکیت . ۸۱۲ - ۲۱ - ۱ - ۱۳۲۵
قهرماندهی هیزی نساوه ندی - ثانوا زاده

آگاداری

به ۴۰ م به هال خه رده داری له روزی شه ممو به وه
۲۸ ر ۲ ر ۲۵ دست به برداخت بو له سپردهی
توتنی مهابادی ده کری هر کهس قبض سپردهی
توتنی له ده سبت دیه به تصدیق دوخانیه مهابادی
بگه یینی و چون نوای .. و کان نه فروشراوه
بوو له سپردهی و کانن جاری قبابی برداخت
نیه .
سهروک اداره دوخانیه بی مهاباد فناخی قاضی

((آگاداری))

به تهواری نه هالی راده گه به ندریت که ههل گرتسی نه سلحه له نیو
شاری دا غه یوری نه شخاصی مه جاز به کلی قه ده غه یه هر که سیک
له نیو شاری دا تیر خالی به کا سخت ته عقیب و مه جازات ده کری .
قهرماندهی هیزی دیموکراتی - کوردستان - محمد نانه وازاده

(وزارت پوست و تلگراف و تلیفون کوردستان)

ژماره ۱۹۷

بروار ۲۵

آگاداری

له‌سه‌ر امر مبارک حضرت پیشوای معظم کوردستان وزارت پست و تلگراف و تلیفون له‌نظر ماهیه‌ی عیدک داوطلب که‌دارای سوادی شش‌سالی ابتدائی و بازاریار بیت فن‌تلگراف و پست فیرین استخدام بکیرین آغایان داوطلب ده‌بی تاروژی پانزده‌چوزردان‌خوینان به‌وزارت پست و تلگراف و تلیفون کوردستان مرفی به‌کن‌ده‌وه‌ی مدرسه‌شش‌مانگه له‌پاش خاتمه مدت معینه‌وه‌دانی امتحان به‌حقوقی کافی له‌طرف حکومت کوردستان مین و استخدام ده‌کیرین - ف له‌طرف وزیر پست و تلگراف و تلیفون کوردستان - اماخار

آگاداری

ژماره ۵۳

بروار ۶-۳-۲۵

له‌سه‌ر قهراری ژماره ۴۹ وزارت به‌داری پیوسته نه‌وه‌که‌سانه‌ی که مندالبان آبله‌کوبی ده‌که‌ن روزانسی دوشه‌ممو و پینج‌شه‌ممو ساعت ۴ پاش‌نوبزی بوتلیح آبله‌کوبی به به‌داری مراجعه بکهن .

سه‌روکی‌ایداره‌ی به‌داری کوردستان

دکتر به‌صیری

۲۵ ر ۳۰

۲۱۹۸

آگاداری

چونکو مطابق معمول هر عرضیه‌ی بگی له‌طرف اشخاص به‌ادارانی دوتی بدری ده‌بی تمبیریکی بکیربالی پیوه‌الصاق بکیری له‌برته‌وه به‌اطلاع عموم راده‌که‌بندریت که‌له‌وه‌ی دوا به‌عرضحالی خوینان به‌عنوانی هراداره‌یک‌ده‌بی تمبیریکی ربالی پیوه‌الصاق بکهن وضمناً به‌ته‌واوی ادارات دوتی عرض کرا که به‌عرضحال بی‌نمبر اشخاص ترتیبی اثرندنه‌بی‌ویسته ته‌واوی اشخاص مطابق آگاداری سه‌روه اقدام به‌تقدیم عرضحال خوینان به‌ادارانی دوتی بکهن ویو کیرینی تمبیربکیربالی به‌اداره‌ی دارائی مراجعه بفرمون .

سه‌روکی‌اداره‌ی دارئی کوردستان - علمی

بخشنامه

له‌سه‌ر دستوری وزیر پست و تلیفون به‌تیه‌وه‌ی برابانی کورد و هاو نیشتمانانی کوردستان راده‌گه‌بندریت که‌هه‌رگاه کاربکی خلاقی اصولی دیمو کراسی و برابته‌ی له‌لایه‌ن‌امورانی هیز کوردستان به‌رله‌پیش مه‌رگه‌بالفسر نسبت به‌طایفه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورد رویدات و یاداوای ره‌وه‌و غیره بوییک حینانی کاروبار بکهن پیوسته به‌زویی مقاماتی هیزواید بیکه‌له‌حقیقتی موضوع آگادار بفرمون‌والا به‌پیچوانه‌ی نه‌وه‌بخشنامه اگر رفتار بکیری قطعاً مجازات هه‌ردوک له‌لایه‌اندازه‌یک‌ده‌بی معاوینی حزب وزارت جنگ کوردستان جعفر کرسی

آگاداری

ژماره ۹
۲۳-۲۰-۲۵
به منظورت رفاهیتهی حالی عامه چاژین نقت و
بنزین و ماسله و گزول و قتی ساختی اتحادی
جماهیری شوروی وارد بوه که له حیثی
چاکمی و بی بوئی و روناکالی به مراتب له ههمو
مواد قتی چاژرو و همزاتره محل فروش
حیسکای پیشوی اداره نقت به رانه تره کیه ی با
خلیفه . نماینده فروشی نقت و بنزین مهباد .
کریم خسروی

آگاداری

به هوی نه ونوسراوه له سهر فه رمانی موباره ک
(جنهوریتهی کوردستان) به ته واوی میله تهی
خوشه و پستی کورد راده که به ندریت ههر کس
به بی آگاداری حکومه تهی کوردستان توتن یا
تریاکی وارد مه ناطق حکومه تهی آذربایجان
بکا قاچاقه و نه گهر ماله که ی لی بگیری شخصی
صاحب مال علاوه لهوه که جرمه ی قانونی
لی ده ستیندیری به مجازاتیش ده گا خو له
کابیکا حکومه تهی آذربایجانیش یتو له ریسکای
به که به تهی کوردو آذربایجانیه ایمان خوش
یتو ماله که بیان بداته وه حکومه تهی کوردستان
به هیچ جوریک لی خوش بوونی نای ضمنی زهوت
کردنی ماله که ی زور توندیش به مجازاتی خوبان
ده گه یینی .

کومینه ی مەر گهزی حزب دیمو کرات کوردستان
مهباد چاپخانه ی کوردستان

آگاداری

ژماره ۲۰۲۰
۲۳ ۱۲-۲۸
ده اجرای ده سنوری ژماره ۲۸۳۸ - ۲۸ - ۱۲-
۲۴ گه ته ی به رزی مر کزی حزبی دیمو کرات
کوردستان دا نه وه بودفه ی سی به م به ته واوی
آغانی له ک دهات زاده گه به نندری . که
وه کو ده بیندیری ناویستا که مترین قه ده میکبو
کوهه گمی ده ولت ده قسمت برداختی مالیات دا
هه له نه هیانه و مالیاتیکه جزئی که له طرف ماله
وه بو ایسه تعین کراوه ههر چند که ده بو
پرداختی نه و مالیاته فوری بی و به ته واویش
آگادار کراون دیسان به سندوقی تحویل
نادهن و ههروا به ته فرموسهل انگاری رابده بو برن
و ده گهل نه وهش که سندوق نه و رو محتاج به بوله
و ~~تسه~~ مخارجاتیکه زوره دوو باره ده ولت
مخس ارفاق ده گهل ایسه نا ۱۵ ی مانگی
خاکه ایوه سالی ۱۳۲۵ که یازده روز له
به هاری راده بری مولت بو ایوه قابل بوه که
دهو مدته دا استفاده له وخت بکنن و مالیاتی
خوتان وه کو بیو را گه بوه به سندوقی تحویل
لیدن هه رگا له مدته ی نیو براو تجاوز بکا
یتن معلوم بی که به وه سه یله ی مقامانی هیسزو
بار وهانی ده گهل ایوه معامله ده کسری له به ر
نه وه . دیده وارین که کاریکه ی وانه کن کار
گازنه و مقاهه ی .
رئیس اداره ی دارائی کوردستان - عیله ی

آگاداری

مارە ۹ ۲۳-۲-۲۵
 ەمنظورت رفهائینی حالی عامه چاژین تفت و
 نژین و ماسله و گزول و تفتی ساختنی اتحادی
 جماهیری شوروی وارد بوە که له حیثی
 چاکی و بی بونی و روناکائی به مراتب له ههمو
 مواد تفتی چاترو و هه زاتره محلل فروش
 جیگای پیشوی اداره تفت به رانهه ته کیهی پا
 خلیفه . نماینده فروشی تفت و بنزین مهباد .
 کریم خسروی

آگاداری

به هوی مهونوسراوه له سهه فرمانی مسوارهك
 (جمهوریەتی كوردستان) به ته واوی میللەتی
 خوشه و یستی كورد راده كه به تدریت ههه كەس
 به بی آگاداری حكومهتی كوردستان توتن یا
 نزیاكی وارد مهناطق حكومهتی آذربایجان
 بكا قاجاقه و هه گهه ماله كه ی بگیری شخصی
 صاحب مال علاوه لهوه كه جرمههی قانونی
 ی دهستندری به مجازاتیش ده گهه خو له
 كاتیگا حكومهتی آذربایجانیش ییتو له ریسكای
 هه كه به تی كوردو آذربایجانیهو ایان خوش
 بو ماله كه بان بداتهوه حكومهتی كوردستان
 هیچ جوریهك لی خوش بوونی نابی ضمنی زهوت
 كردنی ماله كه ی زور توندیش به مجازاتی خوبان
 هه كه به یینی .

كۆمیسینی مههه كه زهه حزب دیمو كرات كوردستان
 مهباد چاپخانهی كوردستان

آگاداری

به بونهی نهوه كه نه چایی بازرگانی له
 منطقهی كوردستان داز و موجوده له بروار
 هوه به ته واوی بازرگانی كوردستان راده
 كه بندریت تاده ستوری دوائی هیچ كهس
 حهقی وارد كردنی نهوه نده شتانهی خواره
 وهی نیسه .

۱- مالی كه زهه له تبیلی خوریهو لو كه وه
 وطنی و خاریجه هه مو نه وه .

۲- باوریات چینوو هه وه نه وه

۳- كرمیت . -وله كاتیكدا كه -ك

په چه وانهی نهوده ستوره عمل و مالی وارد

بكات ماله كه ی بو جیگای یكی كه لی

هیناوه ده گیر دریت هوه وه ۲- پوتیش به

قازانجی دولتیه كوردستانی له ده سندریت

ضمانته و حو كه به له ۲۴ ره شه مهه ۱۲۲۴

وله ته واوی شاره كاندا دی اجرا و به جی بکه

یندریتو گومر گی مجلسی بی رابگاوله

جیگایهك كه ایداره ی گومر گی نهیت

پیوسته ایداره ی مالییه نه ونمره اجرا بكات

كومیتهی مهه كه زهه جزیری دیمو كرات

كوردستان

رۆژنامهی کوردستان ژماره ۲۹، لاپه‌ره‌ی ۳،
شهممه ۱۰ی خاکه‌لیپوهی ۱۳۲۵ (۳۰ی مارس‌ی ۱۹۴۶)

ئاگاداری

برایانی خۆشه‌ویست و نه‌خوینده‌وار که تا ئیستا له بهر نه‌بوون و یا زولم
بله‌وه‌زه‌کان نه‌یان‌توانیوه له نیعمه‌تی زانست و فره‌ه‌نگ به‌هره‌وه‌ر بن، ئەوه
بنابه ئەمری موباره‌کی پیشه‌وای به‌رزو قه‌راری کۆمیتە‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی
دیموکراتی کوردستان، له هه‌وه‌لی سالی تازه ۱/۱/۱۳۲۵ چهند پۆل له
مه‌دره‌سه‌ی کوردستان، شه‌وانه‌ بو نه‌خوینده‌واره‌کان کراوته‌وه.

به هۆی ئەو نوسراوه‌ پێو راده‌ گه‌یندریت که شه‌وانه‌ مه‌رتب حازربن تا له
مه‌دیه‌کی که‌م‌دا زمانی دایکی خۆ فی‌ربن. هیوادارم که له بوونی ئەو نیعمه‌ته
پیش‌ده‌ستی بکه‌ن و ئە‌گه‌ر خوای‌نخواسته به‌ پێچه‌وانه‌ی ئەو ده‌ستوره
ره‌فتار بکری. ئیداره‌ی فره‌ه‌نگ مه‌جیوور ده‌بی که به وه‌سیله‌ی شاره‌وانی
نه‌خوینده‌وارن جه‌لب کات.

پشکنه‌ری فره‌ه‌نگی کوردستان علی خسروی.

له‌وئاگاداریه‌بوومان ده‌رده‌که‌وی که حیزبی دیموکراتی کوردستان به‌ته‌واوی
هه‌ستی به‌وه‌ کردوه که یه‌کی له‌سه‌ره‌کی ترین ریگاگانی به‌خته‌وه‌ری
نه‌ته‌وه‌یه‌ک بردنه‌سه‌ری ریژه‌ی خوینده‌واری به‌هه‌روه‌کی پیشتر ئیشاره‌مان
پێ کرد کۆماری کوردستان زمانی کوردی کرده‌ زمانی ره‌سمی ئیدارات و
قوتابخانه‌کان و نووسین و هه‌رله‌و کاته‌دا به‌ بریاری حیزب و پیشه‌وای حیزب
خویندن بو کچان و کوران وه‌که‌ یه‌ک ئیجباری کرا و له‌وئاگاداری‌یه‌دا
جه‌خت له‌وه‌ ده‌ کاته‌وه‌ که ئەوانه‌ی ته‌مه‌نیان چۆته‌ سه‌ری و به‌هه‌ر هۆکاریک
نه‌یان‌توانیوه بخوینن ده‌بی برۆنه‌ قوتابخانه‌ی شه‌وانه‌ و له‌ کۆتایی‌دا ئەمری
تیدایه‌ که خویندنی ئە‌وجۆره‌ که‌سانه‌ واجبه‌ و ئە‌گه‌ر که‌سیک له‌و ئە‌مه‌ره‌ لایدا
له‌ریگای شاره‌وانی‌یه‌وه‌ جه‌لب ده‌ کری بو قوتابخانه‌ .

۵۷ کۆماری کوردستان و ئیداره‌ی ولات

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ۳۱ لاپه‌ره‌ی ۴، چوارشه‌مممه ۱۴ی خاکه‌لیوه‌ی
۱۳۲۵، (۳ی ئاوریلی ۱۹۴۶)

ئاگاداری

به ته‌واوی ئه‌هالی خۆشه‌ویست و ده‌فته‌ره‌کانی تابعه‌ی مه‌رکه‌زی
را‌ده‌گه‌یندریت که له هه‌ول مانگی خاکه‌لیوه به‌رواری ۱/۱/۱۳۲۵ ده‌سته‌ی
پۆست و تلگرافی شنۆ به سه‌رۆکبی ئاغای ئه‌سکه‌نده‌ری دائیرو به‌رقه‌راهه.
ناردنی مراسلات غه‌یره از (بیمه) بۆشاری ناوبراو مانعی نییه و قه‌بوول ده‌کریت.
سه‌رۆکی پۆست و تلگراف و ته‌لیفون کوردستان / باباخانی

مرگینی!

له سه‌ر ئه‌مری چه‌زهره‌تی پیشه‌وا‌ی کوردستان له ژماره ۳۲ رۆژنامه‌ی
کوردستان را ده‌رسی زمانی کوردی بۆ ئه‌و که‌سانه که تازه ده‌ست به خۆیندن
ده‌که‌ن (پۆلی ئه‌وه‌ل) چاپ ده‌کرئ. پیویسته برایان و خوشکان که ده‌یان‌ه‌وه‌ی
نووسین و خۆیندنه‌وه فیر بن له‌م نیعمه‌ته گه‌وره ئیستفاده بکه‌ن.

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ۳۲ لاپه‌ره‌ی ۴، شه‌مممه ۱۷ی خاکه‌لیوه‌ی ۱۳۲۵،
(۶ی ئاوریلی ۱۹۴۶)

ئاگاداری

به بۆنه‌ی ئه‌و ئیعلامیه هی‌زی ناوه‌ندی دیموکراتی کوردستان له ئه‌شخاس
داوته‌له‌ب «پیشمه‌رگه» که ساحبی ئه‌سپی شه‌خسین و سابقه‌ن نیویان له
هیزدا نوسراوه و پاداشتیان دراوه‌تی و، یا ئه‌شخاسیکی خه‌یال و نه‌زه‌ریان ئه‌وه‌یه
داخل به خزمه‌تی پیشمه‌رگه‌یی بن، پیویسته به ئینتشار و بلاوکردنه‌وه‌ی
ئو ئیعلامیه خۆیان به هی‌زی ناوه‌ندی کوردستان مه‌عه‌ره‌فی و بناسین تا
مه‌ه‌ل و جیی ئه‌وان له هیزدا بدری و ته‌کلیفیان که تا ئه‌مرو مونتزه‌ربوون
مه‌علووم کرئ.

سه‌رۆکی ستاد هی‌زی مه‌رکه‌زی دیموکراتی کوردستان: سه‌لاح

رۆژنامهی کوردستان، ژماره ٣٣، لاپه‌په‌ی ٣، دووشه‌ممه ١٩ی خاکه‌لیوه‌ی
(١٣٢٥) ٨ی ئاوریلی ١٩٤٦

ئاگاداری

به برایانی خۆشه‌ویست دانیشتووی مه‌هاباد راده‌گه‌یندریت که له‌و برواره‌وه هه‌ر که‌س مندالی بووبی و یا که‌سیکی لی مردبی و خه‌به‌ری به ئیداره‌ی نیونووس نه‌دابی فه‌وری ته‌شریف به ئیداره‌بینن کاری خویان جی به جی بکه‌ن و له‌وه‌ی دوواش ئه‌و ده‌ستوره‌ی سه‌ره‌وه ئیجرا بفرمونه‌و بۆ قسه‌مه‌تی ژن هینان و ته‌لاق دان، ئه‌لبه‌ته به مه‌جزه‌راتی ره‌سمی خه‌به‌ر بده‌ن و تیبکۆشن که هه‌میشه کاریان به صحیحی و ره‌سمی جی به جی بی که ئه‌و ئیداره هه‌میشه بۆ به‌جیه‌ینانی کاری میلله‌ت ئاوه‌له‌و حازه‌. وه خودای نه‌خوایه‌ ته‌ گه‌ر که‌سیک له‌و ده‌ستوره‌ خۆ بگری له سه‌ر ده‌ستوری کۆمیته‌ی به‌رزنی حیزبی دیموکراتی کوردستان موافق قانونی حیزبی جه‌ریمه‌و مجازات ده‌کری.

سه‌رۆکی ئیداره‌ی کوللی نیونووسی کوردستان
یوسفی

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٣٣، لاپه‌په‌ی ٣، دووشه‌ممه، ١٩ی خاکه‌لیوه‌ی
(١٣٢٥) ٨ی ئاوریلی ١٩٤٦

ئاگاداری

به‌ته‌واوی ئه‌هالی موخته‌ره‌می مه‌هاباد و ته‌تراف مخصوصا ساحیبانی باغات میوه راده‌گه‌یندریت که جیگای فرۆشتنی میوه مه‌یدانی عه‌باس ئاغا ته‌عین کراوه پیویسته ته‌واوی میوه فرۆشان له مه‌وقعی هینانی میوه له مه‌یدانی نیو براو میوه خه‌ریدو فرۆش بکه‌ن و ئه‌لبه‌ته هه‌یج که‌س حقی نییه له محلی دیکه میوه بفرۆشی.

سه‌رۆکی شاره‌وانی مه‌هاباد / خوسره‌وی

ئاگاداری

له سه‌ر قه‌راری کومیسسیونی ئه‌نجومه‌نی شاره‌داری که له برۆاری ١١/٧/١٣٢٥ به‌هه‌زۆری قه‌سابانی شار له ئیداره‌ی شاره‌داری ته‌شکیل دراوه له تاریخ ١٦ ی خاکه‌لیوه‌ی ١٣٢٥ تا هه‌وه‌لی مانگی خه‌رمانانی ١٣٢٥ نرخه‌ی گوشت مه‌رو بزن سیه‌ی له قه‌راری سی‌ئ تمه‌ن (کیلۆی پازده قران) ته‌عین کراوه. له‌و برۆاره‌وه به‌ئه‌هالی خۆشه‌ویست راده‌گه‌یندری‌ت که هه‌رکه‌س له قه‌سابانی شار له‌و میزانه زیاتریان فرۆشت یا حیوانی لاواز نه‌خۆشیان کوشته‌وه به‌ ئیداره‌ی شاره‌داری رابگه‌یه‌ن تا که‌سانه‌ی ته‌خه‌لوفیان کردوه جهریمه‌و ته‌نبیه‌ بکری‌ن و له سووره‌تیک دا به‌ شاره‌داری خه‌به‌ر نه‌ده‌ن تقصیریک مه‌وه‌جیی ئه‌و ئیداره‌یه نییه.

سه‌رۆکی شاره‌وانی مه‌هاباد

خوسره‌وی

پۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٣٨، لاپه‌ره ٤، دووشه‌مه‌ی ٢ بانهمه‌ری ١٣٢٥
(٢٢ ی ئاویری ١٩٤٦)

ئاگاداری

به‌دوای ئاگاداری ژماره ٥٣-١٨/١٠/١٣٢٤ بۆ بیره‌ینانه‌وه‌ی خه‌لکی شاری به‌ ته‌واوی بریانی خۆشه‌ویست دووباره راده‌گه‌یندری هه‌رکه‌س له نیو شاردای تفه‌نگ یا ده‌مانچه‌ باوئیرت به‌ خسوس له شه‌وی‌دا به‌ پیتی قانوون زیندانی و جهریمه‌ ده‌ کری.

٨١٢-١/٢١/١٣٢٥

فه‌رمانده‌ی هیزی ناوه‌ندی

نانه‌وازاده

رۆژنامهی کوردستان، ژماره ٣٩ لاپه‌ره ٤،
چوارشهممه ٤ی بانهمه‌ری ١٣٢٥، (٢٤ ی ئاوریلی ١٩٤٦)

ئاگاداری

به ته‌واوی دانیشتوانی خۆشه‌ویستی شاری مه‌هاباد راده‌گه‌یندریت ئاگیان که له که‌ناری خیابان ملک‌یان هه‌یه‌و نیوه‌ته‌واو یا ئینکی خه‌رابه‌یه، ده‌بی هه‌تا ١٥ رۆژ چاکیان بکه‌نه‌وه‌و پیاده‌ره‌وی پیش مولکی خۆیان که موحتاج به ته‌عمیره ته‌عمیری بکه‌ن و، زیمنه‌ن ده‌بی نه‌وعیکی وای دروست بکه‌ن که مه‌نزه‌ری خیابان ناحه‌ز نه‌کا. له سوره‌تیک‌دا تا ئاخری ئه‌و موده‌ته ته‌عین کراوه‌ سا‌حیب مولک ئیقدام به ته‌عمیریان نه‌کا شاره‌داری ناچار بو‌خۆی دروستیان ده‌کاوه‌رچه‌ند مه‌خارجی بی له سا‌حیب مولک ده‌ستینیته‌وه.

سه‌رۆکی شاره‌داری
خوسره‌وی

رۆژنامهی کوردستان، ژماره ٣٩، لاپه‌ره‌ی ٤،
چوارشهممه، ٤ی بانهمه‌ری ١٣٢٥، (٢٤ ی ئاوریلی ١٩٤٦)

ئاگاداری

له سه‌ر قه‌راری کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان، ده‌وله‌تی کوردستان ده‌نه‌زه‌ری گرتوه‌ توتنی ده‌ره‌جه ١ له قه‌راری هه‌ر کیلۆ ٢ تمه‌ن و توتنی ده‌ره‌جه ٢ قه‌راری هه‌ر کیلۆ ١٤ قران بکری. که‌سانیکه به‌غیراز ده‌وله‌تی کوردستان توتنی بفرۆشی و خاریج بکری، سه‌دی په‌نجای قیمه‌تی توتنه‌که‌ی به‌ نیوی حه‌قوکی گومرگی له فرۆشه‌نده‌ی وه‌رده‌گری. له مه‌وقه‌ی خه‌ریدا جیگای ته‌حویل دانی توتن مه‌علوم ده‌کری.

سه‌رۆک ئیداره‌ی دوو‌خانیه‌ی مه‌هاباد
فه‌تاح قازی

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٤٠، لاپه‌ره‌ی ٣، شه‌مه‌ی ٧ بانه‌مه‌ری ١٣٢٥،
(٢٧ ئاو‌ریلی ١٩٤٦)

ته‌سوویی قانونی مجازات

به‌رابه‌ر به ئه‌مرییه‌ی ژماره ١٦٠٧-١/٢/٢٥ کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزب دیوانی حرب هیزی دیموکراتی تشکیل و قانونی مجازاتیش وه‌ک له خواره‌وه نوسراوه ته‌سووب بوو: قانون

ماده ١- جاسوسی که به یه‌قین گه‌یشت جه‌زای ئه‌وه ئیعدامه، ئه‌ما ئه‌گه‌ر ده‌لیلی ته‌خفیف له کاردا بین ته‌واوی دارائی ئه‌وه که سه‌ ده‌بیته هی ده‌ولت، یان زیندانی به کار له شه‌ش مانگه‌وه تا مردن.

ماده‌ی ٢- مه‌ستی و هه‌ره‌زیی له ده‌ رۆژه‌وه تا یه‌ک مانگ زیندانی له گه‌ل کارو له په‌نجا تا دووسه‌د قه‌مچی. هه‌ر نۆبه‌ی له په‌نجا قه‌مچی زیاتر نه‌بی.

ماده‌ی ٣- دزین یا له نیو‌بردنی مائی ده‌ولت له چاو ئه‌وه گوناحه که کردوو په ئیعدام یان هه‌لگرتنی دارائی ئه‌وه که سه‌ بو ده‌ولت و یا زیندانی به کار له دوومانگه‌وه تا مردن. له هه‌موو حالدا ده‌رکردن له سه‌رخمه‌ت. که سانیک که به تفه‌نگ و یان ئه‌سله‌حه‌یه کی شه‌ره‌وه جه‌رده‌یی و ریگری و یان دزی بکه‌ن ئه‌وانیش جه‌زایان هه‌روایه.

ماده‌ی ٤- زۆر هینان بو هواسه‌ر یان کهسانی دی یه‌ک سال زیندانی به کارو لی ئه‌ستانده‌وه‌ی ئه‌وه‌ی که سه‌ندوو په.

ماده‌ی ٥- تریاک کیشان بیبه‌ش بوونی له ته‌واوی حقوقی مه‌ده‌نی ئه‌وانه‌ش که له سه‌ر خمه‌تن ئه‌گه‌ر له دوایه‌دا فی‌ری تریاک بن له دوای یه‌ک سال زیندانی به کار له سه‌ر خمه‌ت ده‌رده‌ کری.

ماده‌ی ٦- هه‌لاتن له شه‌رداو ئه‌سله‌حه به دوژمن دان جه‌زای ئیعدامه.

ماده‌ی ٧- سزای خه‌یانه‌ت به میلیه‌ت یان ده‌ولت یان نیشتمان ئیعدامه ئه‌مما ئه‌گه‌ر ده‌لیلی ته‌خفیف له به‌ین دا بی وه‌ک له ماده‌ی ١ نوسراوه ره‌فتار ده‌کری.

ماده ٨- دهستدریژی به نامووسی خه لک جزای هه ره بهو جوړهیه که له هه یئه تی ره ئیسه ی مللی دا گوزراوه.

ماده ٩- بهرتیل وه رگرتنیش ههروهها.

تییینی ١: تهواوی گرتوووان (دوکتور، لیسانس، دیپلومه و ناقص نه بی) له رۆژی گیرانه وه به ئه مری ئه و مهقاماته ی که سه لایحیه تیان هه یه ممکنه کاریان پی بکری ئه ماما رۆژی له شهش ساعهت زیاتر نا و رۆژانی تهعتیلش هه رنا.

تییینی ٢: ئه فسه ران و نه فه راتی هیزی دیموکراتی کوردستان و جاسوسانی خارج ئه گه ره یه کیک له و گوناخانه یان لی رووبدا هه ره له دیوانی «حرب» پی راده گه ن خه لکی خارج له هیزه وهش به پی فه رمانی ریئاسه تی معظم جمهور ئه و دیوانه حوکمیان ده کات.

ئه و بو ئاگاداری تهواوی هیزی دیموکراتی کوردستان ئه و قانونه چوار جار له دوای یه ک له رۆژنامه دا چاپ و بلا و ده کریته وه. خودا بکات هیچکس یه کی له و گوناخانه ی لی روونه دات ده نا حه تمه ن به و مجازاته ی که نووسراوه گرفتار ده بی.

سه رۆکی دیوانی حربی هیزی دیموکراتی کوردستان: ابراهیم صلاح

رۆژنامه ی کوردستان، ژماره ٤٦، لاپه ره ی ٤، شه ممه ٢١ بانه مه ری ١٣٢٥

(١١ مه ی ١٩٤٦)

ئاگاداری

به هۆی ئه و نووسراوه به دوای به خشنامه ی ژماره به تهواوی ئه هالی راده گه یندریت ده ستوری ژماره ٢٢٣٠ بو واردکردنی مالی وه ته نی له سه ره قه راری کۆمیته ی مه رکه زی له وده کریت و هه رکه س مال وارید بکا به قاچاغ حیساب ده کری و موته خه لفین مه جازات ده کریت.

کۆمیته ی مه رکه زی حیزبی دیموکراتی کوردستان

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٤٨، لاپه‌ره ٣،
شهممه ٢٨ ی بانهمه‌ری ١٣٢٥، (١٨ ی مه‌ی ١٩٤٦)

ئاگاداری

به هۆی ئه‌ونسراوه له سه‌ر فه‌رمانی موباره‌کی « جمه‌وریه‌تی کوردستان » به ته‌واوی میله‌ته‌ی خۆشه‌ویسته‌تی کورد راده‌گه‌یندری‌ت هه‌ر که‌س به بی‌ ئاگاداریی حکومه‌تی کوردستان تووتن یا تریاک واردی مه‌ناتقی حکومه‌تی ئازهر بایجان بکا قاچاغه‌و ئه‌گه‌ر ماله‌که‌ی لی‌ بگیری شه‌خسی ساحیب مال علاوه له‌وه که جهریمه‌ی قانونی لی‌ ده‌ستیندری به مجازاتیش ده‌گا، خۆ له کاتیکدا حکومه‌تی ئازهر بایجانیش بیتوو له پ‌یگای یه‌ کیتی کوردو ئازهر بایجانه‌وه لی‌یان خۆش بیتو ماله‌که‌یان بداته‌وه حکومه‌تی کوردستان به هیچ جوریک لی‌خۆش بوونی ناب‌ی زیمنی زه‌وت کردنی ماله‌که‌ی زۆر به توندیش به مجازاتی خۆیان ده‌گه‌ینی.

کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی حیزبی دیموکراتی کوردستان

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٤٨، لاپه‌ره ٤،
شهممه، ٢٨ ی بانهمه‌ری ١٣٢٥، (١٨ ی مه‌ی ١٩٤٦)

ئاگاداری

به گویره‌ی ئه‌وه که مالی گزی حالی حازر له مه‌نتیقه‌ی کوردستان دا زۆره له به‌ر ئه‌وه له سه‌ر قه‌راری کۆمیته‌ی مه‌رکه‌زی و موافقه‌تی سه‌رۆکی معظم جمه‌ور بۆ پیشگیری له زه‌ره‌رو خه‌ساره‌تی ئه‌وانه‌ی جنسیی قطوره‌یا زۆره به ته‌واوی میله‌ت راده‌گه‌یندری‌ت له‌و به‌ره‌هه‌تا هه‌وه‌لی مانگی ٢٥/٩ هیچ

وه سائیل زینده گی و به خێوکردنی پیشمه رگه له تهرهف دهوله تی جمهوریه کوردستانه وه تعین کراوه به وجۆره یه:

(الف) نان و چیشته و مه نزل و به رگه و قه نده و چاوتوتن و کاغذی سیغارو ته واوی وه سائیلی زینده گی که بو پیشمه رگه ی دهوله تیکی ئابروومه ند پیویسته بی، فه راهمه و حازره.

(ب) مواجیبی مانگانه ی پیاده ١٥ تمه ن. سوار ئه گه ر ئه سپه زینی شه خسی بی ٢٥ تمه ن له هه موو سه ری مانگه دا وموره ته ب وه ری ده گرن.
(ج) داوی خاتمه خزمه تی چوارمانگه و فیروونی ته علیماتی پیشمه رگایه تی ئه گه ر چوو بو مه ئموریه ته غه یراز جیره ی دهوله ت رۆژی تمه نیکی فوق العاده ده دریتی.

کاسانیکی خاوه نی ئه و شه رتانه ی سه ره وه ن پیویسته خۆبان به پۆلی ٣ هیزی ناوه ندی معه ره فی و بناسینن تا به خزمه تی مه قه ده س و مه رامی پیشمه رگایه تی موفته خه ر بکری.
فه رمانده ی پۆلی ٣ هیزی ناوه ندی: سه لاح

رۆژنامه ی کوردستان، ژماره ٥٩، لاپه ره ی ٣، دووشه ممه ٢٧ ی جۆزه ردانی
١٣٢٥، (١٨ ی ژوئنه ی ١٩٤٦)

به خشنامه

له سه ر ده ستوری وه زیری به رزی جه نگی به ته واوی بریانی کوردو هاو نیشتمانانی کوردستان راده گه یه ندریت که هه رگاه کاریکی خیلافی ئوسوولی دیمو کراسی و بریایه تی له لایه ن مه ئموورینی هیزی کوردستان له پیشمه رگه یا ئه فسه ر نیسه به ته فه رادی نه ته وه ی کورد رووبدا یا داوی رشوه و غه یره بو پیکه ینانی کاروبار بکه ن پیویسته به زوویی مقاماتی هیزو

ئى دىكه له حه قىقه تى موزوع ئاگادار بفرمىون؛ وه ئىلا به پىچه وانهى ئه وه به خشنامه ئه گهر رهفتار بكرى قه تعهن موجازات ههردوووك لا به ئه ندهزى به كه ده بى.

معاوینى حزب وه زاره تى جهنگ كوردستان: جه عفر كه رىمى

رۆژنامهى كوردستان، ژماره ٦٩،

لاپه ره ٤، به كشه ممه ٣٠ى پووشپه رى، ١٣٢٥

ئاگادارى

ژماره ٢٥-٤-٢٠/٢١٩٨

چونكه مه تابقى مه عموول هه ر عه رىزه به كه له ته ره ف ئه شخاس به ئىداراتى ده وه تى بدرى ده بى ته مبرى كى به كه رىالى پىوه ئىلساق بكرى. له بهر ئه وهى به ئىتلاخ عموم راده كه يندر پىت كه له وهى به دواوه عه رزو حالى به عىنوانى هه ر ئىداره به كه ده بى ته مبرى كى به كه رىالى پىوه الصاق بكه ن و ضمنا به ته واوى ئىدارات ده وه تى عه رز كرا كه به عه رزى حالى بى ته مبرى ئه شخاس ته رتیبى ئه سه ر نه دن. پىويسته ته واوى ئه شخاس مه تابقى ئاگادارى سه ره وه ئىقدا م به ته قدىمى عه رزو حالى خو بان به ئىداراتى ده وه تى بكه ن و بو كر پىنى ته مبر به كه رىالى به ئىداره ي دارا بى مراجه بفرمىون.

سه رو كى ئىداره ي دارا بى كوردستان: علم

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٧١، لاپه‌ره‌ی ٤،
یه‌کشه‌مه‌مه ٦ ی گه‌لاویژی ١٣٢٥، (٢٨ ی ژوئیه‌ی ١٩٤٦)

ئاگاداری

به ته‌واوی ئه‌هالیی موحته‌ره‌می مه‌هابادو ئه‌ترافی راده‌گه‌یندریت چۆن قه‌رار دراوه ته‌واوی ئه‌رمه‌نیان بۆ نیشتمانی خۆیان بگه‌رینه‌وه، هه‌ر که‌س حه‌ق حیسابیکی ده‌گه‌ل وان هه‌یه به‌زوویه کی زوو ده‌گه‌لیان جی به جی بکه‌ن که ده‌مه‌وقعی رویشتیان دا مه‌حتل نه‌بن.
له ته‌ره‌ف فه‌رمانداری مه‌هاباد: تقفی

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٧٥، لاپه‌ره‌ی ٤،
یه‌کشه‌مه‌مه ٢٠ ی گه‌لاویژی ١٣٢٥، (١١ ی ئوتی ١٩٤٦)

ئاگاداری ژماره ١٦/٣٢-٥-١٣٢٦

له بره‌وری نه‌شری ئه‌و ئاگادارییه‌وه به ته‌واوی قه‌سابان راده‌گه‌یندریت که پێویسته هه‌ر چه‌یوانیکی ده‌کوژریته‌وه به ده‌ستووری دامپزشکی و له معاینه‌ ده‌رچیت و هه‌ر که‌سیک چه‌یوانات له هه‌ر قه‌بیل به عینوانی تیجاره‌ت له مه‌هاباد بۆ خاریج صادر بکا، پێویسته ئه‌ویش ته‌حتی نه‌زه‌ری دامپزشکیی کوردستان ئه‌نجام بدری، که‌سانیکی خیلافی قانون بیطاری په‌فتار بکه‌ن به پێی مقرراتی دیموکرات مجازات و جه‌ریمه ده‌کرین.
سه‌رۆکی کشاوری کوردستان: وه‌لی‌زاد

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ٧٥، لاپه‌ره‌ی ٤،
یه‌کشه‌مه‌مه ٢٠ ی گه‌لاویژی ١٣٢٥، (١١ ی ئوتی ١٩٤٦)

ئاگاداری

به عموم میلی که‌لیمی‌یانی دانیشتوی مه‌هاباد راده‌گه‌یه‌نم که له ژیر حیمایه‌تی چه‌زه‌تی پێشه‌وا‌ی معظمو مه‌حبووبی کوردستان و نه‌زه‌راتی

ئیداره‌ی موخته‌ره‌می فه‌ره‌نگ، به ئی‌جازه له مه‌قاماتی به‌رزنی کوردستان مه‌دره‌سه‌یه‌ک به ناوی تیکه‌لی کوردی و عیبری ده‌که‌ینه‌وه‌و پیویسته له به‌رواری ئه‌و ئاگادارییه‌وه مندالی خۆتان چ کورچ کچ به ده‌فته‌ری ئه‌و مه‌دره‌سه که رووبه‌رووی عیماره‌تی داودزاده‌یه مه‌عه‌ره‌فی و به سه‌بتی بگه‌یه‌نن، له غه‌یری ئه‌و سووره‌ته‌دا مه‌جیوور ده‌بین به وه‌سیله‌ی شاره‌وانی حازر ده‌کرین.

مودیرو سه‌ره‌سه‌ت مدرسه‌ی عبری: داودزاده

ڪورته باسيڪ لهسهر
گهلاڻهي ڪۆميسيۆني قهزايي و
قانووني سزاداني گشتي
سالي ۶۰-۶۱

حیزی دیموکراتی کوردستان و
پرسی قانون

کتیبخانه دیجیٹالی
www.rabari.org

دوای سەرکەوتنى شۆرشى سالى ۱۳۵۷ى گەلانى ئىران و دەستپىكردنەۋەي خەباتى ئاشكرای حيزبى ديموكراتى كوردستان، حيزبى ديموكرات له قۇناغىكى ديكەي خەبات دا ديسان ئەركى بەرپۆه بردنى ولاتى كەۋتە سەرشان؛ بەتايبەتى كە كۆمارى ئىسلامى شەرى بە ناحەقى بەسەر گەلى كورد له رۆژھەلاتى كوردستان دا سەپاندو كوردستانى له ھەموو بارىكەۋە (ئابوورى، فەرھەنگى و پەرۋەردە، تەنانەت ھاتوچۆۋ، راگواستن) ئابلۇقە دابوو. لەوقۇناغە ھەستيارو ناسكەدا حيزبى ديموكراتى كوردستان دوو ئەركى گرىنگى كەۋتبوونە سەرشان: ھەم دەبوايە لە بەرامبەر ھىرشى سوپاي كۆك و پۆشتەي كۆمارى ئىسلامى دا دىفاع لە كوردستان و مافەكانى خەلكى كوردستان بكاو ھەم كاروبارى رۆژانەي خەلك ئىدارە بكا، واتە بەرپۆه بەرى ولاتى كەۋتبووۋە سەرشان، چونكە لە كوردستان بۆشايى دەسەلەت و حوكمرانىي دەۋلەت بە تەۋاۋى ديار بوو و زۆرەي ئىدارەو شوپنە گشتى يە كان كە حكوومەت دەبوايە ئىدارەيان بكا، يان بە تەۋاۋى داخرابوون، يان ۋەك لە كۆل خۆكردنەۋە كاربان دەكرد.

له قوناغیکی واههستیاردای حیزبی دیموکراتی کوردستان که حیزبی ههلقولاو له ناخی کومه لانی خه لکه وه بوو، شانی وه بهر هه دوو بهرپرسیایه تی داو، به پیی توانای خوی هه ولی دا به وه پرسی خستنه وه ی ئیدارات و قوتابخانه کان و نه خوشخانه کان بوشایی دهسه لات و حاکمیهت پر بکاته وه.

دامه زانندی نه خوشخانه ی شوپش، په ره وه دهو بارهینانی ماموستایانی شوپش و چاپی کتیبی دهرسی به زمانی کوردی و ریکخستنه وه ی کومه لگه له بواری پپوهندی یه کومه لایه تی یه کانه وه و چاره سه ری کیشه کان له ریگه ی ریکخراوه کانی حیزبه وه؛ ئەمانه و دهیان کاری دیکه له کاره به نرخه کانی حیزبی دیموکراتی کوردستان له و قوناغه دا بوون.

له هه ل و مه رجیکی ئاوادا که شه ریکی قورس له لایه ن کوماری ئیسلامی یه وه به سه ر خه لکی کوردستان دا سه پابوو هه ره وه کی گوترا ئەرکی قورسی بهرگری و بهر به ره کانی شه رو ریکخستنی کاروباری نیو کومه لگه ی کوردستان که وتبووه سه رشانی حیزبی دیموکرات. بویه رۆژ به رۆژ ئەو حیزبه هه ولی ده دا به بهرنامه کانی خوی دا بیته وه و باشترو ریک و پیکتریان بکا بۆ ئەوه ی بتوانی خزمه تی زیاتر به کومه لگه بکا. ئەوه تا هه ره له پیشه کیی قانونی سزادانی گشتی دا له گه ل ئەوه ئیشاره ی به سزا کردوه ده لی ته مبیی بۆ که سه یه که له ریوشوینی دیاریکراو لای دابی و، روونی ده کاته وه که مه به ست له هه موو ئەمانه ئەوه یه که هه موو ئەندامانی کومه ل له به رامبه ره ئەو قانونه دا وه ک یه کن و مه به ستی سه ره کیی ئەو قانونه ی به م شیوه یه ده برپوه:

له هه لومه رجی ئیستادا ده بی به هه موو توانا وه بۆ نیشاندانی ریگای ژیانی نوێ هه ول بدری و ئەوانه ی له ریوشوینی دیاریکراو لاده دن به زووترین کات سزا بدرین.

قانونی سزا، یان سزادان لقیکه له قانونی گشتی (عمومی) که باس

له تاوانه کان و سزاکانی ئهوان ده کا. قانونی سزادان به شیوهی گشتی ریوشوینیکه که جوراوجوری تاوانه کان ده ناسینیی و کردن ونه کردنیان قه دهغه ده کاو سزای هه رکام لهو تاوانانه دیاری ده کا. به مجوره قانونی سزادان لقیکه له قانون که هیندیک له کردار یا خو پاراستن له کردارو زه مانه تی پیشگیری به هوی سزادان دیاری ده کا.

به واتایه کی دیکه قانونی سزادان پیوهندی هه یه به تاوانه وه، واتا بابه ته که ی راکه یشتن به سزادانی تاوانبارانه. هه رکدراریک یا ته رکی کرداریک که قانون مه نی کردیی و، زیانی به که س یا که سانیک یا به رزه وهندی کومه لگا گه یاندیی له روانگهی قانونه وه ده بی تاوانباره که ی سزا بدری، چونکه ده بیته تاوان و تاوان سزای به دواوه ده بی.

ئه وه راسته که له قانونی سزادان دا که سی زیان ویکه وتوو به به رز کردنه وهی سکالا له بهر ده می دادگا به مافی خو ی ده گا که ئه وه یه کیک له ئامانجه کانی قانونی سزادانه؛ به لام ئامانج له ته نزیمی قانونه کانی سزادان دامرکانه وهی ههستی توله کردنه وه یا ته نیا قه ره بوو کردنه وهی زیان دیتوو له تاوان نیه؛ به لکوو بهو هۆکاره که تاوانبار نه زمی کومه لگا تیک ده داو ئه منیه تی کومه لایه تی و قهزایی کومه لگا ده شکینی و پیشیلی ده کا، قانونی سزادان له به رامبه ری دا راده وهستی.

تاوان و سزا دوو پرووی دراویکن، وه ک دوو تووله ری به شیوه یه کی یه کسان و شان به شانی یه ک به دریزی میژووی مروقیایه تی له ته نیشت یه ک دا جییان کراوه ته وه، هه ر بویه ده وله ته کان به مه بهستی ریخنستن و پاراستنی مافی گشتی کومه له ری سایه کیان داناوه و په سند کردوه که له وان دا باسی سه پاندنی سزا له به رامبه ر تاوان دا کراوه. لیره دا درده که وئ که قانونی تاوان تاییه ته به ده ست نیشان کردنی ئه وه ره فتاره ی به تاوان دانراوه، دیاری کردنی ئه وه سزایه که بو ئه نجامده ری ئه و تاوانه به گونجاو زانراوه و بریاری له بهر دراوه.

هەر وه ک پیشتەر باسمان کرد حیزبی دیموکراتی کوردستان ئه رکی بهرپوه بهری و لاتى که وتبووه سهرشان و، پی به پی شهرو بهر بهر کانی له گه ل نیزامی کوماری ئیسلامی ده بوو له بهرامبهر تاوان و دهست دریژی دا دیفاع له مافی تاک و کومه ل بکا، که ئه ویش ته نیا به دامه زانندی دام و ده زگای قه زایی و به قانون کردنی کومه لگا دابین ده بوو.

هەر بویه له ره شه مه ی سالی ۱۳۶۰ ی هه تاوی (۱۹۸۰ ی زایینی) دا ده فته ری سیاسی حیزب گه لاله ی کومیسسیۆنی قه زایی و قانونی سزادانی گشتیی په سند کرد. له سه ره تای ئه و گه لاله یه دا به م شیوه یه باس له پیویستی دانانی قانوننیک کراوه که بتوانی مافه کانی که سانی حه قیقی و حقووقی بهار یزی:

«له کاتی کدا ته واوی مافی مرؤ قایه تی له ریژی می کوماری ئیسلامی ئیران دا پی شیل کراوه له هه ل و مه رجیک دا که بزوتنه وه ی نیشتمانی و دیموکراتیکی گه لی کورد به هه ست کردن به ئه رکی میژووپی و شۆرشگێرانه ی خۆی تی ده کوژی که ندو کۆسپه کانی کومه لایه تی وه لا بنی و کومه لی کورده واری به ره و ژیانیکی پیشکه وتوانه به ریته پیش، بو به رگری له پاراستنی مافه کانی «اشخاص حقیقی و حقووقی» پیویستی هه یه. به م هۆیه وه قانونی سزای گشتی له لایه ن کومیسسیۆنی قه زایی که به ره مه ی تیکۆشانی بزوتنه وه ی نیشتمانی و دیموکراتیکی گه لی کورده ئاماده کراوه بهرپوه ده چی. ئه م قانونه له لایه ن حیزبی دیموکراتی کوردستانه وه په سندو ته ئیید کراوه هیزی پیشمه رگه زامنی ئیجرا ی ئه و قانونه یه.»

له و پیشه کییه کورته را درده که وێ که حیزبی دیموکرات هه ر له سه ره تای دامه زانیه وه وه ک حیزبیک له دایک بووه که وه ک ده ولت له گه ل ریکخستی کومه لگه و رووداوه کان هه لسوکه وتی کردوه و خۆی له بهرامبهر چاره نووسی گه لی کورد له رۆژه لاتی کوردستان دا به بهر پرسیار زانیوه.

وھ ك چۆن لە و پېشە كى يە دا ھاتوھ:» بە ئەر كى مېژوويى و شۆرشگېرانەي خۆي تى دە كۆشى كە كەندو كۆسپە كانى كۆمەلەي تەي وھ لا بنى و كۆمەلى كوردە وارى بەرە و ژيانىكى پېشكە و تووانە بەرپتە پېش» و ھەر لېرە دا باس لە پاراستنى مافە كانى «اشخاص حقيقى و حقوقى» دە كا و لە كۆتايى دا دەلى ئە و قانۇنە لە لايەن حيزبى دېموكراتى كوردستانە وھ بە پەسەند گە يىشتو، واتە حيزبى دېموكراتى كوردستان وھ ك پارلمان و سيستمى بەرپوھ بەرپى و لات ھەلسوكەوتى كوردە و ھەرلە و ھالە دا ئەر كى جېبە جېكردى ئە و قانۇنە دە خاتە ئەستوى ھىزى پېشمەرگە كە لە ژېر سازمان و رېبەرىي حيزبى دېموكراتى كوردستان دايە.

گەلەلەي كۆمىسيۇنى قەزايى و قانۇنى سزادانى گشتى پەسەند كراوى رەشەمەي ۱۳۶۰ى ھەتاوى لە چەند بەش پېك ھاتوھ.

بەشى يە كەم: پېشە كى يە كى كورت، پېناسەي كۆمىسيۇنى قەزايى و پېكەھاتەي ئە و كۆمىسيۇنە و سەلاحيە تە كانى كۆمىسيۇن بە گشتى و سەلاحيە تى كۆمىسيۇن لە كارو بارى قەزايى دا بە تايبە تى بە وردى باس كراوھ.

بەشى دووھەم: قانۇنى سزادانى گشتى لە خۆ دە گرئ كە لە ۸۹ بەند «مادە» پېك ھاتوھ و سالى ۱۳۶۱ ھ.ش (۱۹۸۲ى ميلادى) بە پېي پېويستى كۆمەلگە ۲۹ بەندى دېكەشى لى زياد كراوھ كە لە سەرىە ك ۱۱۸ بەند «مادە» لە خۆ دە گرئ كە تاوانە كانى جىنايەت و جونحە و خىلافى تېدا دەستىشان كراوھ و لە پال ھەر كاميان دا سزاي شياوى ئە و تاوانەش ديارى كراوھ.

ھەلسنگاندنىك بۆ قانۇنى سزادانى گشتى:

ئە و قانۇنە بە پېي ھەل و مەرج و سەردەمى خۆي و نيازى كۆمەلگە لە لايەن پىسپوران و شارەزايانى قانۇنە وھ نووسراوھ و تېكە لا وېكە لە قانۇنە

نووسراوه کانی ئەو سەردەمی ئێران و کۆمەڵیک عورفو عاداتی باو بو
چارەسەرکردنی گێرو گرفت و کێشه کانی نیو خەلک.
مامۆستا عەبدوللا حەسەن زاده لە «نیو سەدە تیکۆشان» دا کە باس
لە ئەرک و کاروباری کۆمپسیۆنی کۆمەڵایەتی دەکا بەو شیوەیە تیشکی
خستۆتە سەر بەشی قەزایی لە کۆمپسیۆنی کۆمەڵایەتی دا:
«... کارو باری قەزایی کۆمپسیۆنی کۆمەڵایەتییش ئەگەرچی
نای شارمەووە لە هیندی بارهه زبانی زیاتر لە قازانجی بوو، بەلام خزمەتی
گهورهی بە چارهسەری کێشه و ناکۆکی یە کانی نیوان هاوئیشتمانان کردووە.
تەنانەت پاش ئەوەش کە ناوچەیی رزگارکراو لە دەستی پێشمەرگەدا نەماوە،
زۆر لە هاوئیشتمانان چارهسەری گێرو گرفت و ناکۆکی یە کانیان هیناوەتە
لای حیزب و لە سەردەستی بەشی قەزایی کۆمپسیۆنی کۆمەڵایەتی
یە کلایان کردوونەو، ئەمە بوخۆی بەلگە یە کە یە کجار روونی خوشەو یستی
حیزبی دیموکرات لە نیو دڵ و دەروونی کۆمەڵانی گەلی کورددا یە.»
لە قانونی سزادانی گشتی دا ئەسل لە سەر بی تاوانیی کەس یان
کەسە کان دانراو، واتە ئەسل ئەو یە کە «هەموو کەس بی تاوانە مەگەر
بەلگە و دەلیلێک لە سەر تاوانی هەبی»، کە لە بەندی ۲۸ ی ئەو قانونە دا
هاتووە. ئەوە تا هەر لە سەرەتای قانونە کە دا کە باسی سزا دەکا دەلی:
«تەمبی بو ئەو کەس یە کە لە رێ و شوینی دیاری کراو لابدا.» واتە کەس
لە خۆرا سزا نادری و هەتا تاوانە کە لە لایەن دادگاوە لە سەر تۆمەتبار
نەسە لمیندرا بی هیچ سزایە کە بو دیاری ناکری و بە تاوانبار دانانری.
لە قانونی سزادانی گشتی دا پی لە سەر ئەو داگیراوە کە «ئەم قانونە بو
بەرپۆه بردنی نەزمی نیو کۆمەڵگە یە و هەموو ئەندامانی کۆمەڵگە بەرامبەر بەم
قانونە وە ک یە کن.»

لە سەر ئەسلی پاراستنی مافی مرۆفە کان کە نابی بەبی بەلگە ئازادی یان
لی زهوت بکری لە بەندی ۱ دا دەلی: «سزا یان تاوان دەبی دیاری بکری و

تاوانیک که لهم قانونه دا ناوی نه برابیی به پیی شهرع و عورفی ناوچه سزای بو دیاری ده کریی.

له بندی ۱۸۱۸ ده لئی: « راگرتنی مرؤقی بی تاوان تاوانه و ئه و کهسه ی بی به لگه ی تاوانباری گیرایی ده سبه جی ئازاد ده کریی و تاوانبار سزا ده دری. « قانون دانهر» له قانونی سزای گشتی دا هه ولی داوه هه موو که لین و که له به ره کانی کومه لگا به پیی نیاز و پیداویستی ئه وکات و راده ی توانای جیبه جی کردن و جیگیرکردنی ئه و قانونه له کومه لگادا پر بکاته وه و هه ولی داوه ئه و بابه تانه ی به تاوان ده ژمیردرین ده ست نیشان بکاوری و شوینی گونجاویان بو دابنی هه تا کهس تووشی تاوان و تاوانکاری نه بی و مافی هیچ کهس پیشیل نه کریی.

له و قانونه دا هه موو ئه و ری و شوینانه ده ست نیشان کراون که بتوان مافی تاک له کومه لگادا بپاریزن و هه رله و کاته دا مافی کومه لگاش که بریتی یه له «حه قی گشتی»، پاریزراو بی. بو وینه له و قانونه دا باسی به رگری ره و (دیفاعی مه شرووع) کراوه به لام به روونی ده ری خسته و که دیفاعی مه شرووع مافه بو که سیک که هیرشی کراوه ته سه رو هه رله و حاله دا ئه گه ر ئه و دیفاعه له و چوارچینه یه که قانون دیاری کردوه تیپه ر بکا نابیته دیفاعی مه شرووع و ره نگه تاوانی لی بکه ویته وه.

به بندی ۷- دیفاع له خو کردن هه قه. به لام ده بی چه شنی دیفاع له گه ل جو ری هیرشه که گونجاو بی. دیفاع کاتیک به حه ق ده ناسری که هیرش کرابیته سه رگیان و مال و ناموس و سه ره سستی که سه که.

لیزه دا قانون دانهر زور به روونی ده لی دیفاع له خو کردن مافه، ئه گه ر وایه بو هه موو کهس ره وایه که له به رامبه ر هیرشیک دا که ده کریته سه ری به رگری له خو ی بکا. به لام له کوتایی برگه ی به ندی ۷ دا ده لی که ده بی دیفاع و هیرش له گه ل یه کتر هاوسه نگ بن واته ئه گه ر که سیک به دار هیرشی کردبیته سه ر که سیکی دیکه، ئه و کهسه که هیرشی کراوته سه ر

مافی خۆیه تی به دار یا شتی له و چه شنه دیفاع له خۆی بکا، به لام له بهرامبهردا ئه گهر له چه کی گهرم که لک وه بگری ئه و کاته دیفاع و هیرش له گه ل یه کتر هاوسه ننگ نین و ئه و دیفاعه به ره و دانانری، چونکه ئیمکانی هه یه تاوانی گه وه تری له بکه و یته وه هه ربویه به روونی ده ست نیشان کراوه که له چه مه واردیک دا دیفاع به مشروع داده نری و ئه گهر خاریح له وانه بوو کرداره که ناتوانری پپی بگوتری دیفاع له خو کردن.

قانون دانهر له قانونی سزادانی گشتی دا هه ولی داوه هه تا ئه و جیگایه ی ده گونجی نه رمی تیدا به کار بینی بو ئه وه ی یارمه تیدهر بی بو ئه وه ی تاوانکار جاریکی دیکه بتوانی بگه ریته وه نیو کومه لگه و به سه ره به ستی وه ک تاکیکی کومه ل له هه موو مافه کانی ژیان به هره مه ند بی.

لیره دا به پیوستی ده زانم ئیشاره به وه بکه م که له مه ودوا به هه لباردن هیندیک له به نده کانی قانونی سزادانی گشتی باس ده که ین و ئه گهر پیوست بوو شی یان ده که ینه وه و له کو تایی دا ده قی قانونه که وه ک خۆی دینینه وه.

له به ندی ۹ دا باس له و با به تانه ده کا که ده بنه هۆی نه مان یا

که مبوونه وه ی سزاو ده لی:

« ئه و شتانه ی خواره وه به گشتی ده بنه هۆی نه مان یا که مکردنه وه ی سزا

الف: لیبوردنی زور لیکراو

ب: دانانی تاوانبار به تاوانه که ی خۆی دا

ج: بژاردنی زه ره رو زبانی زور لیکراو

د: ئاگادار کردنی پیشمه رگه له لایه ن تاوانبار و پیش ئه وه ی که راپورت

بگاته ده ستی پیشمه رگه

ه: پیری و نه داریی تاوانبار ...»

له قانونی سزادانی گشتی دا هه، وه ک پیشتر باس کرا تاوانه کان به

پیی راده ی توندو تیژی و زیان گه یانندن به کومه لگه و لایه نی زیان ویی که وتوو پو لین به ندی کراون به سهر جینیاهت و جونحه و خیلاف داو، بو هر کام له وانه راده ی زهمه نیی زیندان و چه پس و قه ره بوو «جه ریمه، غه ریمه» ی بو دیاری کراوه که به پیی تاوانه که سزا له لایه ن دادگاهوه داده نری؛ واته حوکمدان و دیاری کردنی سزا له سه لایه نیی تی دادگادایه، به لام له و قانونه دا بو جیبه جیکردنی حوکمی ئیعدم کومه لیک ریوشوینی دیکه گیراوه ته بهر:

بهندی ۱۱: سزای ئیعدم به پیی بریاردانی دادگای گه ل دیاری ده کری.

بهندی ۱۲: به ریوه بردنی حوکمی ئیعدم له سهر تاوانی جینیایی و ئاسایی به پیشنیاری کومیسسیون قه زایی و په سندی ده فته ری سیاسی دیاری ده کری.

له و دوو به نده دا به ته وای ده رده که ویی که هر وا به ئسانی دادگایه ک ناتوانی حوکمی ئیعدم له دژی که سیک ده ربکاو بیخاته بواری جیبه جی کردنه وه. یه که م، باس له وه ده کا که ده بی دادگای گه ل ئه و حوکمه بدا، واته دادگایه کی بالآترو خاوه ن سه لایه نیی تر له دادگاکانی ناوچه که و له هه مان حال دا ئه و حوکمه که دادگای گه ل بو سزادانی تاوانباریک ده ری ده کا، ده بی کومیسسیون کومه لایه تی که خو ی پیکهاته یه کی چند که سی یه ئه و حوکمه تاوتوی بکاو ئه گهر له سهر جیبه جی کردنی حوکمی ئیعدمی تاوانباریک که دادگای گه ل بریاری له سهر داوه ساغ بووه، ئه و کات ده بی حوکمه که له گه ل پیشنیاری خو یان بنیرن بو ده فته ری سیاسی حیزبی دیموکرات که له و کاته دا به رزترین ئورگانی ئیجرائی حیزبه و حوکمی نه هایی له سهر ته ئیید کردنی حوکمی دادگا یا ره ت کردنه وه ی حوکمه که ده دا.

له قانونی سزادانی گشتی دا قانون دانهر هه ولی داوه به ده رکی راستی به کانی نیو کومه ل و نیازو پیوستی گورینی هیندی ک داب و نه ریت

که سه‌چاوه‌ی خوڵقاندنی هیندیک کیشه‌و سه‌رئه‌نجام تاوانکاری بوون، به‌قانون ری و شوبنی گونجاویان بۆ دابنێ؛ ئەوه‌تا له‌باره‌ی مافی ژنانه‌وه کۆمه‌لیک ماده‌ له‌و قانونه‌دا گونجیندراون .

یه‌کیک له‌و دابو نه‌ریته‌ ناحه‌زانه‌ی کۆمه‌لگای کورده‌واری په‌لپ‌وبیانووگرتنه‌ له‌سه‌ر هه‌قه‌ماره‌یی کچ. دایک و باب له‌سه‌ر هه‌قه‌ماره‌یی بیانوو ده‌گرن و داوای دراویکی ئەوه‌نده‌ زۆر ده‌ که‌ن که‌ له‌ توانای خوازیبنی که‌ردا نه‌بێ.

بۆ نه‌هیشتنی ئەو که‌ندو کۆسپانه‌ چهند ماده‌و به‌ند له‌ قانونی سزادانی گشتی دا هاتوون که‌ به‌ کورتی ئاماژه‌یان پێ ده‌ که‌ین.

- **به‌ندی ۶۷:** «ماره‌یی له‌ نیو شارو گونددا نابێ له‌ ۲۰ مسقال زێر زیاتر بێ» ئەو به‌نده‌ له‌ هه‌لومه‌رجی ئەو کاتدا زه‌مینه‌یه‌کی باشی خوڵقاند بۆ ئەو که‌سانه‌ی که‌م‌داهات و ده‌ست کورت بوون که‌ بتوانن ژبانی هاوبه‌ش پیک‌بینن و جوړیک فه‌ره‌هنگی دروست کرد که‌ هه‌تا ئیستا به‌رده‌وامه‌و مامۆستایانی ئایینی له‌ زۆر ناوچه‌ی کوردستان ئاماده‌ ده‌بن به‌و پره‌ ماره‌یی به‌ کچ و کوریک لیک‌ماره‌ بکه‌ن.

- **به‌ندی ۶۸:** «ژن ته‌لاق‌دان به‌ کرده‌وه‌یه‌کی ناحه‌ز ده‌ناسرێ ئەگه‌ که‌سیک بۆ هینانی ژنیکی دیکه‌ ئەو کاره‌ی کردبێ له‌ ۳ مانگ تا ۶ مانگ سزای به‌ندیی به‌سه‌ردا ده‌درێ»

له‌و به‌نده‌دا قانون دانهر هه‌م جیا‌بوونه‌وه‌ی ژن و می‌ردی به‌ کاریکی ناحه‌زو نه‌شیاو داناهه‌و هه‌م سزای بۆ ئەو پیاوه‌ داناهه‌ که‌ به‌ مه‌به‌ستی هینانی ژنی دووه‌م، ژنه‌ که‌ی خۆی ته‌لاق‌ده‌دا. قانون دانهر هه‌ولێ داوه‌ به‌ دیاری کردنی ئەو سزایه‌ ژن ته‌لاق‌دان قه‌ده‌غه‌ بکاو هه‌ول ده‌دا پیکه‌اته‌ی بنه‌ماله‌ بپاریزێ چونکه‌ له‌و راستی‌یه‌ گه‌ش‌توه‌ که‌ به‌شیک له‌ سه‌رچاوه‌ کانی تاوان ده‌گه‌رێته‌وه‌ بۆ تیک‌چوون و هه‌لوه‌شانه‌وه‌ی خیزان و بێ‌سه‌ر په‌رست‌مانه‌وه‌ی منداڵ.

- **بهندي ۷۹:** «ئەگەر کەسیک مەجبور بێ دوو ژنی هەبێ پێویستە شوواری دادپرسی بۆ ئەو کارە ئیزن بەدا، ئەگەر بە بێ ئیزنی شوواری دادپرسی ژنی دووھەمی مەرە کردبێ لە ۳ تا ۶ مانگ سزای بەنەدی بەسەردا دەدرێ» لێرەدا قانون دانەر هینانی ژنی دووھەمی بەستۆتەو بە رەزامەندی شوواری دادپرسی بۆ ئەوھە هەر کەس لە بەر خۆیەووە راست نەبیتەووە ژنی تازە بەسەر ژنە کە یەنێ. بۆ ئەوھە ژن مافی ئەوھە هەبێ کە بۆخۆی چارەنووسی خۆی دیاری بکاو خاوەن کەسایەتی خۆی بێ. لەو قانونەدا رینگا بە کچ دەدرێ کە مێردو شەریکی ژبانی خۆی بە دلخوازی خۆی هەلبژیرێ.

- **بهندي ۷۱:** «ئەگەر کەسیک ژنە کە ی تەلاق داو پوولی پێو بەستنی لە ۳ مانگ تا ۶ مانگ بەنەدی بۆ دیاری دە کرێو، ئەگەر پوولە کە ی وەرگرتبێ بە قازانجی بزوتنەوھە ی گەلی کورد دەستی بەسەردا دە گیرێ».

لێرەدا دەبینین قانون سزای بۆ ئەو کەسە داناو کە ژن تەلاق دەداو پوولی پێو بەستیتەووە، واتە کاتیک ژنە کە ی خۆی تەلاق دەدا و لێی جیا دەبیتەووە ئیدی مافی ئەوھە نیە پارە ی پێو بەستیتەووە بۆ ئەوھە ژنە کە ی نەتوانی جاریکی دیکە بە هاسانی ژبانی هاو بەش پیک بێنیتەووە کە ئەو جۆریک لە پیشیل کردنی مافی ژنە، هەر بۆیە قانون دانەر قەدەغە ی کردووە سزای بۆ دیاری کردووە.

- **بهندي ۷۲:** «ژن بەژنە سزای بەنەدی بۆ هەر دوو لە ۲ مانگ تا ۷ مانگ بە دواو یە».

ژن بەژنە یە کیک لە دابو نەریتە هەرە ناحەزە کانی کوردەواری بوووە بە دەرەجە یی کەم پیشیل کردنی راستەوخۆی مافی ژنە، چونکە لەو کردارەدا ژن وە ک کالو کەرستە ئالوگۆری پێ دە کرێو، گەلیک جاریش مافی پیاو کە لە هەلبژاردنی هاوژینە کە ی دا پیشیل کراووە بە ناچاری ملی بۆ ئەو نەریتە دزیوہ راکیشاو، هەر بۆیە لە قانونی سزادانی گشتی دا ژن بەژنە

قهدهغه کراوهو سزا بۆ ئەو کهسانه دیاری کراوه که ئەو قانونه پیشبیل ده که ن.

- **بهندی ۷۰:** «ماره کردنی کیژیک که ته مهنی له ۱۵ سال که متر بۆ سزای بهندی له ۳ مانگ تا ۷ مانگ بۆ داده ندری».
- ماره کردنی کچ به مندالی نه ک هه ر داب و نه ریتیکی ناحهزه به لکوو تاوانیشه. له و کاره دا باوکی کچ و مه لای ماره بریش تاوانبارن، چونکه نه له باری شه رعی و نه له باری قانونی یه وه مه سله حه ت و چاکه ی کچ له به ر چاو ناگیری. ئەو کچه نه گه بشتۆته ته مهنیک که چاکه و خراپه ی خۆی لیک بکاته وه و قازانج و زیانی خۆی بزانی و چونکه له باری ئەقلی یه وه کامل نه بووه ناتوانی له باری رووحی و جیسمی یه وه ئاماده یی ئەوه ی هه بی ژیانى هاوبه ش پیک بینى. له و به نده له قانونی سزادانی گشتی دا ده بینین که ته مهنی بۆ ماره برینی کچ دیاری کردوه و ئەگه ر کچ له و ته مهنه که متر بۆ سزای بۆ وه لیبی ئەمری کچه و مه لای ماره بر داناه که سه ریچیى ئەو قانونه یان کردوه. دیاره هه ر چه ند به پیی قانونه کانی ئیستا ته مهنی یازده سال بۆ پیکه پینانی ژیان هاوبه ش ته مهنیکی گونجاو نیه و بۆ کوپو کچ ته مهنی ۱۸ سال دیاری کراوه، به لام ۳۴ سال له مه وه روله هه لومه رجی ئەوکات دا ئەوه یه کیک له چاره سه ره کانی کیشه کومه لایه تی یه کان بووه و پیشگیری کردوه له به زۆرو زووبه شوودانی کچان.

گه لآهه كۆمپسيوۆنى قهزايى و قانونى سزادانى گشتى

په سه ندى كراوى ره شه ممه ي ۱۳۶۰

له كاتىك دا مافى مرؤف به ته واوه تى له ريژىمى جمهورىي ئىسلامى ئىران دا پى شىل كراوه له هه لومه رچىك دا كه بزوتنه وهى نىشتمانى _ ديموكراتىكى گه لى كورد به ههست كردن به ئهركى ميژووبى و شورشگيرانه ي خوى تى ده كوشى كه ندو كۆسپه كۆمه لايه تى يه كان وه لا بنرپن و كۆمه لى كورده وارى به ره و ژيانىكى پيشكه وتوانه بچيته پيش، بو به رگرى له كورده وه دژى مرؤفايه تى و دوا كه وتوانه كان هاته سه ر ئه و بروايه كه دانانى قانۇنىك بو پاراستنى مافه كانى «اشخاص حقيقى و حقوقى» پيوسته؛ به م هؤبه وه قانۇنى سزادانى گشتى له لايهن كۆمىسيۆنى قەزايى كه به ره مى تىكۆشانى بزوتنه وهى نىشتمانى _ ديموكراتىكى گه لى كورده ئاماده و به رپوه ده چى. ئه م قانۇنه له لايهن حيزبى ديموكراتى كوردستانى ئيرانه وه په سندوته ئيد كراوه؛ هيزى پيشمه رگهش زامنى ئيجرائى ئه وه.

دياره هه مووگومان ليكراونك كه له كوردستان بى به گوپره ي ئه م قانۇونه دواى ليكۆلينه وه ئه گه ر به تاوانبار بناسرى سزا ده درى.

بۆ راکه یشتن و له ناو بردنی نا کوکی و دانی حهق به خاوهن ماف له کوردستان دا کۆمسییۆنی قهزایی به چه شنی خواره وه پیک دی.

ناساندنی کۆمسییۆنی قهزایی:

کۆمسییۆنی قهزایی ئورگانیکی خه لکی به که بۆ راکه یشتن به رووداوه کانی سزایی، حقوقی دانیشتوانی کوردستان پیک هاتوه.

چۆنیه تی پیک هاتنی کومیسییۆنی قهزایی:

کۆمسییۆنی قهزایی له ۵ کهس بهم مه رجانه ی خواره وه پیک دی:

هالف: له زانستی حقوقی شاره زا بی.

ب: له بزووتنه وه می ملی دیموکراتیکی گه لی کورددا به شدار بی.

ج: پیشینه ی کاری قهزایی هه بی.

به شه کانی کۆمسییۆنی قهزایی:

له شارستان و ناوچه کان دابه له بهر چا و گرتنی قانونی پیک هاتنی شوورا کان به شیک قهزایی پیک دی که ئه رکیان به رامبه ری ئایین نامه ی ناو خو دیاری ده کرین و به ریوه ده چن و راده ی سه لاحیه تیان دیاری ده کری.

به شی یه کهم: چۆنیه تی هه لپزاردنی ئەندامانی کۆمسییۆنی قهزایی

هالف: ئەندامانی خاوهن سه لاحیه ت له سه ر پیشنیاری به شی کۆمه لایه تی و به په سندی ده فته ری سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران دیاری ده کرین (به رپرس و ئەندامانی کۆمسییۆن له لایه ن ده فته ری سیاسی به وه هه لده برێدری).

ب: لانی زۆری ئەندامانی سه ره کیی کۆمسییۆنی قهزایی، ۵ که سه، که یه کیک له وان وه ک به رپرس و چوار که سی دیکه وه ک ئەندامانی سه ره کی ده بن.

سه لاجيهه تي ڪوميسيوني قهزايي به گشتي:

ٽه رکي دياري ڪراوي ڪوميسيوني قهزايي به م چه شنه يه:

الف-ٽه رکي ئيداري. ب-ٽه رکي قهزايي.

ٽه رکي ئيداري ڪوميسيوني قهزايي به م چه شنه يه:

۱- ئيعلامي نه زهر سه بارت به استعمال وپه يمانه کان.

۲- ليڪولينه وهو پيشنياري قانوني بو پيشگيري له زايه بووني حه قئ ئه شخاس.

۳- چاوه دياري ڪرني ڪاري به شه قهزايي يه کان و زيندانه کان.

۴- پيشنياري دياري ڪرني به رپرسی زينداني ناوه ندي.

۵- ڪوميسيوني قهزايي به رپرسی راپورت داني مانگانه ي خويه تي به ده فته ري سياسي، به وه سيله ي به شي ڪومه لايه تي.

۶- ڪوميسيوني قهزايي هه ر دوو مانگ جاريڪ ڪوبونه وه ي ده بي، ڪوبونه وه ي «فوق العاده» له سه ر داواي زور به ي ئه ندامان پيڪ دي.

۷- ڪوميسيون ده بي جيگه يه ڪ بو راگرتني ڪه ره سه ي تاوان و شتومه ڪي بي خاوه ن ته رخان بکا، ڪه به حوڪمي دادگا برياري زهوت ڪرديان بو ده دري.

۸- برياره ڪاني ڪوميسيون به زور به ي ده نگ ئيعتباريان هه يه و به رپوه ده چي.

۹- خه رجي ڪوميسيوني قهزايي له لايه ن مه حوڪوميني دادگا له به رامبه ر به لگه ي تايبه تي، هه روه ها يارمه تي خه لڪ و سا زمانه سياسي يه کان و حيزبي ديموڪراتي ڪوردستاني ئيران ده دري.

۱۰- داناني ڪلاسي قهزايي بو فير ڪرني ئه نداماني به شه قهزايي يه کان.

سه لایهتی کۆمسیۆنی قهزایی له کاروباری قهزایی دا به چه شنی خواره وهیه:

- ۱- نه زهردان له سه ر ئیددیعیای مایی ئه شخاس.
- ۲- له پێ راگه یشتن به تاوانه جینایی به کان. ته نیا کۆمسیۆنی قهزایی ده توانی حوکمی ئیعدام ده ربکا.
- ۳- کۆمسیۆنی قهزایی له دیاری کراوه کان دا به له بهرچا و گرتنی بهنده کانی ۹ و تی بینی ۲ له بهندی ۱۲- له لیکۆلینه وه و حوکم دان، سه ره به خۆیه و ده ستووری به رپوه بردنی حوکمه کان ده داو ریک خراوه کانی تر حقی ده خاله تیان نیه.
- ۴- له کاروباری ئایینی دا کۆمسیۆنی قهزایی ده توانی له هاو کاریی مامۆستایانی پیشکه و تنخوازی ئایینی که لک وه ربگری.
- ۵- ئەندامانی کۆمسیۆن له کاروباری حقوقی دا بی لایه ن و له کاروباری سزایی دا پارێزه ری مافی کۆمه لن.
- ۶- راگه یشتن به کاروباری قهزایی له کۆمیسۆن دا بی پسانه وه.
- ۷- کۆمسیۆنی قهزایی له « امور حبسی » دا خاوه نی ئیختیار و سه لایه تی ته واوه.
- ۸- راگه یشتن و لیکۆلینه وه ی تاوان له ئیختیار و سه لایه تی به شی قهزایی شوینی رووداوی تاوانبارانه یه.
- ۹- له کاروباری سیاسی دا کۆمیسۆن دوای راگه یشتن و لیکۆلینه وه و پیک هینانی پهروه نده، پهروه نده که به پیشنیاره وه ته سلیمی ده فته ری سیاسی ده کا.
- ۱۰- ده فته ری سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران ده توانی راگه یشتن به و رووداوانه ی که به مه سه له حه ت بزانی بدا به کۆمیسۆنی قهزایی.
- ۱۱- له کاتیک دا که قانونی سزای گشتی، بو تاوانیک بریاری

نه‌دای، ره‌سمی ناوچه‌و دادو ئینساف بۆ چاره‌سه‌ری له‌به‌رچاو ده‌گیری.

۱۲- راگه‌یشتن به‌ تاوانه‌ جیناییه‌ کان پتیویستی به‌ سکالای خاوه‌ن سکالای نه‌وه‌ کۆمیسسیۆن به‌رپرسی ئیقدام و لیکۆلینه‌وه‌یه‌. به‌لام له‌ تاوانه‌ نامووسییه‌ کان نیاز به‌ سکالای خاوه‌ن سکالای هه‌یه‌.

تییینی: ۱- کۆمیسسیۆنی قه‌زایی بۆ پیک‌هینانی دادگا له‌ئه‌ندامانی خۆی خاوه‌ن ده‌سه‌لاته‌ که‌ به‌ ئیبلاغی ده‌فته‌ری سیاسی دیاری ده‌کرین.

تییینی: ۲- به‌رپوه‌بردنی حوکمی ئیعدام تاوانی جینایی، ئاسایی (هادی) به‌ پیشنیاری کۆمیسسیۆن و په‌سندی ده‌فته‌ری سیاسی به‌رپوه‌ ده‌چی.

به‌شی دووه‌م به‌شه‌ قه‌زایی په‌کانی شارستان

هه‌ر شارستانی خاوه‌نی به‌شه‌ قه‌زایی په‌کان ده‌بێ که‌ راده‌ی سه‌لاحییه‌ت و ده‌سه‌لاتیان دیاری کراوه‌.

سه‌لاحییه‌تی به‌شه‌ قه‌زایی کان:

۱- راگه‌یشتن به‌ تاوانی خیلافی و حوکم‌دان و ده‌ستووری ئیجرائی حوکم له‌ ناوچه‌دا له‌لایه‌ن به‌شی قه‌زایی ناوچه‌و راگه‌یشتن به‌ تاوانی جونحه‌یی و حوکم‌دان و ده‌ستووری ئیجرائی حوکم له‌ شارستان دا له‌لایه‌ن به‌شی قه‌زایی شارستان.

۲- به‌دوادا‌چوون و لیکۆلینه‌وه‌ و پیک‌هینانی په‌روه‌نده‌ له‌ تاوانه‌ جیناییه‌ کان داو هه‌روه‌ها کرده‌وه‌ی تاوانبارانه‌ی دژی گه‌لی په‌کان پیشگیری له‌، له‌ نپوچوونی ئاسه‌واری تاوان و ناردنی په‌روه‌نده‌و گومان لێ کراو بۆ کۆمیسسیۆنی قه‌زایی له‌لایه‌ن به‌شی قه‌زایی شارستانه‌وه‌.

۳- دانی گوزارشی مانگانه‌ له‌لایه‌ن به‌شه‌ قه‌زایی په‌کانی ناوچه‌ به‌ به‌شی

قەزایی شارستان.

۴- ناردنی راپۆرتی مانگانە لە لایەن بەشی قەزایی شارستانەوه بۆ
کۆمسییۆنی قەزایی.

۵- بەرپۆه بردنی داخوازە کانی کۆمسییۆنی قەزایی.

تییینی ۱: حوکمە کانی بەشی قەزایی ناوچە لە کاروباری خیلافی دا
قەتعییە.

تییینی ۲: حوکمە کانی بەشی قەزایی شارستان لە جونحەدا تاسی مانگ
زیندان و لە کاروباری حقوقی دا تا رادەهی ۳۰۰۰۰ تمەن قەتعییە. زیاتر لەو
رادەهیە شیایوی پێراگە یشتنەوه یە کە لە سەلاحییەتی کۆمسییۆنی قەزایی
دایەو ئەندامی کۆمسییۆنی قەزایی بەرپرسی هەر شارستانیەک بە نوینە رایەتی
لە لایەن کۆمسییۆنی قەزاییهوه بەرپرسی بەرپۆه بردنی ئەو ئەرکە یە.

ئەندامانی بەشە قەزاییەکان

۱- هەر بەشیکی قەزایی شارستان ۱ یان ۳ ئەندامی دەبێ کە لە دانی
حوکم دا دەنگی یە کسانیان هە یە.

۲- هەلبژاردنی بەرپرسی بەشی قەزایی شارستان لە سەر پێشنیاری
بەرپرسی بەشی کۆمەلایەتی و پەسند کردنی هە یئەتی ئیجرائی و تایبەتی
کۆمسییۆنی قەزایی دەبێ.

۳- هەر ناوچە یە ک یە ک کەس بۆ بەرپۆه بردنی ئەرکی دیاری کراوی
قەزایی بە بەشی قەزایی شارستان دەناسینی کە دوا ی پەسند کردنی بەشی
قەزایی شارستان بە ئیبلاغی ئەو بەشە دەست بە کار دە کا.

تییینی: مامۆستایانی ئایینی پیشکەوتنخوازو ئەو کە سانە ی کە پێشینه ی
کاری قەزایی و کۆمەلایەتیان هە یە بۆ بەرپۆه بردنی کاری قەزایی لە پێش ترن.

قانونی سزادانی گشتی

ئهم قانونه له کوردستانی ئێران به‌ریوه ده‌برئ و هیزی پیشمه‌رگه به‌ریوه‌بردنی ئهم قانونه به ئهرکی سه‌رشانی خۆی ده‌زانی و له مه‌ته‌ریزی شه‌ره‌ف و پیاوه‌تییه‌وه بو دانه‌زراندنی نی‌زامیکی ئینسانی تی‌ده‌کۆشی. ئهم قانونه بریتییه له ۸۹ به‌ند که له‌لایه‌ن ده‌فته‌ری سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانه‌وه په‌سند کراوه له کوردستان به‌ریوه ده‌برئ.

قانون: ده‌ستووری‌که که بو به‌ریوه‌بردنی نه‌زمی نیو کۆمه‌ل دیاری کراوه.

سزا: ته‌مبییه بو که‌سیک که له‌ری و شوینی دیاری کراو لا‌بدا.

گشتی: هه‌موو ئه‌ندامانی کۆمه‌ل به‌رامبه‌ر به‌م قانونه وه‌ک یه‌کن.

له‌هه‌ل و مه‌رجی ئیستادا ده‌بی به‌هه‌موو تواناوه بو نیشاندانی ری‌گه‌ی ژيانی نوێ هه‌ول بدرئ و ئه‌وانه‌ی له‌ری و شوینی دیاری کراو لا‌ده‌ده‌ن به‌زووترین کات سزا بدرین

بەندی ۱: سزا یان تاوان دەبێ دیاری بکری و تاوانیک که لەم قانونەدا ناوی نەبرای بە پێی شەرع و عورفی ناوچە سزای بۆ دیاری دە کری.

بەندی ۲: تاوان سی جۆره ۱- جینایەت، ۲- جونه، ۳- خیلاف.
سزای جنایەت بە پێی چۆنیەتی کردووە که، کوشتن، بەندکردن بە درێژایی تەمەن و بەندکردن لە ۳ تا ۱۵ سالی و لە ۲ تا ۱۰ سالی. سزای جونه بە پێی چۆنیەتی کردووە که، بەندکردن لە ۶۱ رۆژ تا ۳ سالی، یان بژاردنەوهی نەغدی لە ۱۰۰ تەمەنەوه تا ۱۰۰۰ تەمەنە. سزای خیلاف بە پێی چۆنیەتی کردووە که، بژاردنەوهی نەغدی لە ۱۰ تەمەنە تا ۱۰۰ تەمەن.

بەندی ۳- منداڵ (زارۆ) هەتا تەمەنی ۱۲ سالی لە سەر کردووهی ناحەز بە پێی ئەم قانونە سزا نادری و بۆ کردووهی ناحەز منداڵیک که تەمەنی لە نیوان ۱۲ تا ۱۵ سالی دا بی، بە گوێرهی بریاری کۆری سی که سی سزا دیاری دە کری.

بهندي ۴- ڪردهوي ناحهزي شيت و حول سزاي نيه.

بهندي ۵- ڪردهوي ناحهزي مروقي سهرخوش بي سزا نامينيتهوه، نه گهر دهريش كهوي كه بو نه نجام داني ڪردهوي چهوت خوي سهرخوش ڪردهوه، سزاڪهي دوو هيندهي سزاي ديارى ڪراو لهم قانونه دايه.

بهندي ۶- نه گهر كه سيڪ ناچار ڪرابي ڪردهويه كي ناحهز نه نجام بدا، سزا نادري.

بهندي ۷- ديفاع له خو ڪردن ههقه. به لام دهبي چه شني ديفاع له گهل هيروش تهناسوبي ههبي. ديفاع ڪاتيڪ به ههق دهناسري كه به رامبه ر به هيروش بو سه ر گيان و مال و نامووس و سه ر به ستي ڪرابي.

بهندي ۸- به رهه لست ڪردني پيشمه رگه ديفاع نيهه. بهو مهرجه كه بو به رپوه بردني قانون ده ستوري پي درابي، به لام نه گهر پيشمه رگه له سنووري ديارى ڪراوي قانون لابدا، ديفاع رهوايه.

بهندي ۹- نه م شتانهي خوارهوه به گشتي ده بيته هوي نه مان يان كه م بوونهوي سزا:

الف: ليبوردي زور لي ڪراو.

ب: دان ناني تاوانبار به تاوانه كهي خوي دا.

ج: بژاردهوي زهرهرو زباني زور لي ڪراو.

د: ناگدار ڪردني پيشمه رگه له لايهن تاوانباروه پيش نه وهي راپورت بگاته ده ستي پيشمه رگه.

ه: پيري و نه داري تاوانبار.

بهندی ۱۰ - بۆ پی راگه یشتنی جونحه نابیی پتر له شهش مانگ و بۆ پی راگه یشتنی جینایهت نابیی له پازده سال به سه ر تاوانه که دا رابردبیی.

بهندی ۱۱ - سزای ئیعدام به پیی بریاری دادگای گهل دیاری ده کری.

بهندی ۱۲ - جاسووسی بۆ بیگانه به و مهرجه که بوو بیته هوی زایه بوونی مافی نیشتمانی گهل کورد سزای ئیعدامی به دو اوویه، ههروه ها هاوکاری له گهل جاسووس.

بهندی ۱۳ - ئه گهر جاسووس یان هاوکاره که ی پیس ئه وهی بیگری و کرده وه که ی ته واو بکا، هیزی پیشمه رگه ئاگادار بکاو په ژیوان بیته وه سزا که ی بۆ که م ده کریته وه.

بهندی ۱۴ - سزای شاردنه وهی جاسووس ۲ تا ۱۰ سال به ندو ۵۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ تمه ن بژاردنه وهی نه غدی یه.

بهندی ۱۵ - پیک هینانی تا قمی چه کداری دژی پیشمه رگه سزای ئیعدامه.

بهندی ۱۶ - دژایه تی به کرده وه له گهل بزووتنه وهی نیشتمانی و دیموکراتی کوردستان جینایه ته و دادگای گهل سزای بۆ دیاری ده کا.

بهندی ۱۷ - هه ر که س به ئه نقه ست هه لی وه دست خستنی چه ک و ته قه مه نی پیشمه رگه بۆ دو ژمن پیک بی نی سزای ئیعدامه.

بهندی ۱۸ - راگرتنی مروقی بی تاوان تاوانه و ئه و که سه ی بی به لگه ی

تاوانباري گيرايي ده سبه جي نازاد ده کري و تاوانکار سزا ده دري.

بهندي ۱۹- بهنده وانه کان مافي نازاد کورني بهنديه کانيان نيهو بو نازاد کورني بهندي پيويسته له لايه ن شووراي دادپرسی يهوه ده ستور به لپرسراوي بهنديخانه بدري.

بهندي ۲۰- هيچ کهس مافي ئهوه ي نيه بهندي له لاي خو ي رابگري و تاوانبار ده بي له بهنديخانه دا رابگري.

بهندي ۲۱- بهرداني بهندي به بي ده ستوري شووراي دادپرسی له ۲ مانگه و تا ساليک سزاي بهند کورني بهدواويه.

بهندي ۲۲- ئه گهر ده ستوري نازاد کورني گيراويک بدري و لپرسراوي بهنديخانه به بي به لگه سه رپيچي بکا، له ۲ مانگه وه تا ساليک سزاي بهندي بو داده نري.

بهندي ۲۳- سکه ليندان و چاپي ئه سکيناس تاوانه و له ۶ مانگه وه تا ۲ سال سزاي بهندي بو داده نري.

بهندي ۲۴- هه رکهس قه بزو به لگه و ره سيد به زوري له که سيک بستيني ۲ مانگ تا ۶ مانگ سزاي بهندي به سه ردادري.

بهندي ۲۵- ئه گهر پزيشک بروانامه ي ناراست بدا به که سيک له مانگيکه وه تا ۶ مانگ ده گيري و ئه گهر به رتيليشي وه رگرتبي به قازانجي بزوتنه وه ي نيشتماني گه لي کورد ده ستي به سه ردا ده گيري. ئه و که سه ي به رتيليشي داوه له مانگيکه وه تا ۶ مانگ سزاده دري.

بهندى ٢٦- ئە گەر كه سىك ده رگا يان جىگايه ك كه به ده ستورى شووراي داد پرسى ناوچه داخراوه، به بى پرس بشكىنى له مانگيكهوه تا شهش مانگ ده گيرى.

بهندى ٢٧- ئە گەر پاريزه رى ئەو جوړه جىگايانه ي بهندى (٢٦) له گهل تاوانبار هاو كاريى كردبى، له شهش مانگهوه تا سالىك سزاي بو ديارى ده كرى.

بهندى ٢٨- هەر بهندييه ك له بهنديخانه رابكا بو را كرده كه ي ٣ مانگ له ماوه ي بهندى يه كى زياد ده كرى. ئە گەر بو را كرده كه ي ده رگاي شكانبى، يان ديوارى بريى شهش مانگ بهنديى بو زياد ده كرى.

بهندى ٢٩- ئە گەر بهندى له بهنديخانه رابكاو ده ره كه ي كه پاريزه رى بهنديخانه ئەركى ئاگادارى به باشى به رپوه نه برده، له ٣ مانگهوه تا شهش مانگ سزاي بهندى به سه ردا ده درى.

بهندى ٣٠- ئە گەر ده ستورى گرتنى كه سىك به پيشمه رگه بدرى و فرمانه كه به رپوه نه با، له مانگيكهوه تا شهس مانگ بهندى بو داده نرى.

بهندى ٣١- ئە گەر كه سىك چه ك بدا به گيراويك بو ئەوه ي له بهنديخانه رابكا له ٦ مانگهوه تا ٢ سال سزاي بهندى به سه ردا ده درى.

بهندى ٣٢- شار دنه وه ي تاوانبار به ئەنقه ست له دوو مانگهوه تا ٦ مانگ سزاي بهندى هه يه.

به‌ندی ۳۳- ئە‌گه‌ر ژن و مێ‌ردو باب و دایک و خوشک و برا و زاوا و بووک و خه‌سو و خه‌زور و تاوانباریان شار‌دبێ‌ته‌وه سزاندێ‌ن.

به‌ندی ۳۴- ئە‌و که‌سه‌ی شتی ئە‌نتیکه‌ی ژێ‌ر زه‌وی ده‌دۆ‌زێ‌ته‌وه به‌ دز ناژمێ‌ردی، به‌لام پێ‌ویسته به‌ نزی‌کت‌رین شوورای داد‌پرسی راب‌گه‌یه‌نی. ئە‌گه‌ر سه‌ر‌به‌خۆ بی‌فرۆ‌شی، یان له‌ کوردستانی به‌رێ‌ته‌ ده‌ر یان بی‌شارێ‌ته‌وه له‌ ۳ مان‌گه‌وه تا سالی‌ک سزای به‌ندی بۆ‌ دیاری ده‌ک‌ری.

به‌ندی ۳۵- ئە‌گه‌ر که‌سێ‌ک به‌رتیل بدا به‌ پێ‌شمه‌ر‌گه بۆ‌ ئە‌وه‌ی کارێ‌کی چه‌وت بکا یان تاوانه‌که‌ی بۆ‌ بشارێ‌ته‌وه، هه‌ردووکیان له‌ ۳ مان‌گه‌وه تا سالی‌ک ده‌گیرێ‌ن و به‌رتیله‌که‌ش به‌ قازان‌جی بزووتنه‌وه‌ی دیموک‌راتی گه‌لی کورد ده‌ستی به‌ سه‌رداده‌گیری.

به‌ندی ۳۶- له‌نیو بردن و ده‌ست به‌ سه‌ردا گرتنی شوومه‌ک و که‌ره‌سته‌ی بزووتنه‌وه‌ی دیموک‌راتی گه‌لی کورد به‌ قازان‌جی شه‌خسی تاوانه‌و تاوانبار دوا‌ی لێ‌ ئە‌ستاندنه‌وه‌ی شتوومه‌ک و که‌ره‌سته‌که‌ ۳ مان‌گ تا ۶ مان‌گ ده‌گیری.

به‌ندی ۳۷- هێ‌رش کردن بۆ‌ سه‌ر پێ‌شمه‌ر‌گه له‌ کاتی به‌رپه‌بردنی ئە‌رکی سه‌رشانی دا تاوانه‌و به‌م چه‌شنه‌ی خواره‌وه سزای بۆ‌ داده‌نری. الف: ئە‌گه‌ر تاوانبار بۆ‌ هێ‌رشه‌که‌ی که‌لکی له‌ چه‌ک وه‌ر‌گرتبێ‌ له‌ ۲ مان‌گه‌وه تا سالی‌ک ده‌گیری.

ب: ئە‌گه‌ر چه‌کی پێ‌بووبێ‌ و به‌ کاری نه‌هێ‌نابێ‌ له‌ ۲ تا ۶ مان‌گ به‌ندی بۆ‌ داده‌نری.

ج: ئە‌گه‌ر به‌ بێ‌ چه‌ک به‌ره‌له‌ستی پێ‌شمه‌ر‌گه‌ی ک‌ردبی له‌ ۱۵ رۆ‌ژه‌وه تا دوو مان‌گ ده‌گیری.

د: جینودان به پیشمه رگه و به ریبه رایه تی بزوتنه وه قه ده غه یه و که سییک
 ئەم کاره بکا ۱۰ رۆژ به ندو ۱۰۰ تمه ن بژاردنه وه ی نه غدی بو دادنه ری.
بهندی ۳۸- سزای کوشتنی مرۆف ئیعدامه.

بهندی ۳۹- که سییک به ئەنقه ست له یه کییک بدا، یان برینداری بکاو له
 ئەنجام دا لی دراو یان برینداره که بمری، ئەو که سه له ۳ سال تا شەش سال
 سزای به ندیی بو دادنه ری، به و مه رجه که به ته ور، ته ورداس و خه نجه رو چه قوو
 بوکس و شتی له و بابه ته وه هه روه ها به نیازی کوشتنی لی نه دابی.

بهندی ۴۰- شکاندنی ئەندامیکی له شی مرۆف له شه ش مانگه وه تا دوو
 سال سزای به ندیی بو دیاری ده کری. ئەگه ر لیدراو له هه قی خۆی خوش بی
 تاوانبار له مانگیکه وه تا ۳ مانگ به ندیی بو دادنه ری.

بهندی ۴۱- ئەگه ر بریندار بوون و شکانی ئەندام بیته هۆی له کار بوونی
 که سییک که به ئەنقه ست لپی دراوه، تاوانبار له ۲ تا ۶ مانگ سزای به ندیی
 بو دادنه ری و ده بی به پپی ری و شوینی ناوچه زه ره رو زیانی لی دراو ببژی ری.
 ئەگه ر تاوانبار به داس و مه له غان و ته ورو شتی له و بابه ته لی دراوی بریندار
 کردبی شه ش مانگ تا سالییک به ندیی بو دادنه ری.

بهندی ۴۲- ئەگه ر که سییک به غهیره عه مد به لام له بهر بی موبالاتی
 ئەندامی که سییک بشکیینی یان برینداری بکا، ده بی زه ره رو زیانه که ی
 ببژی ری و ئەگه ر هیرشی بو کراو لپی نه بووردبی بو ئەندام شکاندن ۳ تا شه ش
 مانگ و بو بریندار کردن یازده رۆژ هه تا ۳ مانگ تاوانباره که ده گیری. به م
 مه رجه که پزیشک بو چاک بوونه وه ی یه که میان هه تا ۳ مانگ و بو دووه میان
 هه تا بیست رۆژ ماوه ی دیاری کردبی.

به‌ندی ۴۳ - شه‌ری دوو ده‌سته له‌ خه‌لک ئه‌ گه‌ر لیک نه‌ بوورن و شکایه‌ ته‌ که‌ یان وه‌رنه‌ گه‌رنه‌وه‌ ده‌بێته‌ هۆی گیرانی هه‌موویان و به‌ پێی قانون سزایان بۆ دیاری ده‌ کرێ.

به‌ندی ۴۴ - ئه‌ گه‌ر له‌ شه‌ری دوو ده‌سته‌ دا یه‌ کیک بکوژرێ و قاتل ناسرابێ سزای قاتلی به‌ سه‌ردا ده‌رێ، ئه‌ گه‌ر قاتلیش نه‌ ناسرابێ، هه‌ر دوو لا له‌ شه‌ش مانگه‌وه‌ تا ۳ ساڵ ده‌ گیرین و خویینی کووژراوه‌ که‌ش له‌ ده‌سته‌ی قاتله‌ که‌ ده‌ستیندرێ.

به‌ندی ۴۵ - ئه‌ گه‌ر له‌ شه‌ری دوو ده‌سته‌ دا ئه‌ندامی له‌شی که‌سیک بشکێ و هه‌ر دوو لا ئاشت ببنه‌وه‌ و لیک ببوورن هه‌موو ئه‌وانه‌ی له‌ شه‌ره‌ که‌دا به‌شدار بوون ۱۵ رۆژ تا ۲ مانگ ده‌ گیرین.

به‌ندی ۴۶ - ئه‌ گه‌ر به‌ چه‌ند که‌س له‌ یه‌ کیک بدن هه‌ر یه‌ک له‌وانه‌ یه‌ک هه‌تا دوو مانگ سزای به‌ندیان به‌ سه‌ر داده‌ درێ به‌ لام ئه‌ گه‌ر لیدانه‌ که‌ بوو بێته‌ هۆی شکان یان بریندار بوونی ئه‌ندامێکی له‌شی لیدراو، هه‌ر یه‌ک له‌وانه‌ ۳ هه‌تا شه‌ش مانگ ده‌ گیرین، لێ بووردنی لیدراو ده‌بێته‌ هۆی نازاد کردنی تاوانباره‌ کان.

به‌ندی ۴۷ - ده‌رمان داو کردن ئه‌ گه‌ر بێته‌ هۆی له‌ نیوچوونی که‌سیک به‌ ئه‌نقه‌ست ئه‌و کاره‌ کرابێ سزای ئێعدامی به‌ داواوه‌ یه‌. ئه‌ گه‌ر به‌ ئه‌نقه‌ست نه‌ بووبێ تاوانبار له‌ شه‌ش مانگه‌وه‌ تا ۳ ساڵ ده‌ گیرێ و خویینیشی بۆ کووژراوه‌ که‌ دیاری کراوه‌.

به‌ندی ۴۸ - شاردنه‌ وه‌ی ته‌رمی کووژراو به‌ بێ ئاگادار کردنی هیزی پێشمه‌رگه‌ تاوانه‌. ئه‌و کرده‌ وه‌یه‌ له‌ مانگیکه‌وه‌ تا ۳ مانگ به‌ندی هه‌یه‌، ئه‌ گه‌ر ئه‌و که‌سه‌ی

تەرمە کەشی شار دۆتەو دەستی لە کوشتنە کەش دا بووبی و هاوکاری قاتلی کردبێ بە قاتل دەژمێردری.

بەندی ۴۹ - ئە گەر پیاویک پیاویکی بیگانه لەسەر ژنی خۆی بگری و یەکیان یان هەردووکیان بکوژی، سزا نادری، بەو مەرجەیی کە لە حالی ئەنجامی کاری جینسی دا چاوی پێیان کەوتبێ، بەلام ئە گەر لەپیشدا ئاگادار بووبی کە پێوەندی ناره‌زایان پیکه‌وه هەیه، یان دوا پیکه‌وه دیتنیان بیان کوژی بە تاوانبار دەژمێردری و بەپێی قانون سزای بۆ دیاری دە کری.

بەندی ۵۰ - هە لگرتنی ژنی بەمێرد بۆ ژنه‌که‌و پیاوه‌که‌یە ک تا ۳ سالی سزای بەندیی بە دواوایه، ئە گەر مێردی ژنه‌که‌ تاوانبارە کانیش بەخشی دادگا لەو کاره‌خۆش نابو و لە ۶ مانگ تا سالیک سزای بەندیان بۆ داده‌نی.

بەندی ۵۱ - کەسیک دایک یان خوشک یان کچی خۆی لە گەل پیاویکی بیگانه لە حالی ئەنجامی کاری جینسی دا بینی و یەکیک لەوانه‌ بکوژی لە شەش مانگ تا ۳ سالی سزای بەندیی بەسەر داده‌ری.

بەندی ۵۲ - لەبار بردنی منداڵ بۆ دایک و کەسانی دیکه‌ تاوانه‌و ئە گەر بە ئەنقەست کرابی لە شەش مانگ تا سالیک سزای بەندیی بەسەر تاوانباردا دەدری. ئەو کەسانه‌ش کە یارمه‌تی ئەنجام دانی ئەو کاره‌یان دابی دوو تا شەش مانگ دە گیرین، ئە گەر دوکتورو ماما لە وه‌ختی پێویستدا ئەو کاره‌ بکەن سزا نادری.

بەندی ۵۳ - کەسیک بۆ دیفاع لە گیان و مال و نامووسی خۆی یان کەسیکی دیکه‌ بەره‌هەستی هێرشکەر بکا، سزا نادری بەو مەرجه‌ کە کرده‌وه‌ کە بۆ

گه‌لله‌ی کۆمپسیۆنی قه‌زایی و قانونی سزادانی گشتی ۱۰۱

دیفاع پێویست بووب، ئه‌گه‌ر بتوانی له کاتی هێرشه‌که‌دا داوای یارمه‌تی له پێشمه‌رگه‌ بکا پێویسته‌ کۆمه‌ک له پێشمه‌رگه‌ بخوازی.

به‌ندی ۵۴ - هه‌ر که‌س به‌ زۆری کچیک یان کوریک که‌متر له ۱۸ ساڵ لاقه‌ بکا سزای ئیعدامه‌.

به‌ندی ۵۵ - هه‌ر که‌س ژنیک یان کیزیک به‌ زۆری ماچ بکا یان کرده‌وه‌یه‌کی سووکی له‌ گه‌ل بکا، له ۳ مانگه‌وه‌ تا ساڵیک سزای به‌ندی به‌سه‌ر داده‌دری.

به‌ندی ۵۶ - که‌سیک کچینی کیزیک که‌ ته‌مه‌نی له ۱۸ ساڵ که‌متره‌ به‌ری، بۆ ئه‌وه‌ کرده‌وه‌یه‌ شه‌ش مانگ تا ۲ ساڵ سزای به‌ندی بۆ داده‌دری، به‌لام ئه‌گه‌ر مه‌سه‌له‌ت له‌ گه‌ل که‌س و کاری کیزه‌ که‌ بکا و کچه‌ که‌ش ماره‌ بکا سزا نادری.

به‌ندی ۵۷ - که‌سیک کچیکی که‌ ته‌مه‌نی له ۱۵ ساڵ زیاتره‌ و نه‌گه‌ پشتۆته‌ ۱۸ ساڵ به‌ ره‌زامه‌ندی کیزه‌ که‌ لاقه‌ بکا له ۲ تا ۶ مانگ سزای به‌ندی به‌سه‌ر داده‌دری.

به‌ندی ۵۸ - هه‌ر که‌س دایک و خوشک و که‌سانی مه‌حره‌می خۆی لاقه‌ بکا، سزای ئیعدامه‌.

به‌ندی ۵۹ - هه‌ر که‌س کیزیکی که‌متر له ۱۸ ساڵ به‌ زۆر برفینی (رای کیشی)، ۳ مانگ تا ساڵیک سزای به‌ندی بۆ دیاری ده‌کری.

به‌ندی ۶۰ - ئه‌وه‌ که‌سه‌ی کچیک که‌ ته‌مه‌نی له ۱۸ ساڵ زیاتره‌، یان

بیوه ژنیک به زوری برفینی، شهش مانگ تا سالیک سزای بهندی بو داده ندری و ئە گەر مهسلەت له گەل کەس و کاری بکا و رهزایهت بدن سزاکه‌ی تایه ک مانگ بهند کهم ده کریتهوه.

بهندی ۶۱- ئەو کەسه‌ی کێژیکێ ته‌مه‌ن ۱۵ تا ۱۸ ساڵه به ره‌زامه‌ندی خۆی هه‌لبگری ۱۵ رۆژ تا مانگیک ده‌گیری. ئە گەر ته‌مه‌نی کێژه که له ۱۵ ساڵ که‌متر بی ۶ مانگ تا سالیک بهندی بو داده ندری.

بهندی ۶۲- هەر کەس ئەندامیکی که ده‌بی بشاریته‌وه‌و نیشانی خه‌لکی ئەدا بو سوکایه‌تی و نیشانی کچ و ژن و که‌سانی دیکه‌ بدا به ۱۰ رۆژ تا مانگیک بهند یان ۵۰ تا ۱۰۰ تمه‌ن جه‌ریمه مه‌حکووم ده‌کری.

بهندی ۶۳- سزای گه‌وادی ۶ مانگ تا ۲ ساڵ به‌ندکردنه.

بهندی ۶۴- ئەم که‌سانه‌ی خواره‌وه سزایان ۶ مانگ تا ۳ ساڵ به‌نده:

الف - ژنی به‌مێرد که به ره‌زامه‌ندی خۆی له‌گه‌ل پیاویک سه‌ر جیایی بکا.

ب - پیاویکی خاوه‌ن ژن که له‌گه‌ل ژنیکێ به‌مێرد سه‌ر جیایی بکا.

ج - پیاویک که له‌گه‌ل ژنیکێ به‌مێرد سه‌ر جیایی بکا.

د - مه‌لایه‌ک که ماره‌یی ژنی به‌مێرد یان عیدده هه‌لنه‌هاتوو به‌ری.

ه - پیاویک که ژنی به‌مێرد ماره بکا.

بو‌ئهو حاله‌تانه‌ی سه‌ره‌وه ئە گەر مودده‌عی شکایه‌تی وه‌رگریته‌وه، لیکۆلینه‌وه راده‌وه‌ستی.

بهندی ۶۵- هەر کەس به‌ ئانقه‌ست خانوو یان دار یان گیشه‌ی که‌سپیک بسوتینی شه‌ش مانگ تا دوو ساڵ به‌ندی بو داده ندری. ئە گەر زه‌ره‌ر و زیانه که ببژی‌دری و زیان لیکه‌وتوو ره‌زایهت بدا یه‌ک تا چوار مانگ ده‌گیری.

گه لاله کوميسيوني قهزايي وقانوني سزاداني گشتي ۱۰۳

بهندي ۶۶- هه لگرتني کيژ له ۲ مانگ تا ۶ مانگ سزاي بهندي بو داده ندرې ته گهر کورېک خوازېني کيژيکي کردبې به لام باوکی کيژه که يان ههقداره که ي رازي نه بووبې پيوسته کوره که به شووراي دادپرسی رابگه يه ني دياره شوورا ده گه ل ههر دوولا وتووېژ ده کا و بو نه جامي ته و کاره تي ده کوشي ماوهي وتووېژ نابي له ۱۰ روژ تي پهرې.

بهندي ۶۷- ماره يي له نيو شارو دي نابي له ۲۰ مسقال زيړ زياتر بي.

بهندي ۶۸- ژن ته لاقدان به کرده و يه کي ناحه ز دهناسرې ته گهر که سيک بو هيناني ژنيکي ديکه ته و کاره ي کردبې له ۳ مانگ تا ۶ مانگ سزاي بهندي به سهر داده درې.

بهندي ۶۹- ته گهر که سيک مه جبوور بي دوو ژني هه بي پيوسته شووراي دادپرسی بو ته و کاره ئيزن بدا ته گهر به بي ئيزني شووراي دادپرسی ژني دووهه مي ماره کردبې له ۳ تا ۶ مانگ سزاي بهندي به سهر دا ده درې.

بهندي ۷۰- ماره کردني کيژيک که ته مه ني له ۱۵ سال که متر بي سزاي بهندي له ۳ مانگ تا ۶ مانگ بو داده ندرې.

بهندي ۷۱- ته گهر که سيک ژنه که ي ته لاق داو، پوولي پيوه بيستي له ۳ مانگ تا ۶ مانگ بهندي بو ديار ي ده کري و ته گهر پووله که ي وهر گرتبي به قازانجي بزوتنه وه ي گه لي کورد دهستي به سهر دا ده گيرې.

بهندي ۷۲- ژن به ژنه سزاي بهندي بو ههر دو لا له ۲ مانگ تا ۷ مانگ به دواوه يه.

بهندی ۷۳- ئه گهر کیزیک به بی رهزامه ندیی خوی ماره کرابی مه لا و باوکی کیزه که و ئه و که سه ی که لپی ماره کراوه له ۲ مانگ تا ۶ مانگ سزای بهندی یان بۆ دیاری ده کری به و مه رجه که کیزه که دوای ماره کردن تا یه ک مانگ بۆ لیکۆلینه وه شوورای دادپرسی ئاگادار کردبی.

سووتمان

بهندی ۷۴- سوتاندنی خهرمان یه ک تا دوو سال سزای بهندی هه یه.

بهندی ۷۵- زیانی کردن ۱۵ رۆژ تا مانگیک بهندی بۆ داده نری.

بهندی ۷۶- ئه گهر سووتمان ببیته هوی له نیو چونی که سیک، تاوانکار سزای قاتلی بۆ داده نری.

بهندی ۷۷- که سیک به ئه نقه ست ئامرازی کشت و کالی که سیک دیکه له نیو به ری یه ک تا ۳ مانگ سزای بهندی به سه ر داده دری.

بهندی ۷۸- که سیک به ئه نقه ست مالاتی پی رو یان په له وه ری که سیک دیکه له نیو به ری ۱۵ رۆژ تا دوو مانگ سزای بهندی به سه ر داده دری.

بهندی ۷۹- که سیک به ئه نقه ست باغی که سیک دیکه به هوی ئاو لی برین وشک بکا یان بیبری، یان حاسله که ی بۆ خوی به ری بیجگه له بژاردنه وه ی مالی، ۱۱ رۆژ تا ۲ مانگ ده گیری.

به‌ندی ۸۰- داگیرکردنی ملکی خه‌لک تاوانه‌و بۆ ئه‌و کاره‌یه‌ک تا شه‌ش مانگ سزای به‌ند دیاری ده‌کری.

به‌ندی ۸۱- داگیرکردنی که‌ل و په‌لی مآلی خه‌لک یه‌ک تا شه‌ش مانگ سزای به‌ندی به‌دواوه‌یه.

به‌ندی ۸۲- بآلو کردنه‌وه‌ی درۆو ده‌له‌سه‌و دروشم دژی بزوتنه‌وه‌ی گه‌لی کورد ئه‌گه‌ر یه‌ک جار بێ ۱۰ رۆژ تا مانگیک سزای به‌ندی به‌دواوه‌یه. ئه‌گه‌ر بۆ جاری دووه‌م و سێه‌م بکریته‌وه‌ دادگا سزای زیاتری بۆ داده‌نده‌نی.

به‌ندی ۸۳- هه‌ر که‌س شاهیدی به‌درۆ بدا ۱۵ رۆژ تا ۳ مانگ سزای به‌ندی بۆ دیاری ده‌کری. به‌و مه‌رجه‌که‌ شاهیدی یه‌که‌ی بووبینه‌هۆی مه‌حکووم بوونی که‌سیک. له‌ کرده‌وه‌ی جینایی دا سزای شاهیدی به‌درۆ ۶ مانگ تا دوو سال به‌نده.

دزی

به‌ندی ۸۴- سزای دزی به‌و مه‌رجانه‌ی خواره‌وه ۲ تا ۱۰ سال به‌نده:

الف - دزی به‌شه‌و کرابی.

ب - دوو یان چه‌ند که‌س پیکه‌وه‌ دزی یان کردبێ.

ج - دزی به‌چه‌که‌وه‌ کرابی.

د - دزه‌کان له‌ دیواری مآلیک وه‌سه‌ر که‌وتبن یان درگیان شکانده‌ی یان

له‌ ریسمه‌ بردبێ.

ه - له‌ کاتی دزی دا که‌سیکیان ئازار و شکه‌نجه‌ دابی.

بهندی ۸۵- لیبوردنی مآل دزراو نابیتته هۆی ئازاد بوونی دزه کان. به لام سزا که یان بو کهم ده کریتته وه.

بهندی ۸۶- که سییک بو دزی چوو بی به لام دزیه که یی بو نه کرابی یه ک تا ۳ مانگ سزای بهندی به سه ر داده در ی.

بهندی ۸۷- کرینی شتومه کی ده زراو به و مه رجه کریار زانیبیه تی دزراو ه ۲ تا ۶ مانگ سزای بهندی به دو او ه یه.

بهندی ۸۸- سزای جه رده وه ریگری ئه گهر که سیکیان کوشته بی ئیعدامه و ئه گهر نا، ۲ تا ۱۰ سال بهندی کردنه.

بهندی ۸۹- سزای دزی له غهیری ئه و حاله تانه ی سه ره وه دا مانگیک تا ۲ سال بهنده.

به‌شی زیادکراوی قانونی سزادانی گشتی له‌ ریکه‌وتی ره‌شه‌مه‌ی ١٣٦١

به‌ندی ١- هه‌ر که‌س که‌ چاوه‌دی‌ری بنکه‌وشوینی نی‌زایی و سیاسی پی‌ سپێ‌درایی و به‌ ئه‌نقه‌ست ته‌سلیمی هێ‌زی دوژمنی بکا یا ره‌مزوری و نیشانی هاتوو‌چون یا نه‌هینی عه‌مه‌لیاتی نی‌زایی یا سیاسی بدا به‌ دوژمن یا بلاوی کاته‌وه‌ سزای نه‌مانه‌.

به‌ندی ٢- هه‌ر که‌س له‌ کاتی شه‌ردا بۆ‌راکردن بۆ‌ ناو هێ‌زی دوژمن هه‌ولی دابی و خۆی به‌ ده‌سته‌وه‌ بدا یان به‌ دژایه‌تی جوولانه‌وه‌ی میلیلی دیموکراتیکی گه‌لی کورد به‌ ره‌ه‌لستی چه‌ کدارانه‌ بکا به‌ سزای نه‌مان مه‌ حکووم ده‌ کری.

به‌ندی ٤- ئه‌و که‌سانه‌ی خواره‌وه‌ به‌ سزای نه‌مان مه‌ حکووم ده‌ کرین :
١- هه‌ر که‌س جاسووسی دوژمن بۆ‌ ناسین و ئاگاداری شوپنه‌کانی نی‌زایی و سیاسی جوولانه‌وه‌ی میلیلی دیموکراتیکی گه‌لی کورد به‌ نه‌هینی رابگری و یارمه‌ته‌ی بدا.

۲- هەر کەس نەهێنی نێزامی یا سیاسی یا رەمزی نەهێنی بە دژایەتی بە
بێگانە رابگەیهنێ.

بەندی ۵- دەست پیکردنی تاوان (شروع جرم)

هەر کەس قەسەدی بە ئەنجام گەیانندی جینایەتییکی کردبێ و دەستی پێ
بکا بە لām بە هۆی بەرگری دوور لە ئیختیاری ئەو کەسە قەستە کە بە ئاکام
نەگا و جینایەتە کە پێک نەیه بە شیوەی خوارووه سزا دەدریت.

الف: ئەگەر سزای دیاری کراو بۆ تاوانە کە نەمان بێ سزای دەست پیکردنی
تاوان لە شەش مانگ تا یەک ساڵ زیندانە.

ب: ئەگەر سزای تاوان حەبسی جنایی بێ تاوانبار بە ۶۱ رۆژ تا ۶ مانگ
زیندان و ۱۰ هەزار تمەن بژاردنەوهی نەغدی مەحکووم دەکری.

تینینی ۱- قەستی تاوان بێ ئەنجامی کردەوه تاوان نیە ئەو کردەویە کە
پێشە کێ ئەنجامی تاوان بێ بە لām پێوهندی راستەوخۆی لە گەڵ پێک هاتنی
تاوان نەبێ بە دەست پێ کردنی تاوان نازمیدری.

تینینی ۲- ئەگەر کەسیک بە کردەوه بۆ ئەنجامی جینایەتیک هەولێ دابی
بە لām بە مەیلی خۆی دەستی هەلگرتبێ بۆ ئەو تاوانە سزا نادری بە لām ئەو
کردەویە ئەگەر تاوان بێ بە سزای ئەو تاوانە مەحکووم دەکری.

بەندی ۶- دووپات کردنەوهی تاوان (تکرار جرم)

هەر کەس بە حوکمی مەحکەمە بە حەبسی جۆنحەیی یا جینایەتی
مەحکووم کرابێ و دواي قەتعی بوونی حوکم تا رۆژی گەرانهوهی شەرفی
کۆمەلایەتی (اعادە هی حیثیت) کە لە تاوانی جۆنحە دا دوو ساڵ و لە جینایەت
پینج ساڵ ئەگەر لەو ماوهیە دا لە تاوانبار تاوانیکی دیکە (جۆنحە، جینایەت)
روو بدالانی زوری سزای دیاری کراو بۆ تاوانە کە مەحکووم دەکری دادگا
ناتوانی لەو سزایە کەم کاتەوه.

به‌ندی ۷- یاریده‌ده‌ری تاوانبار (معاونت در جرم)

ئهو که‌سانه‌ی خواره‌وه یاریده‌ده‌ری تاوانبار ده‌ژمێردرین :

۱- هه‌ر که‌س به هاندان و بایی کردن یا هه‌ره‌شه یا فریودان که‌سیک بۆ ئەنجامی کرده‌وه‌یه‌کی تاوانبارانه ئاماده بکا یاریده‌ده‌ری تاوانباره.

۲- هه‌ر که‌س به ئاگادارییه‌وه که‌ره‌سه‌ی ئەنجامی کرده‌وه‌ی تاوانبارانه ئاماده بکا یا شیوه‌ی ئەنجامی ئهو کرده‌وه‌یه به ئاگاداری له قه‌ستی تاوانبار به و که‌سه نیشان بدا.

۳- هه‌ر که‌س به ئەنقه‌ست ئەنجامی کرده‌وه‌ی تاوانبار هاسان بکا. سزای یاریده‌ده‌ری تاوانبار له جنایه‌ت دا سزای تاوانکاری ئەسلی به به‌لام دادگا ده‌توانی به له‌به‌رچاو گرتنی هه‌ل و مه‌رجی پیک هاتوو له سزاکه که‌م کاته‌وه.

تیبینی: بۆ پیک هاتنی یاریده‌ده‌ری له تاوانکاریدا یه‌کیه‌تی قه‌ست و پیشکه‌وتن یاهاوکاتی که‌وه‌ی تاوانبار و یاریده‌ده‌ر مه‌رجی سه‌ره‌کی یه.

تیبینی ۲- ئە‌گه‌ر گومان لیکراوی ئەسلی به مه‌رجیک له مه‌رجه‌کانی قانونی له سزادان بپاریزری یاریده‌ده‌ری تاوانبار ناتوانی له سزادان بیه‌ش بی.

به‌ندی ۸- چهندتاوانی (تعدد جرم)

ئه‌گه‌ر که‌سیک له یه‌ک کاتدا چهند کرده‌وی تاوانبارانه ئەنجام بدا دادگا بۆ هه‌ر کام له و تاوانانه لانی زۆری سزای دیاری کراو دیاری ده‌کا، له پاشان زیاترین سزا بۆ تاوانبار به‌رپوه‌ده‌چی.

تیبینی: بۆخیلاف بریاری چهند تاوانی دیاری نا‌کری.

بهندی ۹ جه عهه، جمل.

دروست کردنی نو سراوه و سه نه د یا شتیکی دیکه به پیچه وانه یا دروست کردنی مۆرو ئیمزای به پرسانی جوولانه وهی میلی دیموکراتیکی گه لی کورد یا به قهستی که لک وه گرتن یا تاشین و قه له م تی وهردان یا له ناو بردن یا رهش کردنه وه یا گۆرینی رۆژی نوو سراوی سه نه د یا زیاد کردنی نوو سراوهی دیکه یا که لک وه گرتن له مۆربه بی ئیزی خاوهن مۆرو وینهی ئه و کرده وانه جه عهله و سزای تاوانبار له شهش مانگ تا دوو سال دیاری ده کری.

بهندی ۹- دزینی به لگه و سه نه دی جوولانه وهی نیشتمانی میلی دیموکراتیکی خه لکی کورد. هه ر که س به لگه و سه نه دی نهینی جوولانه وهی نیشتمانی میلی دیموکراتیکی خه لکی کوردستان به ئه نه قه ست بدزی و یا له ناوی به ری به شهش مانگ تا ۳ سال زیندان مه حکوم ده کری.

بهندی ۱۱- خۆناساندن به پیچه وانه (غصب عنوان)

هه ر که س به پیچه وانه ی راستی خۆی به لیپرسراو یا پیشمه رگه ی بزوتنه وهی نیشتمانی میلی دیموکراتیکی خه لکی کوردستان بۆ که لک لیوه رگرتن به خراپه بنا سینی به شهش مانگ تا سالیک زیندان مه حکوم ده کری.

بهندی ۱۲- ده ست به سه ر داگرتنی مال و که ل و په لی جوولانه وهی میلی دیموکراتیکی خه لکی کورد (اختلاس)

هه ر به پرسیک که ره سه و مالی جوولانه وه به قازانجی خۆی یا به قازانجی غهیری خۆی داگیر کا به شهش مانگ تا سالیک زیندان مه حکوم ده کری و که ره سه و مالی داگیرکراوی لی ده ستیندریته وه.

به‌ندی ۱۳- شایه‌دی و سویندی به‌درۆ (شهادت و قسم دروغ)

هه‌ر که‌س له جنایه‌ت دا به‌ درۆ شایه‌دی بداو شایه‌دی ئه‌و که‌سه له حوکمی دادگا دا ئه‌سه‌ری بووبی، به‌ شه‌ش مانگ تا سالیکی زیندان مه‌حکووم ده‌ کری هه‌ر وه‌هائه‌گه‌ر که‌سیک له‌جونه‌دا شایه‌دی به‌ که‌ی له حوکمی دادگادائه‌سه‌ری بووبی به‌ دوومانگ زیندان و بژارده‌نه‌وه‌ی نه‌غدی تا ۵۰۰۰ تمه‌ن مه‌حکووم ده‌ کری.

به‌ندی ۱۴- کلاو له‌سه‌رنان (کلاهبرداری)

هه‌ر که‌س به‌ فی‌ل و ته‌له‌ که‌ که‌سیک مه‌غموون بکاو پوول و په‌لی لیوه‌رگری یا به‌ ناوو عینوانی درۆ کلاو له‌ سه‌ر خه‌لکی بنی به‌ شه‌ش مانگ تا سالیکی زیندان مه‌حکووم ده‌ کری.

به‌ندی ۱۵- خه‌پانه‌ت له‌ ئه‌مانه‌ت دا (خیانه‌ت در امانت)

هه‌ر که‌س له‌ فه‌قیرحالی یان له‌ نه‌زانی مندا‌ل یان مرۆقی شی‌ت که‌لک وه‌ر بگری به‌ زه‌ره‌ری ئه‌وان به‌لگه‌ یا نووسراوه‌یه‌ کیان لیوه‌رگری به‌ شه‌ش مانگ تا سالیکی زیندان مه‌حکووم ده‌ کری. هه‌روه‌ها ئه‌گه‌ر ما‌ل و پوولی ئه‌مانه‌ت دوای داوا کردنه‌وه به‌ خاوه‌ن ما‌ل نه‌داته‌وه‌ یا به‌ پیچه‌وانه‌ی ری و شوینی دیاری کراو له‌ مالی ئه‌مانه‌تی دا که‌لک وه‌رگری یا له‌ ناوی به‌ری به‌ ۶ مانگ تا سالیکی زیندان مه‌حکووم ده‌ کری و که‌ل و په‌ل و مالی ئه‌مانه‌تی لی وه‌رده‌گریته‌وه‌.

به‌ندی ۱۶- له‌ ناو بردنی حورمه‌تی ما‌ل و مه‌سکه‌ن (هتک حرمت مال و مسکن اشخاص)

هه‌ر که‌س به‌ زور بچیته‌ مالی غه‌یر به‌ ۶۱ رۆژ تا شه‌ش مانگ زیندان

مه حکوم ده کری، ئە گەر ئەو کردووه له شهردا بووی سزای تاوانبار شهش مانگه.

بهندی ۱۷- بوختان (افترا)

هر کس به بلاوکراوه یا قسه کردن له ناو کۆمهڵ دا بوختان به یه ک یا چند نه فەر بکاو نه توانی ساییتی بکا به ۶۱ رۆژ تا شهش مانگ زیندان مه حکوم ده کری.

بهندی ۱۸- راگرتنی به ریوه بردنی سزای دیاریکراوی مه حکوم (تعلیق اجرای مجازات)

دادگا ده توانی به و مه رجانهی خواره وه به ریوه بردنی سزا بو ماوهی دوو تا پینج سال را بگری.

- ۱- تاوانبار مه حکوم مییه تی پیشووی نه بووی.
 - ۲- دادگا به ریوه بردنی سزا به قازانجی کۆمهڵ نه زانی.
 - ۳- تاوانبار به رعو ده بی که له ماوهی دیاری کراو دا به شه ره فه وه ژیان را بویری و بریاری دادگا به ریوه به ری...
 - ۴- بژاردنه وهی دیاری کراوی دادگا به زیان لیکه وتووو بدا و په زامه ندیی خاوه ن سکالا وه رگری.
- تییینی: ده حوکمی دیاری کراوی دادگا دا پیویسته راگرتنی به ریوه بردنی سزا و هۆیه کانی بنوسی.

بهندی ۱۹- ئازادی به مهرج (آزادی مشروط)

هر کس بو هه وه لاین جار کرده وهی جینایهت یا جونه ئەنجام بدا. له جونه دا داوی تیپه ر بوونی نیوهی سزای دیاری کراو و له جینایهت دا داوی تیپه ر بوونی دوو به شی ماوهی زینانی دیاری کراو دادگا ده توانی به و

مه رجانه ي خواره وه تاوانبار نازاد بکا:

- ۱- بهر پرسی زیندان ره فتاری زیندانی به باش زانیی.
- ۲- پیش بینی بکری که زیندانی دواي نازاد بوون کرده وهی ناحز دژی قانون ناکا.
- ۳- زینانی زیان لی که وتوو بژمیری.

بهندی ۲۰- بهرگری له راگرتنی قهرزدار به هوی نه دانه وهی قهرزو به نه نجام نه گه پاندانی قهرزدار.

هیچ کهس به هوی نه دانه وهی قهرزو به ریوه نه بردنی قهرار داد زیندانی ناکری، به لام نه گهر مال یا کهل و په لی هه بی به نه دازه ی قهرزه که ی لی وه رده گیری، نه گهر له به ریوه نه بردنی قهرار داد زیانیک به تهره فی قهرار داد گه یشتبی ده بی بیبژی ری.

تییینی: ههر کات ده رکه وهی که قهرزدار ده توانی قهرزه که ی بداته وه به لام مال که ی بشاری ته وه به ۶۱ رۆژ تا شهش مانگ زیندان مه حکوم ده کری، که ره سه ی ژیان و خواره ده مه نی به حه دی موته عارف بو قهرزدار و خیزانی له بهر چاو ده گیری.

بهندی ۲۱- راو (شکار)

نه وه که سانه ی خواره وه که به بی له بهر چاو گرتنی نه م قانونه ده ست به راو ده کهن به دوو تا شهش مانگ زیندان مه حکوم ده کری و که ره سه ی راوی نه وانه زه وتو ده ستی به سه ر دا ده گیری:

- ۱- راو له به شی قه ده غه کراوی سال دا بکری.
 - ۲- بو راو له سه مو ته قه مه نی و دینامیت که لک وه رگیرابی.
- تییینی: کاتی قه ده غه کراوو هختی زه وزاو زیاد بوونی جانه وه ر و په له وه ره.

بهندی ۲۲-موادی مخه ددیر «مخدر»

۱- تریاک، سووتووی تریاک، شیرهی تریاک، مورفین، هیروئین، کوکائین، به مهوادی موخه دیر ده ناسرین.

۲- به کارهینانی ئه و مهواده له لایهن ههر که سیکه وه قه ده غه یه به ههر چه شنیک که لکیان لی وه گیری بۆ هه وه ل جار سزای به ند له شه ش مانگ تا سالیک دیاری ده کری.

تیبینی: به کار هینانی ئه و مهواده به ئیجازه ی دوکتورتاوان نییه.

۳- سزای که سیک که جیگا بۆ کیشانی تریاک و هیروئین... و دروست بکا یه ک تا سێ سال زیندان و ده نا سه د هه زار تمه ن بژاردنه وه ی نه غدی یه.

۴- ههر که س تریاک هیروئین، کوکائین، مورفین دروست بکا یا له ده وه ی کوردستانی بیئی یا بیفرۆشێ ئه گهر زیاتر له دوو کیلو گره م هیروئین یا مورفین یا کوکائین بی، به سزای نه مان مه حکوم ده کری. ئه گهر له و میزانه که متر بی سزای یه ک سال تا ۳ سال زیندانه. شتومه ک و که له و په لی قاچاچی ئه و مهواده که بۆ کرین و فرۆشتن، دروست کردنی که لکی لیوه رگیرایی زه وت و مه سادره ده کری.

بهندی ۲۳- دست تپوهردان له کاری پزشکی

ههر که س به بی ئیجازه ی ره سمی نه خو شخانه ی بزوتنه وه ی نیشتمانی میلی دیموکراتیکی خه لکی کوردستان کارو باری پزشکی به رپوه به ری، به ۶۱ روژ تا ۶ مانگ زیندان و بژاردنه وه ی نه غدی له یه ک تا ده هه زار تمه ن مه حکوم ده کری. دروست کردنی ده رمان، ددان پزشکی پیویستی به ئیجازه ی پزشکی جیی بروای حیزب هه یه.

تیبینی: پزشکی خو ولاتی و ته جرووبی ده توان له ژیر چاوه دیری و مه شوهره تی به رپرسانی به شی ده رمانی درپژه به کاره کانیا ن بدن.

به‌ندی ۲۴- چه‌ته‌گه‌ری و ر‌ی‌گری چه‌ ک‌دارانه (س‌رقت مسلحانه)

۱- هه‌ر ک‌ه‌س له‌ ر‌ی‌گا و بانه‌کان چه‌ ک‌دارانه ر‌ی‌گری ب‌کا به‌ سزای نه‌مان مه‌ حکوم ده‌ کری‌.

ئه‌ گه‌ر ر‌ی‌گر چه‌ کی گه‌رم‌ی پ‌ی نه‌بووب‌ی به‌ یه‌ک سال تا سی سال زیندان مه‌ حکوم ده‌ کری‌.

۲- دزی کردن به‌ چه‌ که‌وه له‌ غه‌یری ر‌ی‌گا و بانه‌کان و له‌ شه‌و دا به‌و مه‌رجه که‌ ئازار و شه‌که‌نجه‌ی له‌ گه‌ل بوونی سزای زیندان بو ۳ تا ۵ ساله‌و ئه‌ گه‌ر له‌ رۆژ دا بووب‌ی سزای زیندان له‌ ۱ تا ۳ ساله‌.

به‌ندی ۲۵- گرانفرۆشی

پ‌ی‌ویستی و خوارده‌مه‌نی گشتی که‌ له‌ دره‌وه‌ی کوردستانه‌وه د‌یت نرخیان له‌ لایان ر‌ی‌ک‌خراوه‌کانی جوولانه‌وه‌ی ن‌یشتمانی د‌یموک‌راتیکی خه‌ل‌کی کوردستان ب‌لاو ده‌ کری‌ته‌وه‌و ئه‌ گه‌ر که‌سیک زیاتر له‌ نرخ‌ی دیاری ک‌راو شتومه‌ که‌ که‌ی بفرۆش‌ی به‌ ب‌زاردنه‌وه‌ی نه‌غدی به‌ له‌ به‌ر چاو‌گرتنی نرخ‌ی شتومه‌ که‌ مه‌ حکوم ده‌ کری‌.

به‌ندی ۲۶- ب‌لاوکردنه‌وه‌ی سه‌نه‌دی نه‌پ‌نی جوولانه‌وه‌ی ن‌یشتمانی د‌یموک‌راتیکی خه‌ل‌کی کوردستان

هه‌ر که‌س له‌ به‌رپ‌رسان که‌ ئه‌رکی دیاری ک‌راوی را‌گرتنی سه‌نه‌دی نه‌پ‌نی جوولانه‌وه‌ی بی، یا به‌ پ‌یی وه‌ز یفه‌ پ‌ی ئه‌سپارد‌راب‌ی ب‌لاو ب‌کاته‌وه‌ یا نه‌ه‌ینی یه‌کان ئاشک‌را ب‌کا؛ یا به‌ هه‌ر ش‌ی‌وه‌یه‌ک به‌ ئا‌گاداریی خه‌ل‌کی را‌ب‌گه‌یه‌نی به‌ یه‌ک تا ۲ سال زیندان مه‌ حکوم ده‌ کری‌.

بهندی ۲۷-رفاندنی مرۆف

۱- هەر کەس بە قەسەدی پووڵ وەرگرتن یا تۆڵە ئەستاندەوه یا هەر قەسەدیکی خراپی دیکە بە زۆر یا هەرەشە یا فیل، کەسیک برفینی یا بشاریتەوه بە یەک تا سێ سالی زیندان مەحکووم دەکری. ئەگەر تەمەنی رفاندراو لە پازدە (۱۵) سالی کەمتر بێ و بە هۆی رفاندن یا شاردنەوه تووشی نەخۆشی دایم یا زیانی جسمی و رهوانی بێ یا بمری یا بەشیک لە ئەندامی لە کار بکەوی تاوانبار بە سزای ئیعدام مەحکووم دەکری. هەر وهه ها ئەگەر تەمەنی رفاندراو کەمتر لە ۱۵ سالی بێ و نزیکي لە گەل کرابی (عمل لواط) تاوانبار بە سزای نەمان مەحکووم دەکری.

بهندی ۲۸-ئەسلی بەرائەت

ئەسل ئەوه یه که هەمووکەس بێ تاوانه مەگەر بە لگه و دەلیلێک لە سەر تاوانی هەبێ.

بهندی ۲۹-ئەسلی شەخسی بوونی تاوان

خزم و کەسی تاوانبار دوور لە سزان، مەگەر لە گەل تاوانبار هاوبهشیان بووبی.

حیزبی دیموکرات و سپاردنی دهسه لاتی به ریوه بهری به شووراکان

حیزی دیموکراتی کوردستان و
پرسی قانون

۱۱۸

کتیبخانه‌ی دیجیتالی
www.rabari.org

حیزی دیموکراتی کوردستان هەر له سهره تای دامه زانیه وه باوه پری قوولی به دهسه لاتداره تیی خه لک هه بووه و هه موو کات خوازیاری ئه وه بووه که خه لک ولاتی خویان ئیداره بکه ن و ئه و باوه ره له ماوه ی ۷۰ سالی رابردوودا له وتار و کارو کرداره کانی حیزی دیموکرات دا پهنگی داوه ته وه.

حیزی دیموکراتی کوردستان دواي دامه زران و کارکردن بو پیشکه و تنی کۆمه لگهی کوردستان و زه مینه خۆش کردن بو راگه یاندنی کۆمار له رۆژی ۲ی ریه ندانی ۱۳۲۴ دا شه رعیه تی به دهسته وه گرتنی دهسه لاتی سیاسی و به رپوه به ری ناوچه ی ژیر دهسه لاتی دوارۆژی کۆماری له کۆبوونه وه یه کی ۲۰ هه زار که سی دا له خه لک وه رده گری و خه لک له و کۆبوونه وه یه دا چاوه روانیی خۆی له حیزی دیموکرات له ۶ خال دا گه لاله ده که ن و رووبه رووی کومیته ی ناوه ندیی حیزی ده که نه وه و داوا ده که ن که حیزب جیی به جیی یان بکا.

ئه وه ی له م نووسینه دا مه به ستمانه ئیشاره ی پیی بکه یین خالی ۲ی ئه و راگه یاندر اووه یه که باس له دامه زرانی مه جلیسی شوورا ده کاو داوا ده کا بو

ئەو مەبەستە بەستینی ھەلبژاردن لە نیو کۆمەڵگەدا لە لایەن حیزبەو ئەمادە بکری. بەلام بە داخەو تەمەنی کۆمار ئەوەندە کەم بوو کە نەتوانی ئەو ھەل و بەستینە بۆ ھەلبژاردنی مەجلیسی شوورا لە نیو خەلکدا برەخسینی. دواى ڕووخانى کۆمار حیزبی دیموکرات کەوتە قۆناغیکی دیکەى خەبات، بەلام قەت لەو باوەرەى خۆى پاشگەز نەبۆووە ھەموو کات و پێ بەپێى خەبات بۆ ئازادى کارى بۆوەدى ھاتنى ئەو مەبەستەش کردووە و کاتیک سالى ۵۷ى ھەتاوى بە ھۆى ڕووخانى نىزامى پاشایەتى حیزبی دیموکراتى کوردستان توانى خەباتى ئاشکراى خۆى دەست پێ بکاتەووە، خەلک بە لىشاو ڕوویان لە حیزب کردو لە روانگەو بیری خەلکدا حیزب ھەردەسەلاندەرە کەى سەردەمى کۆمار بوو و چاوەروانى یان لە حیزب ھەبوو کە بۆ بەرپۆوە بەری و لات جیگا و ھەزى دەسەلات و حاکمىت بگریتەووە. ھەر بۆیەش بۆ چارەسەرى گىرو گرتى رۆژانەى خۆیان (ئابوورى یان کۆمەلایەتى) ڕوویان لە بنکەو دەفتەرو شوپنەکانى کارى حیزب دەکردو ئەمە ببوو ھۆى ئەو کە بەشیک لەو وزەو توانای کادرو پىشمەرگەو ئەندامە چالاکەکانى حیزب لە خزمەتى چارەسەرکردنى گىروگرتى خەلکدا بێ. ئەو لە راپۆرتى کومىتەى ناوھندى بۆ کۆنگرەى ۴دا بەروونى رەنگى داوھتەو کە لە گەل ئەو ھى وەک گىروگرتى بۆ کارى حیزب باسى دەکا، بەلام بۆ چارەسەرو گرىنگى دان بە مەسەلە کە، باس لە پتویستى دامەزراندنى شوورا کان دەکا.

«... داواى سەرکەوتنى شوپشى گەلانى ئىران، زۆر بەى خەلک بە تايبەتى خەلکى گوندنشین بۆ چارەسەرى گىروگرتى رۆژانەیان ڕوو لە ریکخواو کانى حیزب دەکەن و ئەو ھۆى دەرخەرى باوەر مەندبوونى خەلک بە حیزبەو ئیمە دەبێ ریز بۆ ئەو باوەر مەندبوونە دابنێن، بەلام لایەنى خراپىشى بۆ تەشکىلاتى حیزبى ئیمە ھەى ئەویش چونکە ریکخواو کانى حیزبى بوون بە جۆرىک لە ئىدارەى دەولەتى و لە ئاکامدا ریکخواو کانى حیزبى ئیمە ناتوانن چارەسەرى گىروگرتى خەلک بکەن، چونکە ئیمکاناتى پتویستمان لە بەردەستدا

نیه؛ له لایه کی دیکه وه له بهر یوه بردنی ئه رک و پيسپيرده راوی حیزی وه دوا ده که ون، بو چاره سه ری ئه و گرفته ده بی کاره کانی روژانه و ئابووری خه لک بدریته دهستی شووراکان. هه ر بویه له ئیستادا پیک هیئانی شوورا له گونده کان و شاره کانی کوردستان یه کیک له ئه رکه گرینگه کانی سیاسی ئیمه یه...»

به داخه وه داسه پاندنی شه ر له لایه ن کۆماری ئیسلامی یه وه به سه ر کوردستان ئه و هه ل و ده رفه ته ی نه دا که هه ر ئه وکات خه لکی کوردستان له ریگای هه ل بژاردنیکی دیموکراتیکه وه نوینه رانی خویمان هه ل بژیرن و له ریگای شووراکانه وه کوردستان ئیداره بکری، به لام دیسان حیزی دیموکرات دهستی له سه ر ده ست دانه نا و له کۆبوونه وه ی به رینی کومیته ی ناوه ندی له روژی ۱۳/۴/۱۳۶۰ دا بریاری دا هه تا ئاخری پاییزی ۱۳۶۰ له هه موو گوندو ناوچه و شارو شارستانه رزگار کراوه کانی کوردستانی ئیران دا شووراکانی خه لک هه ل بژیردین و بو ئه و مه به سه ش گه لاله یه کی له ژیر ناوی «گه لاله ی شووراکان» په سه ند کرد.

له پشه کیی گه لاله که دا ئیشاره ی به پیوستی بوونی شووراکان کردوه و نووسیویه تی:

«... له هه ل و مه رچی ئه مرۆی کوردستان که هه موو مافی ره وای خه لکی کوردستان له لایه ن حکومه تی کۆنه په رسته وه پیشیل کراوه و جگه له داسه پاندنی شه ری مال و پترانکه ر، گه مارۆی ئابووری، داخستنی ئیداره کان و ته نانه ت ده رمانگا و نه خو شخانه و فیرگه کان، ده رتانی ژینی له گه لی ئیمه بریوه پیوسته بو بهر یوه بردنی کارو باری نیو خو بی و کۆمه لایه تی له ریگای دامه زاندنی شووراکانی گه ل به کردوه خه لکی کوردستان چاره نووسی خۆی به دسته وه بگری و جار یکی تر بو گه لانی ئیران و جیهان ده ری خا، که ئازاد یخوازو پیشکه و توشور شگیره وه ده توانی له په شترین روژگاریش دا هه موو

که‌ندو کۆسپی ژبان لاداو به‌سه‌ر چاره‌نووسی خۆی دا زال بی...»
 گه‌لآله‌ی شووراکان له سه‌ره‌تایه‌ک و ۷ به‌ش و ۲۲ خال پیک هاتوه که
 باسی له شته‌گشتی‌یه‌کان، مه‌رجه‌کانی هه‌لبژاردن و هه‌لبژێران، راده‌ی
 سه‌لاحیه‌ت و ئهرکی شووراکان، داهات و دهرکه‌وتی شووراکان وه‌یزی
 ئیجرائی شووراکان ده‌کا.

دوای په‌سه‌ند کردنی ئه‌و گه‌لآله‌یه‌ له‌لایه‌ن کومیتته‌ی ناوه‌ندیی حیزبه‌وه
 له زۆربه‌ی گوندو ناوچه‌کانی ژێر ده‌سه‌لاتی هیزی پیشمه‌رگه‌ که به‌ناوچه‌ی
 ئازادکراو ناوڤیر کرابوون، هه‌لبژاردنی شووراکان به‌رپۆه‌ چوو. به‌کرده‌وه
 شووراکان کارو باری روژانه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری خه‌لکیان گرته‌ده‌ست و
 بو‌کاری ئیجرائی هیزی پیشمه‌رگه‌ی حیزبی دیموکراتیان له ئیختیاردا بوو،
 هه‌تا پیکه‌ینانی هیزی که به‌تایبه‌ت له ئیختیاری شووراکان دا بی.

له‌تییینی خال ۲۲ له به‌شی هه‌وته‌می گه‌لآله‌که‌دا هاتوو: «تا پیکهاتنی
 ئه‌و هیزه‌ پیشمه‌رگه‌کانی حیزبی دیموکراتی کوردستان ئێران له سه‌ر داوای
 شووراکان ئه‌و ئهرکه‌ به‌جی دینن.» به‌لام هیرشه‌یه‌ک له دوای یه‌که‌کانی
 کۆماری ئیسلامی دهرفته‌ی ئارامی به‌کوردستان نه‌داو حیزبی دیموکرات و
 هیزی پیشمه‌رگه‌ تاکتیکی شه‌ریان گۆری و به‌ره‌و قو‌ناغی پارتیزانی شه‌ریان
 گواسته‌وه؛ به‌لام به‌و حاله‌ش شووراکان کارایی خۆیان هه‌ر بوو. له‌راپۆرتی
 کومیتته‌ی ناوه‌ندی بو‌کۆنگره‌ی ۶ به‌و شیوه‌یه‌ باس له‌گرینگیی شووراکان و
 پێویستی پێش‌تگی‌ریان له‌لایه‌ن هیزی پیشمه‌رگه‌وه‌ کراوه:

«...له‌ ناوچه‌ ئازاد کراوه‌کان، شووراکان هه‌روا درێژه‌ به‌کاره
 کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی خۆیان ده‌ده‌ن. له‌ زۆربه‌ی گونده‌کانی نیوه‌ ئازادو ته‌نانه‌ت
 له‌ هیندی‌ک له‌ گونده‌ داگیرکراوه‌کانیش، شوورا هه‌لبژێرده‌راوه‌کانی خه‌لک
 هه‌ر له‌جی خۆیان و پش‌تگیری و به‌هیزکردنی شوورا هه‌لبژێرده‌راوه‌کان بی
 شک له‌ پێویسته‌ گرینگه‌کانه‌ له‌لایه‌ن حیزب و به‌تایبه‌تی له‌لایه‌ن هیزی
 پیشمه‌رگه‌وه، چونکه‌ شووراکان کۆسپیکیی گه‌وره‌ن له‌ سه‌ر ریگای حاکمیه‌تی

کۆماری ئیسلامی و ههم وه ک پیڭگه یه ک دینه ئەژمار که حیزبی ئیمه ده توانی پشتیان پێ بهستی.»

گومانی تیدانیه که ئەگەر شەری داسەپاو و دیکتاتۆری و ملهوری کۆماری ئیسلامی ئەو مه جال و دهرفه تهی بۆ حیزبی دیموکرات هیشتبایه وه، حیزبی دیموکرات ههروه کی به کرده وه سه لماندبووی پشتی ئەو باوه ره ی خۆی ده گرت و سیستمی به پڕۆه بردنی ولات له لایه ن شوورا کانیه وه ده کرد به ئەمری واقع. به هه رحال باوه ر به ده سه لاتێ خه لک و ریکخستنی گه لاله و قانون بۆ هه لبژاردنی شوورا کان ده سه که وتیکی به نرخه له میژووی ۷۰ ساله ی حیزبی دیموکراتی کوردستان دا.

گه لاله ی شووراكان

سه ره تا:

له هه ل و مه رجی ئە مرۆی کوردستان که هه موو مافی ره وای خه لکی کوردستان له لایه ن حکومه تی کۆنه په رسته وه پیشیل کراوه و جگه له داسه پاندنی شه ری مال و یرانکه ر، گه مارۆی ئابووری، داخستنی ئیداره کان و ته نانه ت ده رمانگا و نه خۆشخانه و فیرگه کان، ده رتانی ژینی له گه لی ئیمه بریوه پیویسته بو به ریوه بردنی کار و باری نیو خۆیی و کۆمه لایه تی له ریگای دامه زرانندی شوورا کانی گه ل به کردوه خه لکی کوردستان چاره نووسی خۆی به دسته وه بگری و جار بکی تر بو گه لانی ئیران و جیهان ده ری خا، که ئازاد بخوازو پیشکه و تووشۆر شگی ره وه ده توانی له ره شترین رۆژ گاریش دا هه موو که ندو کۆسپی ژیان لادا و به سه ر چاره نووسی خۆی دا زال بی.

به بوئنه وه کومیته ی ناوه ندی حیزی دیموکراتی کوردستانی ئیران به گویره ی تی بینی دوارۆژ وهه ست به به رپرسی میژوویی خۆی له کۆبوونه وه ی گشتی رۆژی ۱۳/۴/۱۳۶۰ دا بریاری داپیشنیار بکری هه تا ئاخری پاییزی ۱۳۶۰ له هه موو گوندوناوچه و شار و شارستانی رزگار کراوی کوردستانی ئیران شوورا کانی خه لکی هه لبژیردین.

به شی یه که م ۴ (تیکراییه کان : کلیات)

۱. شوورا کان بریتین له:
الف- شوورا کانی به ریوه بردنی کاری کومه لایه تی (گوند، ناوچه، شار، شارستان).
- ب- شوورای دانهری قانون (شوورای نیشتمانی یا سه رانسه ری).
۲. گوند ئاوه دانیه که که لانی که م ۲۰۰ که سی دانیشتوو هه بی، ناوچه بریتیه له کومه له گوندیک که لانی که می دانیشتوانی بگاته ۵۰۰۰ که س، شار به ئاوه دانیه ک ده گوتری که لانی که م ۸۰۰۰ که سی دانیشتوو هه بی، شارستان بریتیه له شارو هه موو ناوچه کانی ده وره بری.
۳. لانی که می ژماره ی شوورای ئه و گوندانه ی که تا هه زار که سیان دانیشتوو هه یه ۷ که سه به رامبه ر به زیاد بوونی هه زار که س ۲ نه فەر له ئەندامان زیاد ده کری به لام نابی لانی زوری ئەندامانی شورا له ۱۱ که س زیاتر بی.
۴. لانی که می ژماره ی ئەندامانی شوورای ناوچه ۹ که سه و به رامبه ر به زیاد بوونی هه ر ۱۵۰۰ که س دوو که س له ژماره ی ئەندامان زیاد ده بی، به لام ئه و په ری ئەندامان نابی له ۱۷ که س تیپه ری.
۵. لانی که می ئەندامانی شوورای شار ۱۱ که سه و به رامبه ر به زیاد بوونی هه ر ۱۰ هه زار که س دوو که س به ئەندامانی شورا زیاد ده بی به لام ژماره که ی

- نابیی له ۲۱ کەس تیپه‌پرئ.
۶. لانی کەمی ژمارەیی ئەندامانی شوورای شارستان ۱۵ کەسە و بەرامبەر بە زیاد بوونی هەر ۲۰ هەزار کەس دوو کەس زیاد دەبێ بەلام نابیی ژمارەیی ئەندامان له ۲۵ کەس تیپه‌پرئ.
- تیپینی: ۱- ئەو گوندانەیی ژمارەیی دانیشتوانی له ۲۰۰ کەسی کەمتره له گەڵ گوندەکانی دەورووبەری کە ژمارەیی دانیشتوانیان بگاتە ۲۰۰ کەس شوورا پیک دینن.
- تیپینی: ۲- ئەندامانی شوورای ناوچه له کۆبوونەوهی گشتی ئەندامانی شوورای گوندەکان دا هەڵدەبژێردرین.
- تیپینی: ۳- ئەندامانی شوورای شارستان له کۆبوونەوهی گشتی ئەندامانی شوورای ناوچه کە کان دا هەڵدەبژێردرین.
۷. کۆری هەلسوورپنەر (بەرپۆه بەرایه‌تی، هەیه‌تی ئیجرائی) له شووراکاندا به‌چه‌شنی ژیره‌وه دیاری ده‌کری:
- گوند ۳ کەس، ناوچه ۵ کەس، شار ۷ کەس، شارستان ۹ کەس. ئەو کۆرانە برباره‌کانی شوورا به‌رپۆه‌وه‌بن.
۸. شوورای نیشتمانی (شوورای سەرانشه‌ریی کوردستان) له‌لایه‌ن دانیشتوانی کوردستان به‌چه‌شنیکی گشتی و راسته‌و‌خۆوه‌ کسان و نه‌هینی هەڵدەبژێردرئ.
۹. ئەندامانی شوورای نیشتمانی به‌پیی راده‌ی دانیشتوانی هەر مه‌لبه‌ند به‌رامبەر به‌ هەر ۶۰ هەزار کەس یه‌ک نه‌فه‌ر هەڵدەبژێردرئ.
- تیپینی: ۱- له‌هەلبژاردنی شووراکان دا کەمه‌ نه‌ته‌وه‌کان و کەمايه‌تیبه‌کانی نه‌ته‌وايه‌تی دانیشتووی کوردستانی ئێران ده‌گەڵ گەلی کورد مافی یه‌کسانیان هه‌یه‌.
- تیپینی: ۲- ژن و پیاو له‌هەلبژاردن و هەلبژیرانی شووراکاندا مافیان یه‌کسانه‌.

بهشی دووهه م: مه رجه کانی خو پالاوتن بو شوورا

۱۰. ئەو کەسە ی بو شوورا کانی گوندو ناوچە و شارستان هەڵدەبژێردری دەبێ ئەو مەرجانە ی ژێرەویان تێدابی:
- الف- خوشناوو تیکۆشەر و باوەر پیکراوی خەلک بێ.
- ب- خەلکی ئەو شوینە بێ یا لانی کەم ۶ مانگ پیش هەلبژاردن لەو جیگایە نیشته جێ بووبی.
- ج- تەمەنی لە ۲۱ سأل کەمتر نەبێ.
- ۱۱- تەواوی ئەو کەسانە ی دەنگ دەدەن و هەڵدەبژێردری ژی و پیاو لانی کەمی تەمەنیان دەبێ ۱۸ سأل بێ.
- ۱۲- مەحجورین، خائنین بە گەل و نیشتمان ناتوانن لە هەلبژاردن دا بەشدار بن.

بهشی سیههه م:

- (مه رجه ی پویست بو ئەو کەسانە ی کە ئەندامانی شوورای نیشتمانی هەڵدەبژیرین و مه رجه کانی پویست بو ئەندامەتی شوورا)
۱۳. ئەو کەسانە ی کە هەڵدەبژێردری دەبێ:
- الف- لانی کەم تەمەنی ۲۱ سأل بێ.
- ب- خوشناوو خویندەوار، تیکۆشەر و باوەر پیکراو بێ.
- ج- خەلکی ئەو مەلبەندە بێ یا لانی کەم سالیک پیش هەلبژاردن نیشته جی ی ئەو مەلبەندە بووبی.

به شی چوارهم: (رادهی دهسه لات و ئه رکی شووراکان)

۱۵. ئه رگ و دهسه لاتی شووای گونده گان:

الف- پیشنیاری کاری ساختمانی و راگرتنی پاک و خاوینی ئاوه دانی و دامه زرانندی قوتابخانه، پاراستنی جیگه گشتییه کان وه ک مزگهوت و مهوقوفات، مهدرهسه و ئاوو له وه رگه و پردو ریگاو بان و لیروهوار، لووله که شی و بهرق به تیکرایی جیگه و کهل و پهل که به گشتی ئاوه دانی که لکی لی وهرده گری.

ب- کوکردنهوی داهاتی تایبهتی دیاری کراوی به ریوه بردنی کارو باری کوومه لایه تی.

ج- شووای گوند له کا و باری دادپهروهی دا تا دیاری کردنی قانون له لایهن شووای سه رانسه ری کوردستانه وه به گوپره ی گه لاله ی قانونی سزادانی گشتی به ریوه ده چی.

۱۶. ئه رک و دهسه لاتی شووای ناوچه:

الف- پیشنیار بو به ره و پیش بردنی کارو باری ناوچه به گشتی، پی راگه یشتن به کاره کانی شووای گونده کان.

ب- لیکولینه وه و بریاردان له سه ر کاره کانی قه زائی شووای گونده کان.

۱۷. ئه رک و دهسه لاتی شووای شار:

الف- راگه یشتن به سه ر هه مووکاره کانی شاره داری و دانی گه لاله ی ئاوه دانی بو شار.

ب- چاودیری به سه ر کارو باری فرههنگی، ئابووری، قه زائی و ئیداره کانی دیکه بو باشر به ریوه بردنی کارو باری کوومه لایه تی.

ج- دیاری کردنی رادهی عهواریز دانانی نرخ و چاوه‌دیبری به‌رگری له
گرانفرۆشی.

۱۸. ئه‌رک و ده‌سه‌لاتی شورای شارستان:
الف- چاودیری به‌سه‌ر کاروباری شووراکانی گوندو ناوچه، شار، لابردنی
که‌ندو کۆسپ و پینوینی پیدان به‌ئوان.
ب- دارشتنی گه‌لاله‌ بۆ به‌ره‌و پیش بردنی کاروباری کۆمهل.
ج- به‌رپرس بوون سه‌باره‌ت هه‌موو که‌م و کورپیه‌ک و به‌ریوه‌بردنی گه‌لاله‌ و
برپاره‌کان له‌ لایهن شووراکانی گوند و ناوچه و شاره‌وه.
۱۹. شووراکانی گه‌ل به‌رامبه‌ر به‌خه‌لک که‌ هه‌لی بژاردوون و به‌رامبه‌ر به
شوورای سه‌ره‌وه به‌رپرسن.

به‌شی پینجه‌م: چۆنیه‌تی به‌ریوه‌بردنی هه‌لبژاردن

۲۰. دوا‌ی په‌سه‌ندکردنی دوا‌یی ئه‌م گه‌لاله‌یه، مانگیک پیش ده‌ست
پیکردنی هه‌لبژاردن چۆنیه‌تی هه‌لبژاردن شووراکان و ئه‌ندامان له‌ گوندو
ناوچه‌و شارو شارستاندا له‌ رادیو ده‌نگی کوردستان بلاو ده‌ کرێته‌وه.
یازده‌ رۆژ پیش هه‌لبژاردن هه‌یه‌تی چاوه‌دیبری به‌و چه‌شنه‌ له‌ شارو دی
پیک دی‌و کاری هه‌لبژاردن به‌ریوه‌ده‌با.
الف- گوند: سێ که‌س له‌ باوه‌ر پیکراوانی خه‌لکی دی‌ به‌و مه‌رجه‌ که‌ خۆیان
کاندید نه‌بن بۆ چاوه‌دیبری دیاری ده‌ کرێ له‌ گه‌ل نوینه‌ری کاندیداکان و
هه‌لگری سندووق یا به‌رگه‌ی پینووست کاری هه‌لبژاردن به‌ریوه‌ ده‌بن.
ب- شار: هه‌یه‌تی چاودیری: له‌ شاردا له‌ نوینه‌رانی چین و توپژه‌کانی
دانیشتیوی شارو هه‌روه‌ها له‌ نوینه‌رانی تاقمه‌ سیاسیه‌کان پیک دی‌.

به شی شه شه م: «داهات و دهر که وتی شووراکان»

۲۱. داهاتی شوورا: بریتیه له مالیات، سهرانه، زه کات، عه واریز، حه قی له ورگه، هه وارانه و هه موو داهاتییک که وه رگرتنی له ئه ستوی ده ولت و حکومه ته.

دهر که وتی شوورا: بریتیه له خه رچ و یارمه تی هه موو موچه خورانی ئه م شوورایه.

تییینی: ۱- هه ر شوورایه ک ده فته ری مالیی خوی هه یه که هه موو داهات و دهر که وتیکی بریار له سه دراوی تیدا دنوسری و هه ر شه ش مانگ جاریک پلانی بیلانی خوی ده دا به خه لک و شوورای سه ره وتر.

تییینی: ۲- هه ر شوورایه ک دراوی زیادتی له دهر که وتی خوی هه بی ته حویلی شوورای سه ره وه تر ده دا که له ئاکام دا ده چیتسه خه زینه به پیی بریاری شوورای سه رانسه ری کوردستان خه رچ ده کری. به شی حه وته م:

هیزی ئیجرای به ریوه به ری شووراکان

۲۲- هیزی ئیجرای شوورا له و پیشمه رگانه پیک دی که له هه ل و مه رچی تایبه تی له ئایین نامه ی خویدا هه لده بژیدری و داده مه زرین، ئه و پیشمه رگانه ی پاراستنی ئاسایش و هیمنایه تی ناوخو به جی گه یاندن و به ریوه بردنی بریاری شووراکان به ئه ستو ده گری.

تییینی: تا پیک هاتنی ئه و هیزه، پیشمه رگه کانی حیزی دیموکراتی کوردستانی ئیران له سه ر داخوازی شووراکان ئه و ئه رکه به جی دینن.

سه‌چاوه کان:

- ۱- رۆژنامه‌ی کوردستان چاپی سه‌رده‌می کۆمار
- ۲- چل سال خه‌بات، ن: د. عبدالره‌حمانی قاسملو
- ۳- کۆماری کوردستان، ن: حامید گه‌وه‌ری
- ۴- ناسیونالیزم و ناسیونالیزمی کوردی، ن: جه‌عفه‌رعه‌لی
- ۵- کیشه‌ی که‌سایه‌تی یاسایی نیونه‌ته‌وه‌یی گه‌لی کورد، ن: د. مارف عومه‌ر کول
- ۶- له‌مه‌هابادی خونین هه‌تا که‌ناره‌کانی ئاراز، ن: نجفقلی پسیان
- ۷- خلاصه‌ تاریخ کوردستان، ن: ئه‌حمه‌د قازی
- ۸- کوردله‌ گه‌مه‌ی سوڤیه‌ت دا، ن: نوشیروان مسته‌فا
- ۹- راپۆرتی کومیتته‌ی ناوه‌ندی بۆ کۆنگره‌ی ۴ی ح. د. ک. ی.
- ۱۰- راپۆرتی کومیتته‌ی ناوه‌ندی بۆ کۆنگره‌ی ۶ی ح. د. ک. ی.

